

Planinski vestnik 2

glasilo Planinske zveze Slovenije

februar 1983

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

februar 1983

2

letnik LXXXIII izhaja od leta 1895

vsebina

dr. Miha Potočnik	Stoletnici nasproti	49
Tomaž Banovec	Planinstvo ob svojem jubileju,	
Marjan Oblak	90-letnici	53
Gregor Klančnik	Klen je narod, ki ga gore utrujejo	58
Ingeborg Waschl,	Med mladino je vedno dovolj	
Boštjan Lajovic	zanimanja za gorski svet	68
	Skaloplezi na verhu Triglava	72
Prof. dr. France Avčin	Samo za las je manjkalo ...	73
Ivo Svetličič	Spomini na planinska leta	76
Matej Šurc	Dan v Studoru	80
Roman Cerar	Nepozabno doživetje v stolpih	
	Metéore	82
Janko Urbanc	Maričkina jama v Planjavi	85
Pavle Šegula	Prvih petdeset let UIAA	87
Karel Natek	Dvoje primorskih poti	89
	Društvene novice	92
	Varstvo narave	105
	Iz planinske literature	106
	Alpinistične novice	108
	Razgled po svetu	118
	Na kratko ...	125

Naslova stran:
Planinske brazde — Avtor Jaka Bregar

uredniški odbor

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana — Glavni in odgovorni urednik: Marjan Krišelj, p. p. 44 61119 Ljubljana. Uredniški odbor: ing. Tomaž Banovec, ing. Janez Bizjak (alpinizem), ing. Aleš Doberlet (fotografija), Stanko Hribar, dipl. oec. Božidar Lavrič, prof. Evgen Lovšin, prof. Tine Orel, Iztok Osojnik, dr. Miha Potočnik, Nada Praprotnik (varstvo narave in okolja), Janez Pretnar, Franci Savenc (alpinizem), ing. Albert Sušnik (fotografija), ing. Pavle Šegula (tehnični urednik), Franc Vogel-
nik, dr. Tone Wraber (varstvo narave in okolja). Izdajateljski svet pri PZS: Božo Jordan (predsednik), Matjaž Cerne, Viktor Pergar, Zoran Naprudnik, Stanko Klinar, Milan Čilenšek, Marijan Krišelj, Milan Naprudnik. Naslov: Planinska zveza Slove-
nije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, Ljubljana, p. p. 214 — Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, telefon 312 553. — Planinski vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina je 650 din, plačljiva tudi v dveh obrokih, za tujino 30 \$. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi gla-
sila; navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

STOLETNICI NASPROTI

Ne praznujemo svojih planinskih jubilejev in letošnje devetdesetletnice ustanovitve Slovenskega planinskega društva (SPD) tako, da bi sedeli samozadovoljno na lovorikah. Lahko le na kratko rečemo, da je bil dosedanji razvoj v glavnem dober. Napredovali smo vsekakor.

V preteklost gledamo predvsem zato, da bi nam bila ob že prehojeni poti bolj razumljiva sedanost in da bi kolikor mogoče videli tudi naprej, v bližnjo in morda celo daljno prihodnost.

Kakšna bo zdaj pot do slavne stoletnice? Kje smo? Kaj hočemo? Kaj vidimo in česa (še) ne vidimo? Kaj lahko vendarle slutimo in pričakujemo? Katera so gibala, kje so vzmeti našega planinskega dejanja in nehanja? Kako da je planinstvo med Slovenci tako priljubljeno ali ljubosumno negovano? Več je vprašanj kot odgovorov, kajti »komaj za vsako deveto stvar je beseda«.

V slovensko planinstvo je od vsega začetka sem in prav do današnjih dni vgrajena neprenehna, neuničljiva in večna težnja po svobodi in osvoboditvi.

Od znamenitega sklepa na Stolu — o slovenski podobi slovenskih gora — pa do današnjega boja za samoupravno osvoboditev človeka in njegovega dela so bile naše gore vedno simbol, upanje in zatočišče. Niti malo ni naključje, da je tak tudi iz narodnoosvobodilnega boja podedovani grb naše slovenske republike. Sanje mnogih rodov o svobodi so že v mnogočem postale resnica. Samo da je včasih, kot da ne vemo kaj s to svobodo početi; neumno in lahkomišelnjo jo zlorabljamo in spet zapravljamo. Pijani svobode?

Postali smo stotisočglava množica. To nas lahko veseli. Pa tudi močno skrbi!

Naloga desetletja pred nami je: nenehno spreminjati količino v kakovost. Z vzgojo, šolanjem, osveščanjem, spoznavanjem in varovanjem naše naravne dediščine, v trajnem, pristnem stiku z njo.

Dr. Miha Potočnik govori ob otvoritvi prve slovenske planinske kočice v zamejstvu, Koče na Bleščeči planini pod Jepo na Koroškem

Foto Dokumentacija PV

Nobene večje in zahtevnejše želje ob devetdesetletnici nimam kot to, da bi v zadnjem desetletju stoletja vsak slovenski planinec, vsak član, vsak mladinec, vsak pionir prebral in vedno izpolnjeval kodeks slovenskih planincev. Tam, v našem planinskem zakoniku, je zbrana vsa naša planinska »zgodovina«, so vsa naša izročila, vsa naša moč, vse naše gorske sanje in pristno, še neponarejeno veselje.

Bodimo vedno kakor na planinskem pohodu. Tudi pri vsakdanjem delu, pri opravljanju naših dolžnosti, ki se zanje usposabljam in pripravljamo na naših planinskih poteh. Zaradi njih je tudi naše »dolinsko« življenje lepše, bolj potrpežljivo, veselo, optimistično. Tudi v življenju in pri delu je tako, da se je treba v znoju in trudu nenehno ozirati okrog sebe, si gledati pod noge, se vzpenjati in priti na vrh, da lahko pogledaš, kaj je »na drugi strani, kaj je tam čez...« Marsikdaj se je treba znajti tudi v brezpotju, v nevihtah, v megli in metežu.

Velikokrat, žal, tudi ne pridemo na vrh. Vse preveč je v naših gorah še nespoštljivega vedenja do narave in nasilja nad njo. Onesnaževanje in kupi smeti, hrup in razgrajanje zunaj in po kočah, barbarsko obnašanje in divjaško izživljanje, posebej z alkoholom, zanemarjanje pravic drugih, nam jemljejo in kradejo našo gorsko svobodo in pristnost gorniškega doživljanja. Tukaj bi morala večina — tako imenovani »pravi planinci« — imeti moč in korajžo, da bi zatrla manjšino in jo disciplinirala. V prihajajočem svetu robotov, računalnikov, vedno večjih in vedno bolj brezdušnih betonskih in asfaltnih džungel, nasilja in nestrpnosti, bi morali vztrajno in nepopustljivo braniti te naše otoke miru in človečnosti ter jih kot Holandci svoje polderje spreminjati v celino kulturnega, človeka vrednega življenja.

Planinska organizacija v Sloveniji je preživela dve vojni, dva cesarja, tri kralje, celo vrsto papežev, eno veliko in eno malo monarhijo, strahotno nacistično in fašistično podjarmljenje, nekaj povojnih intervencij — vedno skupaj s svojim narodom, vedno v njegovi najzlahtnejši službi.

Taka bodi tudi v bodoče!

dr. Miha Potočnik

Slovenija in tudi Jugoslavija sta, čeprav imamo lepo morje in velike ravnine, gorati deželi. Posebej to velja za Slovenijo pa tudi za druge republike, saj so še bolj gorate. Ljudje in narodi, ki so poselili te gore, so gorjanci, po svoje čudni; včasih jih primerjamo med seboj — mnogo imajo skupnega. Velike vojne so se bile za plodne ravnine, bile so selitve narodov in premiki meja — vse to se je dogajalo tam, kjer je tudi plug lahko globlje oral. Gore pa so malim narodom pomagale, da so obstali in so razvijali svoje skromno življenje. Garanje po strminah tako, da so krčile njihve tri generacije, ni nikdar videlo svojega konca — ko je bila njiva gotova, so, kdo ne pozna Voranca, spet nosili spodnjo prst na zgornji rob njihve in tako naprej iz leta v leto, torej leto in dan.

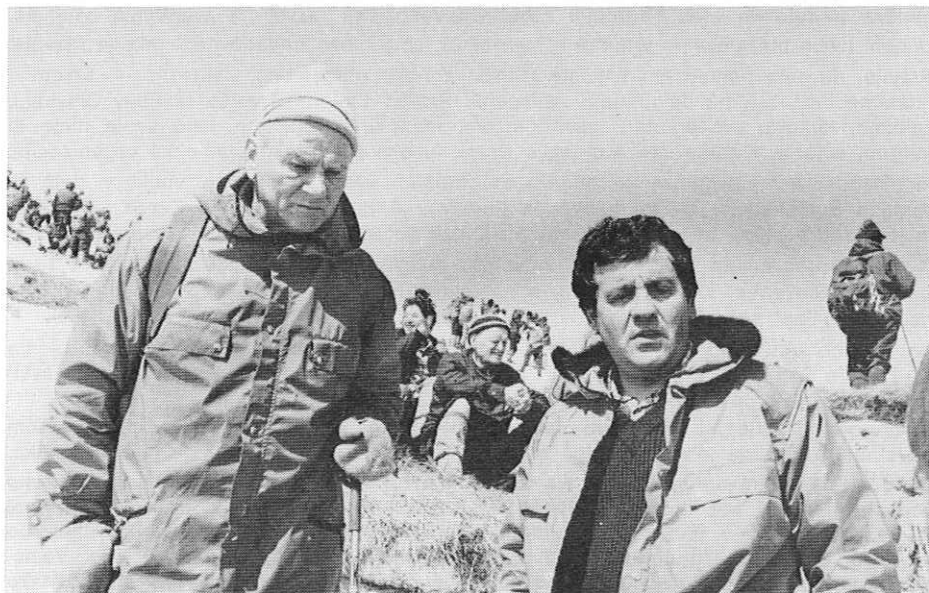
Prav to trdo življenje je gorske narode ohranilo. To ne velja zgolj za Slovence, tudi za male sovjetske republike, ki so se strnile okrog gora, podobno je v Nepalju pa v Alpah in še kje.

Vem, to je nenavaden uvod v razmišljanje, ki naj bi sprejelo medse dejstvo, da praznujemo 90-letnico ustanovitve SPD; vendar je to potrebno povedati. Narodi potrebujejo svojo identiteto. Včasih so te identitete morda preveč nacionalistične, kičaste, zelo hitro pa jim mnogi, takole v šali, dostavijo predznake, ki niso vedno prijetni. Vseeno pa se identificirajo. Ob obletnici zato ne moremo pozabiti zahtevnih razmer, ki so krojile narodovo zgodovino, pa tudi tega ne, da so te razmere ohranjale planinsko identiteto o narodu. Saj niso samo posamezniki preoblikovali svojih gora. Kje pa! Generacije so bile potrebne, da so sprejeli vase nekaj gorske bistvenosti, saj se celo antropološko gorjan razlikuje od tistega, ki živi v ravnini. Primeri celo iz novejših zgodovine pri nas beležijo potrebne prilagoditve že v tretji generaciji priseljencev. Veliko je še možnosti, da se enačimo z gorami, jih imamo za svoje, za sestavino življenja, za trajno izročilo in za vir, ki motivira naše delo.

Torej, ni naključje, da je potreba za nacionalno enakopravnost v slovenskem narodu rasla hkrati s hrepenenjem po gorah. Drugi narodi so konec prejšnjega stoletja gore gledali povsem drugače, predvsem Angleži, ki jih že tedaj najdemo takorekoč na vseh gorstvih sveta. Mnogi pa so še tekmovali za nacionalne cilje. V letu 1893, ko je bilo ustanovljeno SPD, je bila zato temeljna naloga, ohraniti gore slovenske. Boj za slovensko podobo pokrajine se je bil tako začel in se je tudi uspešno zaključil. Bili so časi, ko smo imeli za isti planinski cilj dve kočī in več poti; bile so naše in bile so

Predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec na Poreznu leta 1981 (v družbi s Stanetom Kersnikom-Jelovčanom, gospodarjem PD Ljubljana-Matica)

Foto Dokumentacija PV

njihove poti. Danes pa se isti narodi na prav teh naših poteh spoštljivo pozdravljamo, se kot gorniki, planinci treh dežel, katerih dedje so še delali svoje poti, svoje kočje in imeli svoje vodnike, svoje gore, srečujemo.

Čas teh začetkov sovпада s časom in dejstvom osveščene izobrazbe, novo nastajajoče inteligence. Začeli so s ciljem tako, da so naše gore tudi nacionalno identificirali. To delo so opravili dobro in vsi smo ponosni nanje.

Prva vojna je namočila gore s krvjo. Po svetu je odšlo mnogo resničnih zgodb in opisov teh krvavih dogodkov. Tudi Hemingway je opisoval »gorjane v Kobaridu«, ki ne »govore niti nemško niti italijansko«. Lepote najlepše alpske doline so doživele strahote, kar je v svoji viziji napovedal v pesmi Soči S. Gregorčič, »goriški slavček«. Po prvi vojni združena Jugoslavija, vendar razdeljena Slovenija, je ostala goram zvesta. Tudi v tem času je bila pomembna identifikacija. Pesniki, pisatelji so iskali motive v gorah; delavski razred, ki se je že organiziral in oblikoval, pa je iskal možnosti za svoje cilje, za svoje proslave, shode, za svoja doživljanja — prav tako v gorski naravi. Planinska organizacija polagoma prehaja v drugo, rekli bi bolj športno fazo. Ta prehod je bil pri nas počasen, spremljala pa ga je ostra kritika tradicionalistov, konservativcev. Evropa je že iskala stene, mladina je želela svoj razvoj. Nastala je »Skala«. Lovila je in ujela tisto, kar ni bilo več samo nacionalno, ampak za narod tudi športno pomembno.

Vse to je predstavljalo uvod v veliki, še bolj krvavi obračun, ko se je v II. svetovni vojni identiteta naroda še bolj okrepila. Triglav je postal simbol. In ta simbol se je prenašal med narodom do samega našega grba s to simboliko. Člani planinskih organizacij so vedeli, kje je njihovo mesto v teh zgodovinskih trenutkih narodov. Gore so nenadoma postale veliki dom množici partizanov, kurirjev, borcev. Spominski pohodi, ki jih pripravljamo v svobodi, dostojno obujajo spomine na te velike, slavne dni.

Svoboda in obnova. Novo obdobje. Obubožana in izropana socialistična država je v časih obnove vključila v svoj program tudi obnovo razrušenega planinskega gospodarstva. Velika moč v ljudeh — organizatorjih je pospešila tudi nov vsebinski razvoj planinske organizacije, ki je v veliki meri postala samosvoja, neodvisna od drugih in v mnogočem specifična. Zgradili smo nov koncept planinstva, ko se je dograjeval z delom. Planinstvo je postalo množično. Za planinstvo postaja značilno pohodništvo, hoja po transverzalah; organizirati se je začelo po krajevnih skupnostih, po delovnih organizacijah. Po rojstvu prve Slovenske planinske transverzale so se v mednarodni planinski areni nekateri čudili temu, češ da to ni etično, čudili so se tudi organizaciji mladih planincev. Kljub temu pa so oboje uvedli tudi oni in sedaj gledajo na pionirja planinca kot posebnost. Samostojnost in samoupravnost mladih planinskih generacij, delo na vseh področjih zagotavlja množičen razvoj na kvalitetnih osnovah. Uspehi naših plezalcev — vrhunskih športnikov, so logično nadaljevanje takega razvoja. Pravijo, da smo postali alpinistična velesila z neko pomembno lastnostjo — skromne finančne možnosti ne dovoljujejo neuspeha. Imamo tudi najstarejšo revijo v Sloveniji, založbo, kulturo, propagando, gospodarstvo, marljive markaciste, celo svoje filme in kulturo, avtorje, skratke vse, kar imajo druge alpske ali gorske planinske organizacije. Množičnost naše organizacije temelji na izročilu, vendar je trdno vpeta v delo in vsebino Socialistične zveze delovnega ljudstva, je dopolnilo v delu Zveze sindikatov in je hkrati vsebina in kadrovska osnova Zveze socialistične mladine Slovenije.

S svojim programom in lastno prostovoljsko aktivnostjo omogočamo življenje v tistih delih SR Slovenije, ki so neplodni, nenaseljeni, nevarni za nas in prijatelje, pa tako neskončno lepi, prijazni in naši.

To delamo tudi tako, da združujemo posameznike v veliko bratovščino, združujemo družine in kolektive s skupnim programom, premagujemo generacijske razlike, razvijemo socialistično tovarištvo in najrazličnejše oblike samoupravljanja.

Vloga organizacije marljivih odbornikov in vseh specialistov v organizaciji, se s tem povečuje. Vemo, da je 90 let dolga doba, za amatersko organizacijo pa je celo kratka. Vendar nas velike naloge šele čakajo. Zveze s turizmom, na primer, kar ne moremo vzpostaviti tako, kot bi bilo družbeno ustrezno. V tem pogledu pričakujemo vsaj toliko, kolikor so v tem pogledu storili že naši severni sosedi. Še veliko časa bo preteklo, da bomo v ponudbo in povpraševanje vključili še športno rekreacijo. Vemo, da bodo delavci v Evropi delali vedno manj, vedno manj fizično in da bo tako

vprašanje turistične gorske ponudbe v Jugoslaviji postalo verjetno bolj pomembno ali vsaj enako pomembno, kot je danes pomembno morje. Za naše delavce, našo mladino, pa tudi za tuje obiskovalce, smo zato dolžni vsaj do 100-letnice naše organizacije utrditi tisto, kar mislimo, da je v tej družbi v tem trenutku potrebno urediti. S tem ne bomo koristili samo ugledu Jugoslavije, marveč bomo svoje prispevali k boljšemu in bolj polnemu življenju občanov tako v Sloveniji kot v celotni Jugoslaviji.

Predsednik PZS:
Tomaž Banovec

PLANINSTVO OB SVOJEM JUBILEJU, 90-LETNICI

(Marjan Oblak, PD Ljubljana-Matica)

Sem in tja bi se morda komu zazdelo, da planinci kar preradi praznujemo različne jubileje naše organizacije »slovenskih planinskih društev« oziroma sedanje »Planinske zveze Slovenije«. Ta ali oni morda celo meni, da bi šlo tudi brez spomina na take dogodke, češ, da gre le za nekakšno množično nečimrnost. Seveda bi tudi tako šlo, je pa tudi res, da smo se že kdaj navadili, da obvezno praznujemo svoje rojstne dneve; zakaj bi torej opuščali spominske dneve, obletnice najrazličnejših mejnikov, ki so pomembni in so človeku pri srcu! Saj gre pri tem tudi za to, da se ob jubilejih še bolj zavemo, kaj nam pomeni to ali ono društvo, ta ali ona organizacija, kaj nam pomeni delo in njega rezultati v okviru organizacije in kako bi jo izboljšali, kako jo naredili mikavnejšo, pomembnejšo, skratka strumnejšo, bolj uspešno, učinkovitejšo, uglednejšo. To velja seveda tudi za planinstvo, za vse njegove dejavnosti, za komisije in odseke, kaj šele za njegov vrh — za alpinizem.

Devetdesetletnica prvega slovenskega planinskega društva — prvega organiziranega planinskega delovanja — naj bo predvsem delovni uvod v stoletnico trdega dela; zadnje desetletje naj bo obdobje, ko bi vključili še več entuziastov. Izdelali bi uporaben program za izrabo prostega časa, za delo s članstvom, predvsem pa program, kako bi še bolj učinkovito varovali naravo, zagotovili varnost na pohodih po planinskih poteh, ko bi se hkrati domenili za določanje normativov za planinske postojanke, gorska pota, ob skromnejšem izboru možnosti zaposlovanja v planinskih kočah in domovih.

* * *

Planinstvo je zgodovinska, življenjska danost Slovencev. Valvasor je v svoji »Slavi vojvodine Kranjske« 1689 zapisal: »Planine te dežele enim kakor drugim rabile so za visoko predzidje, branik in oklep njihove varnosti.«

Ta prvi opisovalec slovenskega človeka, njegovih navad, njegove dežele, je cela poglavja v tretji knjigi pod gornjim naslovom posvetil pogovorom o gorah, rekah, podnebjju, o rastlinah, živalih, skratka o naravi — pa tudi o »čudni« hoji po zasneženih gorah s prockami, derezami in ukrivljenimi deščicami.

Od leta 1860 naprej se je razvijala slovenska kultura v znamenju narodnostnih bojev tako, da so Slovenci postopoma ustvarjali na vedno številnejših področjih kulturnega življenja čisto svoje ustanove in društva, na Kranjskem pa je od leta 1865—1870 izhajal časopis za domovinske interese z naslovom »Triglav«.

Poskus, da bi ustanovili povsem slovensko planinsko društvo v letu 1885 ni uspel in šele večletni naporí so rodili uspeh — 27. 2. 1893 so ustanovili prvo slovensko planinsko društvo. In tako se je začelo.

Jakob Aljaž je leta 1885 kupil svet na Kredarici in tako omogočil SPD, da je tam postavilo Triglavsko kočo, ki je doživela slovesno otvoritev 10. 8. 1896. Tako je najožja sosesčina Triglava bila slovenska s samim vrhom, na katerem je 1895 postavil Jakob Aljaž stolp in isto leto zgradil tudi kočo v Vratih. Prvotno kočo na Kredarici so bili 1909/1910 povečali, 1952/1954 pa obnovili. Po sklepu občnega zbora društva dne

Kamniška Bistrica,
razglednica izpred
I. svetovne vojne,
približno 1913. leta

(Iz zbirke
M. Korenčana)

17. aprila 1975 je bilo odločeno, da se na Triglavskem domu na Kredarici opravijo samo manjša vzdrževalna dela, pospešil naj bi se proces za pridobitev dokumentacije za gradnjo prizidka na Kredarici. Tedaj je bila zasnovana tudi gradnja tovarne žičnice. Zdaj so v zaključni fazi večletni napori za razširitev in posodobitev doma, ki naj bi ga v jubilejnem letu, pred zaključkom sezone, odprli in izročili članstvu.

Planinsko kočjo pri Sedmerih triglavskih jezerih je SPD prevzelo po prvi svetovni vojni. Ta kočja je bila prej v lasti nemškega društva. Društvo je tako med dvema vojnama oskrbovalo tele planinske postojanke: Triglavski dom na Kredarici, Kočo pri Sedmerih jezerih, Dom na Komni, Kočo pri Savici in Dom v Kamniški Bistrici.

Med okupacijo leta 1941/1945 so bile planinske postojanke opuščene, nemalokrat pa so rabile za varno zatočišče partizanom. Oprema postojank, predvsem odeje, je postala osebna oprema borcev. Od domov, ki jih je pred vojno oskrbovala Matica, so požgali le Dom na Komni, potem ko so okupatorja izgnali.

Slovensko planinsko društvo, skupaj s Podružnico SPD za Ljubljano, je leta 1945 obnovilo svojo dejavnost kot Planinsko društvo Slovenije s številnimi sekcijami; iz njega je leta 1948 zrasla Planinska zveza Slovenije. Od leta 1953 pa nadaljuje tradicijo podružnice SPD za Ljubljano — Planinsko društvo Ljubljana-Matica.

Planinstvo ima vgrajeno v svoji zgodovini veliko, utemeljeno in izpričano družbeno vrednost, saj privablja staro in mlado v prvobitno gorsko naravo, ki nas že sama na sebi

Dolina Triglavskih jezer
— koča, barvna
razglednica, ki je bila
v obtoku prva leta
po I. svetovni vojni

(Iz zbirke
M. Korenčana)

s svojo mikavnostjo in z vso svojo podobo, z vsemi svojimi mogočnimi potezami privlači in osrečuje. Gotovo je tudi, da je imelo planinstvo nenavadno spodbudno vsebino že takoj v začetkih svojega razvoja. Ima, kot je zapisal v PV 1973 dr. Miha Potočnik, »svoj globlji človeški smisel in svojo naravno utemeljitev«. Saj res ni šlo samo za nekakšno prazno, brezidejno razvedrilo — šlo je tudi za večjo narodno veljavo. Šlo je hkrati za mikavnejše, srečnejše in svobodno življenje.

Poleg tega moramo imeti pred očmi tudi dejstvo, da se je naše planinstvo že sredi 18. stoletja — torej v svojem začetku — strnilo z našim kulturnim prebujenjem — z gibanjem, ki ga je gojil Zoisov krog in je povezano tudi z osnovo našega gospodarskega in političnega življenja, saj smo tedaj tudi pričali prvemu vzponu na našo najvišjo goro — na simbol naše dežele. To je bilo pomembno dejanje, moderno v svoji osnovi, ki so ga opravili Zoisovi sodobniki in je značilno za tedanja tovrstna dogajanja v Evropi. V širšem pomenu je bil to tudi politični in kulturni dosežek, ki je vseboval napredne ideje tistega časa, spočet in opravljen v ozračju razsvetljenstva, ki torej sovпада z našim prebudno-prerodnim programom in je očiten ter prepričljiv dokaz, da to ni bilo delo samo tega družbenega, kulturnega mecena, ampak predvsem potrdilo, da imamo tudi Slovenci svoje 18. stoletje, svoje razsvetljenstvo, svoj prerod.

Naši planinski začetki so imeli nenavadno velik družbeni pomen in poudarek prav zaradi narodno prebudne narave. Zato je razumljivo, da je naše planinstvo naletelo sto let kasneje na silovito nemško nasprotovanje, ko smo terjali ustanovitev SPD, slovenske planinske organizacije. V predloženih društvenih pravilih je bilo jasno zapisano, da ne gre zgolj za spoznavanje gora, marveč gre tudi za obujanje ljubezni do domačih gora, za pospeševanje slovenske kulture, znanosti, za pospeševanje tistega vsebinskega deleža v planinski organizaciji, ki daje planinstvu tudi kulturno veljavo, saj omogoča in pospešuje poleg fizične obnove tudi razvedrilo, duhovno sprostitvev in ustvarja pogoje za kulturno tvornost in politično prebujo. To je edini šport, ki skoraj

**Planinska koča pri
Šavici, po II. svetovni
vojni**

Dokument. PV

ne more oživeti pa tudi ne napredovati, če nima tudi svojih glasil, torej spremnih kulturnih pojavov, ki so za člane planinske organizacije izrednega pomena tedaj, ko skrbe za strokovno in leposlovno vrednost. To je obenem redna značilnost, ki za druge športe ni potrebna ali pa vsaj ni nujna.

Naše planinstvo se je torej z nemštvom in z njegovimi namerami pri nas, v naših gorah, spoprijelo že v svojih začetkih in je hkrati poskrbelo tudi za natančno tiskano dokumentacijo.

Med obema vojnama se je planinstvo razmahnilo v dobro urejeno, gospodarsko krepko organizacijo, ki se je sorazmerno lahko kosala s podobnimi organizacijami velikih narodov.

V zadnji vojni pa je utrpela velikansko škodo. Okupator je uporabil vsa sredstva, da bi v ljudstvu uničil nacionalno zavest s prepovedjo uporabe slovenske umetniške besede na javnih mestih, z uničenjem slovenskih kulturno-zgodovinskih predmetov, ko je s posebno naredbo dne 2. maja 1941 odredil ukinitve društev, organizacij in združenj. Sestanek na Bledu, 5. junija 1941, na katerem je bila obrazložena vsebina naloga za ukinitve slovenskih društev in organizacij in objavljena upravičenost posameznih nemških ustanov, da prevzamejo zaplenjeno premoženje ukinjenih slovenskih društev, je pomenil konec slovenskih društev. Tako se je z imovino Slovenskega planinskega društva okristil Deutscher Alpenverein, ki je samo na Gorenjskem dobil 12 planinskih domov in razgledni stolp. V zvezi s to razdelitvijo premoženja pa je 16. avgusta 1941 Karawanken Bote zapisal: »Sedaj se pojavljajo hitre naloge ne samo v turističnem pogledu, ampak tudi z varovanjem in utrjevanjem nemške nacionalnosti!« Pod Malim Gregorijevcem na Jelovici je bilo 17. julija 1941 posvetovanje vodilnih aktivistov, na katerem je bil sprejet sklep: Takoj opraviti zadnje priprave za organiziranje vstaje. Partizanske enote so v štiriletni borbi pokrivale ves teritorij in s hudimi borbami z okupatorjem branile planinske vrhove (Stol, Porezen, Blegoš, Golica, Dobrča, Verbičeva koča pod Storžičem, Vodiška planina).

Gosto omrežje dobrih gozdnih in planinskih cest je okupatorju omogočilo, da se je naglo približal partizanskim taboriščem in bivakom visoko v gorah. Tako so bili številni planinski domovi porušeni ali požgani že v prvem in drugem letu okupacije. V ohranjenih nemških dokumentih je zapisano tudi: Nasprotnik (partizani) je s taktično odličnih položajev lahko pravočasno opazil policijo, pa naj je prišla od katere koli strani! Ali: V glavnem ima taktično zelo dobro postavljena taborišča v hribih, ki so razen tega zavarovana s prednjimi stražami. Nemci so se bali, da se ljudska vstaja na Gorenjskem ne bi razširila tudi na sosednjo Avstrijo, kar se je zgodilo že v drugi polovici septembra 1942. V začetku 1944. leta pa sta bila formirana Vzhodno in Zahodno Koroška partizanska odreda. Planine niso bile pregrada, ampak povezava enega naroda za iste cilje naše revolucije z vsem nepopisnim junaštvom, brezmejno požrtvovalnostjo, iznajdljivostjo, zvestobo in ljubeznijo do svobode in rodne grude in do njenih vršacev.

Pri obnovi po vojni pa je planinstvo pokazalo svojo moralno moč, iznajdljivost, delavnost, požrtvovalnost in živ občutek za družbene potrebe. Z velikimi napori, večji del s prostovoljnimi delom, so zrasi novi planinski domovi in drugi potrebni objekti; razmeroma hitro je bila popravljena velikanska škoda. Ni nam treba naštevati, kaj vse so naša planinska društva storila za napredek stvari, ki jim je pri srcu. Vse je zapisano v društvenih kronikah in v našem glasilu Planinskem vestniku. Dosežki planinskih društev so bili tako prepričljivi, da se je pojavila krilatica: Planinstvo je slovenski narodni šport.

Ko načenjamo novo desetletko njenega razvoja in gremo z njo stoletnici našega društva naproti, imejmo pred očmi sodobne potrebe, občutek za človeka, še posebej pa za mladino.

Več nalog je zdaj pred nami v isti časovni dimenziji: V desetih letih do 100-letnice ustanovitve SPD (1893—1993) bo treba še marsikaj postoriti; dopolniti bo treba sedanji srednjeročni plan 1981/1985, ko ga bo treba združiti z naslednjim obdobjem, torej novim srednjeročnim planom 1985/1990.

Treba bo več delati s članstvom, organizirati predavanja na več mestih v Ljubljani, v šolah vseh stopenj, krajevnih skupnostih pa tudi v dvoranah, če predavanje to zahteva (potopisna, življenje v naravi — prehrana, orientacija, meteorologija); organizirati cenene izlete s poukom o varstvu narave; organizirati delovne akcije za nadelavo in vzdrževanje planinskih poti in pri obnovi planinskih objektov; uvesti v planinskih kočah in domovih, kjer bo postala dostava materiala za oskrbo predraga, enostavnejše obroke hrane in skromnejši izbor napitkov; izdelati ovrednoten program najnujnejših vzdrževalnih del planinskih koč in domov z zamenjavo fizično dotrajane opreme; preučiti višino in strukturo članarine, v kateri so vključene tudi ugodnosti prenočevanja (na člane, ki teh ugodnosti ne izkoriščajo); sofinancirati Planinski vestnik (morebitna družinska članarina), sofinancirati Gorsko reševalno službo, s kolektivnim zavarovanjem, s članarino, za dneve obiskov gora, za nečlana pa naj bi uvedli vstopnino; pripraviti vso dokumentacijo za izdajo knjige »Naš alpinizem« med obema vojnama s posebnim poudarkom njegovega razvoja od osvoboditve in 1960 do danes; društvo se

mora s svojo dejavnostjo stalno pojavljati v sredstvih javnega obveščanja, biti mora nosilec tvorne in poglobljene akcije vprašanja velikega društva, akcije ustanavljanja novih društev in sekcij v delovnih organizacijah, delovnih skupnostih v Ljubljani, ko bi neposredno pritegnili novo aktivno članstvo; v Ljubljani je potrebno pridobiti prostore za osrednji slovenski planinski muzej, skupaj s prostori za občasne likovne, fotografske, knjižne in druge razstave s planinsko tematiko; v okviru Narodne in univerzitetne knjižnice je potrebno ustanoviti planinski oddelek, da bi tako ohranili zgodovinsko dokumentacijo. In ne nazadnje, enkrat na leto organizirati, poleg tabora ljubljanskih planinskih društev, družabno prireditev, to pa je lahko gledališka predstava, akademija, koncert, zabavna prireditev s planinskim plesom; povezati se z združenim delom po sklepih 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije (PV št. 12/1979).

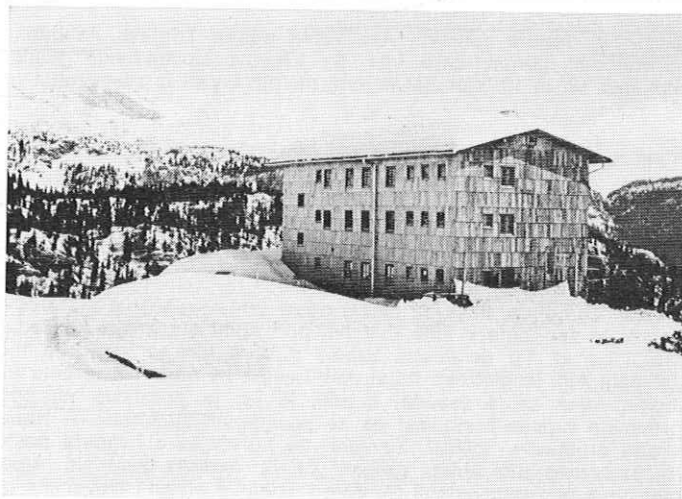
Prav posebno pa si moramo prizadevati in aktivno sodelovati za širšo družbeno verifikacijo planinstva, od krajevne skupnosti, prek vseh oblik delegacij v skupščinskem sistemu in delegatov v družbenopolitičnih organizacijah.

Planinski vestnik je osrednja slovenska — zgodovinska, kulturna, znanstvena, vzgojno-izobraževalna publikacija, ki se ne more po svoji vsebini, kakovosti in širini primerjati z amaterskimi bilteni drugih amaterskih organizacij in društev. Planinskemu vestniku je potrebno zagotoviti sredstva iz treh virov: a) od članstva (naročnina in del članarine), b) iz združenih sredstev za vzgojne, kulturne, telesnokulturne in znanstvene periodike, c) iz prostovoljnih prispevkov in daril (namesto novoletnih voščil, vencev in cvetja na grob umrlih) in podobno.

Ob podpori in pomoči vseh društev, povezanih v Meddruštvenem odboru ljubljanskih planinskih društev, potopisno obdelati neposredno okolico Ljubljane — zaznamovati, oštevilčiti ali markirati pota, izletišča in razgledišča s pripravo zemljevidov, vodniškimi napotki za vodnike cicibanov, pionirjev, mladine, za šolske poučne izlete z neposrednim opisom žive in mrtve narave — pod naslovom 100 enodnevnih izletov iz Ljubljane. Planinstvo je dejavnost z aktivno vsebino in je namenjeno tudi množični rekreaciji; za osebno rekreacijo vlagamo osebna sredstva, za množično pa smo upravičeni na družbena sovlaganja prek sistema svobodne menjave dela. V ta namen združujemo članarino, prostovoljno delo za oskrbovanje planinskih objektov, za nadelavo potov in z izvajanjem ter sofinanciranjem gorske reševalne službe in z izobraževanjem vodniških, naravovarstvenih in alpinističnih kadrov. Planinstvo, taborništvo, letalski klubi in klubi ljudske tehnike so netekmovalne zvrsti telesno kulturnih aktivnosti, za katere smo dolžni izdelati družbena merila za vrednotenje številnih aktivnosti, letnega in srednjeročnega delovnega programa.

Objektivno so možna tale merila:

- a) množičnost: članstvo po populacijski strukturi, osnovnih organizacijah društev, povezanih v regiji v meddruštvenih odborih;
- b) pomen dejavnosti: za vzdrževanje zdrave psihofizične kondicije, posamezni vzponi glede na višinsko razliko nad 1000 metrov; mesečno prehoditi 25 ur po gorskem svetu, a posamezno najmanj 6 ur; kolektivni izleti, obogateni z vzgojnim programom;
- c) programirana aktivna in koristna izraba prostega časa v družini, društvu, vključujoč tudi branje, obisk gledališč in aktivno izkoriščanje letnega dopusta, in ne nazadnje tudi pomoč pri opravljanju kmetijskih del predvsem tedaj, ko se pospravljajo pridelki;

č) sociološki motivi: kolektivna rekreacija, premagovanje socialnih in generacijskih razlik, prilagajanje na življenje v naravi v različnih vremenskih pogojih in letnih časih; d) gojitev in obujanje tradicij NOB: pohodi po partizanskih poteh, bojiščih, bolnicah in organiziranje delovnih akcij za vzdrževanje teh objektov; e) spoznavanje ožje in širše domovine in njenih prebivalcev, pomen za patriotično vzgojo, gojitev in širjenje bratstva in enotnosti med bratskimi narodi in narodnostmi, povezovanje z zamejskimi Slovenci v Italiji in Avstriji, sodelovanje na mednarodnem področju in skrb za humano sožitje.

KLEN JE NAROD, KI GA GORE UTRJUJEJO

GREGOR KLANČNIK

Ustvarjalna vnema in delovni uspehi so najboljša spodbuda za vero in zaupanje v trdno sedanost in lepšo prihodnost dežele, naroda in družbene ureditve. Med take delovne dosežke je ob porajanju slovenske narodne zavesti v preteklosti bila vpisana izgradnja Triglavске kočе na Kredarici in bo veljala tudi posodobitev Triglavskega doma v sedanosti.

Že pred koncem prejšnjega stoletja je narodni velikan Jakob Aljaž na vršacu Julijskih Alp Triglavu s postavitvijo stolpa prižgal svetilnik slovenstva, vodil izgradnjo Triglavске kočе na Kredarici in Aljaževe kočе v Vratih. S temi dejanji je Triglav ohranil Slovincem in gorništvu na stečaj odprl vrata. Naša še vedno najvišja in najbolj obiskovana gorska postojanka, Triglavski dom, ki je že sprejela milijon gostov pod streho, pa že dōtgo kliče po obnovi in razširitvi.

Osrednja naloga v jubilejnem programu 200-letnice prvega znanega vzpona na vrh Velikega Triglava se je končno pričela uresničevati; Triglavski dom je že dobil podobo, ki ga bo spremljala v tretje tisočletje. Njegova otvoritev bo velika prizpa, pomemben dar 90-letnemu jubileju organiziranega slovenskega planinstva. Klenost Slovencev bo tudi tokrat rodila sadove.

Da bi spoznali zgodovinsko pomembnost in plodno preteklost Triglavskega doma, se moramo ozreti nazaj v zgodovino Slovanov, oblikovanja Slovencev; v čase, ko je radovednost in potreba človeka gnala v neznano, ko so tudi težko dostopne gore postale privlačne in njihovi vrhovi zanimivi. Naravne lepote razvijajo ustvarjalnost duha, spodbujajo kulturne dosežke in rojevajo nacionalni ponos. Tudi naše prednike, ki so že v 6. stoletju dosegli porečje Drave in se naselili okrog Julijskih Alp, sta razgibanost in bogastvo narave varovala, kulturno povzdigovala in preoblikovala v slovenski narod. Edinstvena je bila trdoživost Slovencev, vzdržali so tisočletni pritisk germanskih in romanskih ljudstev in se v boju za obstoj celo oblikovali v narod z lastno kulturo, z lastnim jezikom in lastnim ozemljem.

Gorništvu, lepote Julijskih Alp, zlasti očaka Triglava, je budilo nacionalno zavest in narodnostni ponos, zato ima pri krepitvi slovenskega duha velike zasluge. Veliki Slovenci 18. in 19. stoletja so svoj navdih črpali iz zasneženih gor.

Aljaž je odprl vrata Zlatorogovega kraljestva

Potem ko je Triglav že bil svetilnik in kažipot slovenske dežele, gorništvu pa že osvajalo ljudstva, se je spočelo in v 19. stoletju, leta 1893 v stari Avstro-Ogrski državi, rodilo prvo slovensko planinsko društvo. Že samo ime pove, da je imelo dve osrednji nalogi: razvijanje slovenstva in planinstva v deželi Slovencev. Triglav, kralj Julijskih Alp, je pri prebujanju gorništvu na Slovenskem odigral najpomembnejšo vlogo, Jakob Aljaž pa je bil tisti domoljub, ki je na stečaj odprl vrata kraljestva Zlatoroga. Predanost slovenskim goram in zaupanje v moč ljudstva pod njimi sta gnala Aljaža, da je iz višine branil in krepil narod. Tri desetletja župnik dovške fare, v kateri je tudi najlepši del in očak Julijskih Alp, je globoko dojel, kaj Triglav za narod, kateremu pripada, pomeni.

Jakob Aljaž se je zavedal koristi, ki jih je gorništvu na pohodu iz Centralnih Alp prinašalo v naše kraje, bal pa se je njihovih znanilcev — Nemško-avstrijskega planinskega društva — DÖAV. Zavzemanje položajev v gradnjo postojank v naših gorah je Aljaža vznemirilo zlasti potem, ko je nemško-avstrijski Alpenverein segel po Triglavskem pogorju. Sklenil je, da bo Triglavu ohranil slovensko podobo.

Triglavski dom na Kredarici

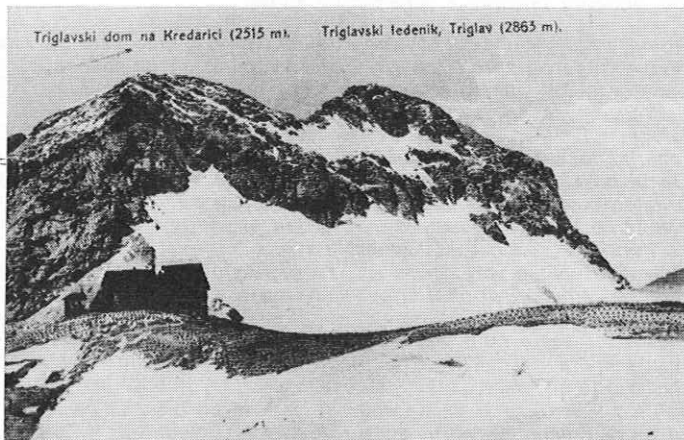
(Fotografija je objavljena
v DS 1901, str. 557)

Triglav je mogočna gora, ki jo opevajo pesmi in opisujejo romani, pravljice, pripovedke in basni. Pogled na tega očaka je mogoč z vseh strani: z vzhoda, severa, zahoda in juga je očarljiv, najveličastnejši pa iz Vrat. Kljub temu, da ni niti med tritisočaki, je z njega razgled na vse strani izreden. Njegovo nadkriljevanje bližnje in daljne okolice je očitno s sosednih vrhov, najbolj opazno pa iz letala. Kdor na potovanju iz Londona, Pariza ali Züricha iz potniškega letala opazuje Alpe, že nad Nemčijo, še preden se poslovijo štiritisočaki, v daljavi na jugovzhodu zagleda vrh, ki mu daleč naokoli ni enakega. Kot da visoko nad sosede seže, izstopa in vlada v prostranem območju Vzhodnih Alp in naše domovine.

Jakob Aljaž ni letal po zraku in ni iz višine opazoval Triglava, pa je vendar pravočasno spoznal očarljivost in narodno obrambno pomembnost Triglava. V spodbudi domoljubnosti je črpal moč in le dve poletji je potreboval, da je za prebujanje in razvoj slovenskega gorništva ustvaril tri pomembna zavetišča: Aljažev stolp na 2864 metrov visokem Triglavu, Triglavsko kočo na 2515 m visoki Kredarici in Aljažev dom, predhodnico Aljaževega doma v Vratih. Sam je izbiral prostore, preliščil ovire za pridobitev zemljišča, izdelal načrte in izbiral delovne naveze.

Zavestno, kakor da bi slovenskemu narodu zabil varovalni klin, je najprej v poletju 1895 na vršacu Julijskih Alp postavil stolp in tako opravil zgodovinsko dejanje. Verjetno se niti sam Aljaž ni zavedal, da je tistega 7. avgusta prižgal večno luč slovenske zavesti in narodnega ponosa ter večstoletnemu Triglavu odprl novo, še pomembnejšo prihodnost. Gabesov fant — Janez Rabič iz Mojstrane, mi je večkrat pripovedoval, kako

Faksimile barvne razglednice

Založil: Franc Pavlin,
Jesenice

Triglavski dom na Kredarici — 2515 m — pred obnovo

Foto Andrej Veličkovič

je nosil ogradje stolpa na vrh Triglava, še slutil pa takrat ni, da bo ta preprosti vetrobran stolpa je izbral lokacijo in še v istem poletju so vajeni domačini pod vodstvom Požganca v Zgornji Krmí posekali macesne in jih pozimi s konopljeno vrvjo, navito na valj, na saneh — rtičih vlekli navzgor čez Kalvarijo na Kredarico. Tedaj, ko je slovensko planinstvo šele dobri dve leti delovalo, so v surovih vremenskih pogojih, visoko in daleč od doma, na nedrjih Triglava gradili novo kočo in jo že 10. avgusta leta 1896 odprli. »Oj Triglav moj dom«, Aljaževa mojstrovina, je tisti dan prvič odmeval od skal in naznanjal zlato dobo slovenskega planinstva.

Najpomembnejše Aljažovo gradbeno dejanje je bila — Triglavsko koča. Po otvoritvi stolpa je izbral lokacijo in še v istem poletju so vajeni domačini pod vodstvom Požganca v Zgornji Krmí posekali macesne in jih pozimi s konopljeno vrvjo, navito na valj, na saneh — rtičih vlekli navzgor čez Kalvarijo na Kredarico. Tedaj, ko je slovensko planinstvo šele dobri dve leti delovalo, so v surovih vremenskih pogojih, visoko in daleč od doma, na nedrjih Triglava gradili novo kočo in jo že 10. avgusta leta 1896 odprli. »Oj Triglav moj dom«, Aljaževa mojstrovina, je tisti dan prvič odmeval od skal in naznanjal zlato dobo slovenskega planinstva.

Že ob otvoritvi Triglavsko koče, saj je prišlo čez sto ljudi, se je izkazalo, da ima ta postojanka tak položaj, da bo skozi njo šlo največ pohodnikov na očaka. Obisk je stalno rasel, gorniki so pa prihajali od Vodnikove koče sem, Krme, Kota in po izgradnji Aljaževe koče, vedno več skozi atraktivna Vrata. V tej postojanki, ki je z dvema povečavama prerastla v Triglavski dom, je bilo vedno prijetno. Za posebno privlačnost je pred drugo svetovno vojno skrbel oskrbnik Šest, ki je postregel z izvrstno belo žitno kavo s stolčeno smetano. Notranjost doma je hitro postajala premajhna in tudi povečanje po osvoboditvi leta 1954 ni dolgo zadovoljevalo potreb. Aljažev načrt je v celoti uspel, slovenskemu gorništvu je dal zgodovinsko spodbudo, narodu pa oporo v domoljubni zavesti.

Od Aljaževe prižnice k Aljaževemu stolpu

Rojen v Mojstrani sem bil faran Jakoba Aljaža, zato sem ga v otroštvu doživljal v šoli, med pridigo pa sprejemal prvi nauk o lepotah in privlačnostih gora. Pri spovedi me ni spraševal, kaj sem grešil, temveč kaj sestra dela, zanimalo pa ga je predvsem, če sem že bil na Triglavu. To pa ni bila le radovednost, temveč očitek in spodbuda, zato je razumljivo, da sem se po spovedi prvič počutil kot grešnik. Zavedal sem se, da se tega madeža ne bom otrešel pred Aljažovo spovednico, temveč pred Aljaževim stolpom. Da bi odvalil ta podedovani kamen od duše, mi je pomagal sosedov, Povlešov Jožek, s katerim sva skupaj pasla krave. Bil je leto starejši, zrelejši in že kot otrok podjeten. Ker je že bil na Triglavu, je odigral glavno vlogo, ko smo z bratom Mihom kovali načrt za pohod na najvišji jugoslovanski vrh.

Takrat je veljala vera, da je na vrh potrebno priti ob sončnem vzhodu, saj takrat očak podarja najlepši razgled, ki seže do morja. Lepega dne 14. avgusta leta 1926 smo zato ob devetih zvečer šli od doma. Izbrali smo smer skozi Kot, ki je enostavna in najkrajša. Za otroke pa je hoja ponoči vseeno pomenila podvig. Strah smo med seboj prikrivali, le s Peklom so nas prestrašili, da smo se ga odkrito vsi trije bali. Govorili so nam, da se na tem mestu, pod Staničevim domom, ponoči in v megli pohodnik lahko zgubi, zaide v lijak, brezno, iz katerega se sam težko reši. Mi pa smo se uspešno držali steze in markacije in ob štirih zjutraj že bili na Kredarici. V Triglavskem domu je že bilo

živo. Za prvimi gorniki smo se tudi mi podali na vrh Velikega Triglava. Pri sestopu sem tisti dan pred 57 leti prvič vstopil v takrat že častitljivi Triglavski dom in v kapelici pozvonil.

Povratek v dolino. Kot nam ni delal težav, ko pa smo polegli na mah Lengarjevega rovta, sem v trenutku zaspal in za nekaj ur smo se vsi, kot ubiti, zgubili. Ne prej ne pozneje nisem doživel tako globokega sna kot takrat v Kotu, po prvem povratku s Triglava, ko sem v notranjosti začutil olajšavo in ponos. Bil sem kakor prerojen. Neštetokrat sem bil zatem na vrhu našega očaka, vsakokrat z drugim užitek, nikoli pa s takim zadoščenjem kakor na prvenstvenem vzponu. Aljažu, sem si mislil, bom odslej lahko odgovoril, da sem že bil na vrhu Triglava, kralju Julijskih Alp.

Mirno vest sem imel, ko smo maja leta 1927 šolarji Aljaža spremljali na zadnji poti. Po pogrebcih iz raznih krajev — duhovščini, govornikih, pevcih in planincih, mi je šele postalo jasno, kaj smo domačini zgubili. Pravo veličino tega narodnjaka, gornika, pesnika in glasbenika pa sem šele pozneje dodobra dojel.

Jakob Aljaž je bil demokrat. Ko je sosedova sošolka očitala moji sestri »nož na dva kraja«, da ne more pri Sokolu nastopati na odru, v cerkvi pa peti na koru, in se je zato odpovedala petju, jo je Aljaž vprašal, zakaj je ni več med cerkvenimi pevc. Povedala je razlog, on pa ji je odgovoril: »Ti kar poj na koru, jaz sem tudi bil Sokol.« Aljaž je bil tudi skromen. Mlečna kaša mu je bila večerja, vsa njegova dediščina pa

Gregor Klančnik
z maketo Triglavskega
doma na Kredarici
(na 15. skupščini PZS,
14. 11. 1981 v Ljubljani)

Foto Dokumentacija PV

je ostala v Triglavskem pogorju. Tudi svoji kuharici, nečakinji Micki, je bore malo zapustil. Zapustil pa je narodu veliko bogastvo. Ohranil mu je Triglav, ga odprl gornikom in mu dal pomembno nacionalno obeležje.

Aljaževa dejanja so se odrazila tudi v junaški, enotni vstaji njegovih bivših faranov, prebivalcev Dovja, Mojstrane, Belce in Radovne decembra 1941, ko so pred okupator-skimi puškami zavpili: »Tu je bila in bo slovenska dežela, Triglav pa njen branik in svetinja naroda« in Hitlerjevo nadutost »Triglav deutsch für immer« — s krvjo zabrisali. Čez milijon pohodnikov na Triglav in njegove sosedje je dom na Kredarici že gostil, Aljažev stolp pa znatno več. Šele z vrvo po zadnici pred Aljaževim stolpom vrle Slovenke in Slovenci pridobe pravo »domovinsko pravico«. Gorništvo je dobilo take razsežnosti, da naši, doma vzgojeni gorniki, že imajo za seboj najvišje svetovne dosežke alpinizma, Razumljivo je zato, da tudi gorske postojanke, zlasti Triglavski dom, niso več kos svoji nalogi.

Triglavski dom za tretje tisočletje

Poržtvovalni delavci Planinske zveze Slovenije in Planinskega društva Ljubljana-Matica, zlasti dr. Miha Potočnik, so pravočasno spoznali nujo, da se prilagodi zmogljivost Triglavskega doma hitremu razvoju planinstva. Triglav bo kot najvišji vrh z izrednim razgledom in mogočno severno steno tudi v prihodnje ostal pospeševalec jugoslovanskega gorništva in poligon narodno obrambne sposobnosti, zato mora tudi njegova najpomembnejša postojanka temu slediti.

Že leta 1974 je ing. arh. Mirko Kajzelj izdelal projekt prizidka v globači na severni strani doma z dodatno zmogljivostjo 80 ležišč. Koncept je računal z oskrbovanjem s tovorno žičnico iz Krme, ki naj bi rabila tudi za oskrbovanje Staničevega doma in Planike. Zasnova je predvidevala najprej izgradnjo tovarne žičnice, ki naj bi bila narejena v solidni jekleni konstrukciji z nosilnostjo 750 kg. Ta naj bi omogočila transport strojev in gradbenega materiala. Približni predračun za žičnico in prizidek je leta 1978 računal z 80 milijoni dinarjev investicijskih stroškov.

Organizirana je bila široka nabiralna akcija za pridobivanje prostovoljnih prispevkov. Pri Republiški konferenci SZDL je bil za posodobitev doma ustanovljen poseben akcijski odbor, marca leta 1979 pa je izšla tudi brošura »Triglavski dom na Kredarici nekdanj, danes in v prihodnje«. Dobra pobuda pa ni dala konkretnih sadov zaradi težav pri pridobivanju lokacijskih dovoljenj. Zastoj je vplival na potek nabiralnega prizadevanja in uresničitev projekta se je odmikala. Med planinci, ljubitelji gora in uporabniki družbenih sredstev je bilo zbrano denarja in vrednostnih papirjev za 7 milijonov dinarjev, ko pa so darovalci opazili, da se na projektu neposredno ne dela, so izgubili voljo in izražali celo dvom v koristnost porabe namembno podarjenih sredstev. Čas, ki se je odmikal, ni delal v prid projekta Triglavski dom, inflacija je zniževala vrednost zbranega denarja, ljudem pa jemala pogum.

Goram pripadam vse življenje. Kot Mojstrančan sem bil posebno vdan Julijskim Alpam, mnogokrat pa sem prehodil tudi vse druge višje slovenske in jugoslovanske hribe. V gore pa sem večinoma hodil in plezal sam. To mi je ustrezalo, ker se ni potrebno veliko pripravljati, odločitev za turo je hitra, tempo vzpona pa se prilagaja lastni volji in sposobnosti. Samo tak način gorništva mi je omogočal, da sem na leto opravil do 40 km vzponov.

Načrtno telesnokulturno udejstvovanje sem pričel v rani mladosti s telovadbo pri Sokolu, ki je zelo kmalu vpeljal tudi gorske izlete in smučarska tekmovanja. Smučanje sem gojil kot tekmovalno vrsto, za katero so bili hitri poletni pohodi dobra dopolnitev in kondicijska priprava. Od tekmovalca sem prestopil med smučarske funkcionarje, med organizatorje planinstva pa me je le delno privedla dolžnost direktorja Železarne Ravne.

Nekega poletnega dne leta 1980 mi je dr. Miha Potočnik rekel: »Ti si planinec in plezalec, učenec Jakoba Aljaža, ti bi lahko pomagal reševati posodobitev Triglavskega doma na Kredarici, ki je edina še neuresničena točka jubilejnega programa 200-letnice prvega vzpona na vrh Velikega Triglava.« Mislil sem si: »Res, da sem častni član Planinskega društva Ravne na Koroškem, prav pa bi bilo, da bi kaj več koristnega napravil gorništvu; posebno spodbudno je, ker bo to v mojem rojstnem kraju.« In tako sem pristal, vendar brez želje, da zato prevzamem tudi kak viden položaj. Komaj pa sem resno začel pomagati, je hitro od mene postalo neposredno odvisno, ali bo končno. četudi z zamudo, ustvarjena še osrednja naloga vseslovenskega jubilejnega planinskega programa. Moram pa povedati, da me ob mislih, kaj vse je storil in v kakšnih pogojih je Triglav povzdigoval Jakob Aljaž, čeprav sem se res zavedal, kakšna terapija našo spetovano samoupravno družbo čaka, te dolžnosti ni bilo strah.

Nadaljeval sem delo na pododovanem konceptu izgradnje — izdelanem idejnem in glavnem načrtu. Najprej sem se zagnal na pridobivanje gradbenih dokumentov, lokacijskega dovoljenja za tovarno žičnico Krma—Kredarica, ki je bila poseben problem,

Faza gradnje Triglavskega doma na Kredarici 1982 (jugozahod)

Foto Janez Pukšič

Faza gradnje Triglavskega doma na Kredarici 1982 (severovzhod)

Foto Janez Pukšič

na izdelavo glavnega projekta za žičnico in gradbenega dovoljenja za Triglavski dom. Kmalu pa sem spoznal, da bo nalogo potrebno zasnovati na začetku, papirnato de-
diščino pa prepustiti muzeju. Treba bo izdelati novo projektno nalogo in oskrbeti
izdelavo in verifikacijo nove gradbene dokumentacije.

Z velikim prizadevanjem mi je uspelo priti do lokacijske dokumentacije in vseh potreb-
nih soglasij, ko je Republiški komite za varstvo okolja in uporabo prostora končno
11. maja 1981 izdal lokacijsko dovoljenje za žičnico. Ta moj prvi uspeh projektant žičnice
pa je bil dosežen prepozno. Ob novih predpisih Triglavskega parka, raznih pripombah
na umestnost gradnje žičnice in zlasti na zamisel o dodatni žičniški povezavi Kredarice
s Staničevim domom in Planiko sem bil primoran ponovno načeti dilemo: žičnica ali
helikopter. Strah pred visokimi investicijskimi stroški mi je povečal projektant žičnice
ing. Mirko Amon z izjavo o izredni tehnični zahtevnosti žičnice z dolžino 4,1 km, s skoraj
navpičnim začetnim delom in blagim naklonom v drugih dveh tretjinah trase. Odlagal
sem z naročilom glavnega projekta te transportne naprave in se spraval na dokumen-
tacijo samega doma na Kredarici.

Izmenjava koncepta za izgradnjo doma

Na komiteju za urejanje prostora in varstvo okolja SO Jesenice sem zvedel, da je za
prizidek Triglavskega doma potrebno obnoviti zahtevek za izdajo lokacijskega dovo-
ljenja in zatem za izdajo gradbenega dovoljenja. Ob tem pa me je predsednik komiteja
tov. Tone Kovač spraval v zadrego z vprašanjem: »Pa boste res gradili po teh načrtih?«

Odgovoril sem: »Seveda,« v resnici pa sem zlasti, ko sem pogledal na tloris, takoj začel
dvomiti v upravičenost gradnje objekta po takem, sedem let starem projektu. Po
vrnitvi v Ljubljano sem načrte prvič podrobno pregledal. Ugotovil sem, da projekt
zaradi spremembe položaja zahteva novo samoupravno potrditev, ki pa jo gradbeni
odbor za Triglavski dom ni sprejel. Prevladalo je mišljenje, da se načrt mora prilago-
diti stabilizaciji. Odbor je zatem potrdil predlog nove projektne naloge, s katero je po
potrditvi v upravnem odboru Planinskega društva Ljubljana-Matica 28. 7. 1981 soglašal
tudi glavni odbor Planinske zveze Slovenije. O preorientaciji na rešitev, ki je bila narav-
nana na investicijsko racionalnost, je bil na seji 16. 6. 1981 seznanjen tudi akcijski
odbor pri RK SZDL.

Projektna naloga je zahtevala, da je Triglavski dom potrebno povečati in obnoviti, da
bi omogočil prenočevanje do 180 ljudi ter hitro in udobnejšo postrežbo. Posodobitev
doma, ki je bila osrednji cilj programa izgradnje, je dobila prednost, gradnja žičnice
pa je bila preložena na poznejše obdobje. Na podlagi nove projektne naloge so bile
izdelane tri idejne zasnove za povečanje Triglavskega doma, od katerih je na predlog
strokovne skupine upravni odbor društva potrdil rešitev ing. arh. Milana Žepiča iz Pro-
jektivnega biroja SGP Gradbinec Kranj.

Novo projektno rešitev Triglavskega doma na Kredarici so na 15. seji skupščine Planin-
ske zveze Slovenije dne 14. novembra 1981, na podlagi makete in pojasnil, potrdili
delegati vseh slovenskih planinskih društev. S tem je dobila najširšo družbeno pod-
poro. Utemeljitev za tako naklonjenost novemu konceptu rešitve je bila naslednja:

- dostojno ohranja zgodovinske vrednote doma,
- skladno se prilagaja okolju s Triglavom v ozadju,
- vsebuje izročila domače arhitekture,
- nova zmogljivost bo zadoščala za bližnjo prihodnost,
- notranja ureditev v mejah skromnosti omogoča planinsko domačnost,
- obiskovalci bodo lahko preprosto in hitro postreženi,
- z ločenim zimskim delom z 20 ležišči in bivalnim prostorom bo omogočen obisk
skozi vse leto,
- meteorološka postaja bo končno dobila svoje prostore.

Skratka, dom bo nudil počitek, napitek, prehrano, toploto, mir in prenočišče, to je vse
tisto, kar prehodni gost lahko zahteva.

Potem ko je bilo odločeno, kaj v času stabilizacije lahko pričakujemo in kaj si na
višini 2515 metrov lahko privoščimo, so priprave za gradnjo postojanke stekle hitro
in uspešno:

15. 1. 1982 je bila izdelana lokacijska dokumentacija,
10. 3. 1982 je bilo izdano lokacijsko dovoljenje,
26. 4. 1982 je izšla nova brošura »Triglavski dom«
30. 4. 1982 je bil izdelan izvedbeni načrt doma,
6. 6. 1982 je bil izbran najboljši ponudnik za gradbena dela — SGP Gradbinec Kranj,
28. 6. 1982 je prispel helikopter JLA in na Kredarici so pričeli s pripravljalnimi gradbeni-
nimi deli,

Sodoben pomočnik pri gradnji — helikopter

Foto Janez Pukšič

4. 8. 1982 je Komite za urejanje prostora in varstvo okolja SO Jesenice izdal gradbeno dovoljenje,

27. 9. 1982 je bil novi del doma pokrit, opažen in zaprt.

Uresničevanje projekta se je dejansko pričelo že v poletju 1981, ko sta bila zgrajena povečano zajetje in zbiralnik za 120 000 litrov vode. Ta odločitev je bila zelo pomembna, saj je spomladi leta 1982 zbiralnik bil poln, njegova lokacija 25 metrov nad Kredarico pa je za oskrbovanje doma z vodo idealna. Nemoteno dotekanje vode je bilo pri pospešeni gradnji izredno pomembno.

Gradbeni odbor pa ni skrbel le za tehnične rešitve pri izvedbi projekta. Veliko časa je vložil tudi v zbiranje sredstev in v oblikovanje primerne finančne konstrukcije investicije. Zaradi olajšave pri zagotavljanju finančnih virov je bil projekt razdeljen na dva zaključna dela: na novogradnjo v vrednosti 35 milijonov dinarjev in na obnovo obstoječega doma v vrednosti 20 milijonov dinarjev. Investicijska dela na novogradnji so predvidena v letih 1982 in 1983, na obnovi pa leta 1983. Financiranje poteka po Triglavskem skladu.

Na Triglavskem domu, ki je pomnik narodne enotnosti, se zopet preskuša slovenska zavest. Vso to investicijo je potrebno uresničiti s prostovoljnimi prispevki. Le splošnemu odobravanju in podpori za modernejšo postojanko na Kredarici se moramo zahvaliti, da ljudje z razumevanjem sodelujejo v tem dobrodelnem dejanju. Akcija zbiranja sredstev za Triglavski sklad teče že od leta 1978, zaradi odlaganja gradnje pa je usahnil tudi vir podarjanja denarja. Nov krog zbiranja se je začel po 15. seji skupščine Planiške zveze. Poleg denarnih prispevkov in obveznic za ceste, so občani v zbiranje sredstev vključeni tudi z nakupi posvetilnih markic, nalepk, razglednic, postrov, sodelovali pa so tudi pri namenski loteriji. Umetniki podarjajo svoja likovna dela, obrtniki so navzoči predvsem z reklamiranjem svoje dejavnosti, največji vir sredstev pa je združeno delo, in to v obliki storitev, materiala, obveznic, denarnih prispevkov in reklamnega uveljavljanja poslovanja. Skupaj je za Triglavski dom nominalno zbranih okrog 55 milijonov dinarjev sredstev, kar pomeni, da bo zbiranje potrebno nadaljevati še do konca leta 1983 in verjetno tudi v letu 1984. Upoštevati je namreč potrebno podražitve, stroške financiranja in zmanjšanje realne vrednosti obveznic z dospelostjo v plačilo v poznejših letih.

Projekt povečanja in obnove Triglavskega doma je redka investicija, ki se kljub odlaganju ni podražila, temveč pocenila. Predračun je zaradi racionaliziranega projekta in hitre gradnje pod prvotno višino. Z urejevanjem vodovoda, kanalizacije, gradbenih

in obrtniških del na novem delu in obnovi obstoječega doma ter za opremljanje, bo skupaj porabljeno okrog 55 milijonov dinarjev. Od tega je leta 1981 bilo ustvarjeno 9 %, lansko leto 55 %, v letu 1983 bo pa potrebno z opremo vred zbrati še 36 % ali okrog 20 milijonov dinarjev za naložbo.

Udarna triglavska naveza

Ko so poslušalci radia in gledalci televizije 1. julija 1982 slišali in videli otvoritev gradbene sezone, sodobno organizirano in mehanizirano najvišje gradbišče v Jugoslaviji na 2515 m visoki Kredarici, s helikopterjem nad domom in Triglavom v ozadju, je nastalo pravo narodno veselje. Končalo se je nezaupanje in prazno prepričevanje ter nagovarjanje za sodelovanje pri reševanju najpomembnejše postojanke in pospeševalca gorništvu na nedrjih Triglava brez plodov dela. Zabili so stroji, izvajalci gradbenih del so se pognali v živo skalo, da bi na trdnih temeljih Triglavskemu domu, poleg bogate preteklosti, ustvarili tudi lepo prihodnost.

Na Kredarici se je tako leta 1982 sestala skupina — udarna delovna naveza, kot so jo poimenovali pohodniki na Triglav, ki je v resnici bila ustvarjalna. Vsi, od oblikovalca projekta, projektanta, organizatorja gradnje, delovodje, skupinovodij do neposrednih delavcev na objektu, helikopterske posadke JLA in milice do delavcev v domu, ki so skrbeli za prehrano in počitek, so delovali kot zaporedna vprega, v kateri mora vsak opraviti svoje. Veliko imen junakov, kot je na primer Požganc pri Triglavski koči, bo pri posodabljanju Triglavskega doma. To so že: Franc Stegnar, Cene Lužovec, Janez Čop, Križaj in drugi iz 25-članske delovne skupine, sestavljene iz predstavnikov vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti od zidarjev, tesarjev, inštalaterjev, elektrikarjev, keramičarjev, strojnikov do pomočnikov.

Od 28. junija, ko so prvi delavci prispeli na Kredarico, do 27. septembra, ko so z zadostjenjem zadnji zapustili 2515 metrov visoko gradbišče, je bilo prenesena 450 ton gradbenega materiala in strojev, vgrajenega 400 ton iz triglavskega kamna izdelanega betona, pridobljeno 600 m² nove koristne površine in pokrite 800 m² strehe. Nov del Triglavskega doma, ki predstavlja dve tretjini zmogljivosti povečanega objekta, je dobil svojo končno podobo. Položeni sta vodna in električna napeljava, pozidane vmesne stene, delno položene keramične ploščice, vgrajena so okna in vhodna vrata in pribite zunanje opazne macesne deščice. Sedaj dobro pokrit, z oknicami zaprt in zasidran pod snegom — dom mirno čaka na novo gradbeno sezono.

Več organizacij združenega dela in obrtnikov je pri opravljenem delu na Kredarici potrebno omeniti. SVG Gradbinec Jesenice, ki je glavni izvajalec gradbenih del, Termika Ljubljana, ki opravlja krovna dela s trapezasto aluminijско pločevino, tesarski mojster Janez Čop iz Britofa, ki je izdelal 64 m³ ostrejša in opravil opazna dela, Gradis Škofja Loka, ki je izdelal in vgradil okna ter vrata, Obloga-Slikoplastika Ljubljana, ki opravlja keramična dela, Vodovod Jesenice, ki je vgradil vodovodno omrežje, in obrtnik Dušan Špendal na Jesenicah, ki opravlja elektro inštalacije in strelvodno omrežje.

Vsi omenjeni pa ne bi uspeli, če ne bi bilo tistih, ki so žrtvovali svoja sredstva in so jih v obliki denarja, obveznic, materiala in storitev dali v korist Triglavskega doma. Najbolj se je izkazala gorenjska prestolnica Kranj, od delovnih organizacij pa IBI in Iskra Kranj, ki sta prispevali po 5 milijonov dinarjev kakovostnih obveznic. Čez milijon sredstev so prispevale še naslednje organizacije: Železarna Jesenice, Emona Ljubljana, TKSS. Ansambel bratov Avsenik je v čast Triglavskemu domu priredil koncert; tiskarne pa so podarile: Gorenjski tisk 97 000 barvnih razglednic, Ljudska pravica 6000 postrov »Triglav kliče«, Jože Moškrič 2200 vstopnic za Avsenikov koncert, Tone Tomšič 500 plakatov za loterijo, Železarna Ravne 20 000 in Aero Celje 12 000 nalepk, Zavod SRS za statistiko milijon markic in skupaj s tiskarno Ljubljanske banke 2000 brošur. Naštevaje vseh dobrotnikov bo smiselno šele takrat, ko bo delo na Kredarici opravljeno in bo dom slovesno odprt. Na spominski plošči bodo vpisani vsi, ki bodo prispevali vsaj 500 000 dinarjev; po organizacijah združenega dela, ki bodo prispevale čez milijon dinarjev sredstev, pa bodo poimenovali spalnice.

Dar jubileju na oltar

Letos poteka 90 let, odkar so Slovenci dobili lastno planinsko organizacijo. Mnogo se je od dne 27. februarja 1893 do danes spremenilo. Najpomembnejše je, da je pol stoletja za tem Slovenija dobila republiko in v sklopu jugoslovanskih narodov in narodnosti oblikovala lastno integriteto. Število slovenskih planinskih društev se je povečalo na 167, število njenih članov pa presegló sto tisoč. Slovenski alpinisti se vzpenjajo na najvišje vrhove vseh kontinentov, stali pa so tudi na strehi sveta. Bilanca devetdesetletnega delovanja organiziranega planinstva je taka, da si je takratni pobudniki še v snu

ne bi mogli predstavljati. Poseben dar ob tem visokem jubileju pa bi bil povečan in prenovljen ter nezadolžen Triglavski dom.

Za izvajalce gradbenih in obrtniških del kakor tudi za izdelovalce opreme ni tehnične ovire, da ne bi v jubilejnim letu opravili zaključnih del na novem delu doma in da ne bi v gradbeni sezoni 1983 obnovili ter preuredili starega objekta. Zapreka na tej poti so še manjkajoča finančna sredstva. Velik uspeh gradnje na Kredarici v poletju 1982 je med ljudmi ustvaril tako razpoloženje, da bo najbrž tudi ta ovira premagana. Sredstva, ki so že zbrana, in tista, ki jih še pričakujemo od uporabnikov družbenih sredstev, predvsem od združenega dela, od obrtnikov, likovnih umetnikov in od občanov, bodo, upamo, zadostovala za dograditev Triglavskega doma. S tem poročilom ponovno vabim vse, ki še niste vpisani med darovalce za posodobitev naše najpomembnejše visokogorske postojanke, ponosa slovenskega naroda, da to v jubilejnim letu planinstva storite in oplemenitite bogato Aljaževo dediščino. Hkrati pa se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste to dobrodelno delo že opravili.

Triglavska udarna delovna naveza, ki je lani v dveh in pol mesecih napravila čudež, se že pripravlja na svoj končni naskok, da bi pravočasno dosegla vrh visoke investicijske stene — sodobni Triglavski dom. Pogumno zasnovan program izgradnje računa s tem, da se bodo gradbena dela v letošnjem letu pričela že v začetku junija in da bodo do konca avgusta z opremljanjem doma vred zaključena. Obnovljen bo stari, obstoječi del doma, sedanja kuhinja preurejena v gostinski in zimski bivalni prostor, dodatno pa bosta zgrajena spalnica za zimske obiske s samostojnim vhodom in gospodarski del doma.

Povečani in obnovljeni Triglavski dom bo odprt v soboto, 10. septembra 1983, v počastitev jubileja in Dneva planincev, ki bo na Zasipski planini v Krmi naslednji dan, 11. septembra.

Tudi po razširitvi postojanke na Kredarici bo Triglavsko pogorje zadržalo svojo naravno prvobitnost. V Triglavskem domu bo večje udobje in povečana možnost počitka in prenočevanja vse leto, brez truda pa nihče ne bo dosegel Vršaca. Napora, da prideš do Aljaževega stolpa, največjega darila gorništvu, bo tudi v prihodnje deležen vsak pohodnik na Triglav. Triglav bo ostal svet alpinistov, gornikov in planincev.

Planinstvo na svojem pohodu nima meje. Zaradi naraščanja števila ljubiteljev gora in pohodnikov na očaka Julijskih Alp je v svoji bogati preteklosti Triglavski dom bil dvakrat povečan, prvič že v letih 1909 in 1910, drugič pa v letih 1953 in 1954. V visokih

Triglavski dom na Kredarici s Triglavom

Foto Janez Pukšič

letnih sezonah prihodnosti tudi tretjič Triglavski dom še ne bo zmožgal sprejeti vseh obiskovalcev, zato je že odprta možnost za dodatno razširitev. Pred tem pa bi se morali obrniti na zahodno stran Triglava, na Zaplano, kjer je še nedotaknjena izredna danost za razširjene prenočitvene zmogljivosti in za trajno izbiro pohodov po Triglavskem pogorju.

Triglavski dom pa bo na naši gori trajno igral glavno gorniško vlogo. Večji in nov bo vzpodbujal tudi razvoj jugoslovanskega planinstva, ko hkrati dokazuje ustvarjalnost samoupravne družbe, ponos združenega dela, zavednih in klenih ljudi. In tako bo dostojno dočkal tretje tisočletje. Obnovimo zato povabilo Jakoba Aljaža, ko je skoraj pred devetdesetimi leti dejal: »Edino le plameča ljubezen do domovine slovenske, do nje vsestranskega in trdnega in trajnega napredka nas je napolnila, da smo zasnovali ta planinski dom, ki bode vsemu Sloventvu v ponos in največjo čast. In zato se veselo nadejamo, da gotovo ne bode nikogar, ki ne bi se rodoljubno odzval naši mili prošnji, katero iz dna srca oglašamo od meje do meje slovenske domovine in tudi zunaj meje, do vseh naših prijateljev.«

MED MLADINO JE VEDNO DOVOLJ ZANIMANJA ZA GORSKI SVET

INGEBORG WASCHL, BOŠTJAN LAJOVIC

Kako zadovoljni so otroci, ko zapojemo ali se lovimo pri kaki planinski koči. Največja nagrada so mi njihovi kljub utrujenosti veseli obrazi, ko se vračamo domov z izleta. Vsi ti naši pionirji in mladinci, pa čeprav so tako različni med seboj, imajo radi naravo in veselo družbo.

Pravzaprav, kako se je začelo planinsko udejstvovanje mladine?

Že od prvih začetkov našega planinstva so se mnogi mladi spopadali z gorami. Predvsem med alpinisti jih je bilo dosti. Če pa malce pobrskamo med statističnimi podatki, ugotovimo, da že od leta 1935 vodijo posebej članstvo mladine v SPD. Iz teh podatkov je razvidno, da je število mladih planincev ves čas naraščalo, celo hitreje kot število ostalih članov. Leta 1935 je mladina predstavljala 18% vseh članov, leta 1940 že 27%, danes pa celo 45% vseh članov v PZS. Pred vojno sta se organizirano s planinsko-taborniško vzgojo mladine ukvarjali skavtska in gozdovniška organizacija. Kmalu po vojni so posamezni taborniki začeli obujati ideje taborništva. Tako so se leta 1951 taborniki ponovno organizirali. Tudi mladi planinci so kmalu po vojni imeli svoj prvi zbor, vendar pa so morali na naslednjega čakati še precej let. Ves ta čas pa so delovali precej neorganizirano in razkropljeno. Pod okriljem PZS so se prijavljali v delovne brigade, (Nekaj mladih je na poziv avstrijskih planincev odšlo v okolico Grossglocknerja v pomoč pri odpravljanju škode, ki so jo pozimi povzročili plazovi. Povzpeli pa so se tudi na tega avstrijskega velikana sami, brez vodnika!), se vključevali v precejšnjem številu v delo AO, pri petih planinskih društvih v Sloveniji pa so delovali tudi pionirski odseki. Ravno leta 1951 pa je Pionirski list organiziral za mlade gornike taborjenje ob Bohinjskem jezeru. Skoraj vsi udeleženci, bilo jih je 23, pa so se povzpeli na Triglav. Seveda so imeli pred tem več krajših izletov, tako so bili pionirji dobro pripravljeni. Kljub temu pa so nekateri s pridržki sprejeli ta tabor, vzpon na Triglav pa so imeli za precej neodgovorno dejanje. Na srečo so bili ti ljudje v manjšini.

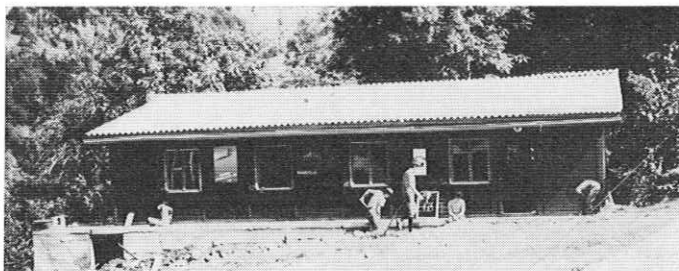
Zanimanje mladih za hojo v planine pa je vse bolj raslo. Tako se je pokazala tudi potreba po boljši organizaciji. Leta 1953 zasledimo v Planinskem vestniku, da je pri PD Celje organiziran MO, ki ima zelo močno skupino (vključuje kar polovico dijakov) na gimnaziji v Celju. Zagotovo pa je še pri kakšnem PD deloval MO.

Ko pa je leta 1956 pri PZS nastala mladinska komisija, je delo na tem področju močneje zaživelo. Na svoji prvi letni skupščini na Šmarni gori je MK postavila zahtevo, da se pri vsakem PD ustanovi MO. Kot pri vseh novostih, so tudi tu nastali problemi. Predvsem je primanjkovalo ljudi, primernih za vodstvo MO. Vseeno pa je bilo do leta 1958 ustanovljenih 37 MO pri 89 PD v Sloveniji. Predvsem v zasavski in koroški regiji so se mladi planinci v velikem številu in zelo dobro organizirali.

Tudi pri PD Ljubljana-Matica so z veliko mero razumevanja, ob podpori mnogih znanih starejših planincev, na občnem zboru leta 1957 ustanovili MO. Pravzaprav na novo formirali, kajti že leto poprej so poskušali ustanoviti MO, vendar brez pravega uspeha. Mladi niso bili dovolj zainteresirani za delo, pa tudi nihče jih ni znal vzpodbuditi.

Mladinski vzgojno
izobraževalni center
MK pri PZS
v Bavšici,
fotografirano 1981

Foto Dokumentacija PV

Delo je počasi zaživelo. Kot drugi so se tudi mladi matiçarji morali spopasti z mnogimi, predvsem kadrovskimi težavami. Organizirali so nekaj samostojnih izletov in predavanj. Skrbeli so za zavetišče na Bogatinskem sedlu, ki ga je upravni odbor namenil predvsem mladim planincem, kasneje pa jim ga je tudi izročil v popolno upravo. Počasi so premagali začetne težave, pa tudi porast članstva med mladimi je bil konec petdesetih let precejšen. Vse to pa je vplivalo, da je imel leta 1960 MO svoj ustanovni občni zbor. Tedaj je nastal popolnoma samostojen odsek z lastnim upravnim odborom in s svojimi predstavniki v vseh odsekih in odborih PD. Delo so mnogo bolje organizirali.

Prav neverjetno je, s kakšnim zagonom so se naši mladinci lotili dela. Organizirano so se vključili v priprave mnogih akcij v počastitev spomina NOB, udeležili so se mnogih pohodov, nekaj mladih matiçarjev je sodelovalo tudi na Igmanskem maršu leta 1962. Vodili so mnoge izlete in imeli predavanja na šolah. Delo so po priporočilu MK, pa tudi po lastnih izkušnjah, razdelili na posamezne skupine. Tako je bilo leta 1960 kar šest aktivnih skupin po raznih osnovnih in srednjih šolah, ki so delovale v okviru PD Ljubljana-Matica. Udeleževali so se tudi smučarskih tekmovanj, predvsem pa so nekaj let sodelovali na mnogih orientacijskih pohodih in tekmovanjih. Skoraj celo desetletje so bili redni gostje Milovanovičevega memoriala.

Želeli so obnoviti in povečati zavetišče na Bogatinskem sedlu, toda žal, so za takšno dejavnost potrebna precejšnja denarna sredstva. Tako z obnovo ni bilo nič. Pravzaprav je po svoje za to poskrbela zima leta 1962. Streha na zavetišču se je zrušila. Nekaj časa so mladinci še upali, da bodo zbrali sredstva za popravilo, vendar bi to morala biti akcija vsega PD ne le MO. Tako pa je zaradi vremena zavetišče popolnoma razpadlo.

Mladinci so se lotevali tudi mnogih prostovoljnih delovnih akcij in so redno sodelovali s predavateljsko sekcijo in markacisti. Prevzeli so vratarsko službo na predavanjih, ki jih je organiziralo (in jih še vedno) PD Ljubljana-Matica čez zimo. Leta 1963 pa so se lotili tudi gradnje krožne mladinske poti, ki gre po vrhovih, v okolici Ljubljane. Mladinci so jo sami trasirali in označili. Dolga je 150 km, gradili pa so jo kar dve leti. Poleg tega pa so sodelovali tudi pri urejanju okolice Triglava, planine Vogar in pri

Orientacijska
tekmovanja so postala
sestavni del delovnih
konceptov mladinskih
odsekov. (Tečaj za MV
na Uskovnici leta 1982)

Foto Dokumentacija PV

Mladina se po mestih vedno trdneje povezuje. Iz planinske zimske šole enega izmed naših PD (PD RTV Ljubljana na Kališču pod Storžičem leta 1981)

Foto Dokumentacija PV

postavljanju zimskih markacij s Komne na Vogel. Vseeno pa so se v teh letih svojega obstoja kar preveč ločili od starejših članov. Gotovo bi jim precej koristili nasveti izkušenih planincev, saj so se mladi še vedno ukvarjali s precejšnjimi kadrovske težavami. Predvsem je primanjkovalo vodnikov. Nekaj članov MO se je udeležilo tečajev pri PZS, vendar pa so bile v vseh slovenskih planinskih društvih, ne samo pri Matici, potrebe pa vodnikov večje, kot jih je lahko zapolnila s svojimi tečaji MK. Le-ta je leta 1959 sprejela pravilnik za MV in izdala zanje tudi posebne značke. Tako so začeli koordinacijski odbori po posameznih regijah prirejati svoje tečaje za MV. Tudi na našem MO so skrbeli za vzgojo kadrov, saj so v zimskih mesecih organizirali predavanja za usposabljanje vodij izletov. Ob tem pa so leta 1965 organizirali tudi tečaj za MV za ljubljansko območje. Vendar pa se je mladinska komisija ravno tisto leto odločila, da bo ponovno sama organizirala vse tečaje za MV, kajti kriteriji na območnih tečajih so bili zelo različni.

V začetku šestdesetih let so mladi matičarji ustanovili še svoj foto odsek in tudi razpisali foto natečaj s planinsko tematiko. Le-ta je postal kar tradicionalen; kasneje se je ta odsek osamosvojil.

Ob vsem tem delu pa niso pozabili na družbeno življenje. Tako so organizirali v letu 1961 kar tri mladinske plesne imenovane Encijanovi večeri, na katerih je bilo tudi planinsko predavanje. Namenjeni so bili vsem mladim planincem. Vendar pa je bilo zanimanje mladih manjše, kot so pričakovali, pa tudi z dvorano so imeli stalne težave. Tako so to raje opustili in organizirali več piknikov in kres. Encijanovi večeri pa so ostali interna družabna srečanja.

Iz mladinskega odseka je zrastel tudi nov literarni odsek. Ustanovili so tudi svoj mešani pevski zbor, ki je na raznih proslavah razveseljeval mnoge s planinskimi in narodnimi pesmimi. Nastopil je tudi ob proslavi 70-letnice ustanovitve PD Ljubljana Matica in na otvoritvi mladinske krožne poti. Žal pa je leta 1966 prenehal delati.

Pri mladinski komisiji je leta 1961 začela delovati tudi komisija za gorsko stražo. Mnogo mladih se jim je priključilo. Pravzaprav sta sredi šestdesetih let mladinski odsek in gorska straža pri PD Ljubljana-matica tvorila celoto. Kasneje pa se je ob menjavi generacij GS odcepila od MO.

V svoje planinske aktivne so matičarji sprejeli tudi sekciji v dveh podjetjih. S tem so poleg šolske mladine zajeli v svoje delovanje tudi mlade delavce.

To resnično široko zastavljeno pa tudi dobro opravljeno delo je bilo v tekmovalnem letu 1963 nagrajeno s prvo nagrado za Dan mladosti. S to akcijo se je mladinska komisija priključila prireditvam ob Dnevu mladosti.

Leta 1965 so začeli organizirati tudi izlete v tujino. Prvo leto so šli na Grossglockner. Na tem izletu so se jim pridružili tudi mladi planinci iz vse Slovenije. Naslednja leta so šli na Mont Blanc pa v Tatre. V sedemdesetih letih pa so izleti v tujino postali tradicionalni. Dvakrat na leto so se mladi matičarji podali na enega izmed vrhov prijateljstva v sosednji Koroški ali pa v Furlaniji. Organizirali so tudi planinske šole in smučarske tečaje na Lipanci, Komni, Mrzlici, in mnoge smučarske izlete predvsem na Zelenico. Nikakor pa ne smemo pozabiti na vse druge izlete in turne smuke.

Vendar pa je začela konec šestdesetih let planinska dejavnost upadati. Tudi število sekcij se je močno zmanjšalo. Tako da sta res delovali samo še dve.

Že nekaj let prej je začela MK opozarjati, da delo s pionirji zaostaja za delom z mladinci. Za vsak MO je zelo pomembno dobro sodelovanje s pedagoškimi delavci, kajti

ti so najboljši mentorji na šolah, saj imajo neposreden stik z učenci. Tako je MK začela organizirati tečaje za mentorje. Poleg tega je leta 1969 sprožila tudi akcijo pionir-planinec. Le-ta je pritegnila kar precejšnje število mladih planincev, saj jih je vzpodbujala k hoji na izlete in k dodatnemu planinskemu izobraževanju. Tako se je z začetkom sedemdesetih let delo na našem mladinskem odseku ponovno razmahnilo. Priključilo se nam je precej novih sekcij iz osnovnih in srednjih šol. Vse so delovale precej samostojno, odsek pa je postal mesto, kjer so se tisti najbolj aktivni dogovarjali o skupnih akcijah. Predvsem med srednješolskimi sekcijami je prišlo do koristnega, zdravega tekmovanja z izleti, predavanji in številom udeležencev na njih.

Planinstvo je morda v primerjavi z drugimi panogami na področju športa in rekreacije manj privlačno, manj moderno, zlasti še v očeh mladih. Okovani kvedrovci, zvrhan nahrbtnik in planinske pumparice — to pač niso vabljive in privlačne stvari danes, ko imamo disko klubov in podobnih stvari na pretek. Vseeno pa ni vse tako črno. Mladinski odsek je obiskovalo vedno dovolj mladih, ki v gorah znajo najti več, kot v kakšni od cigaretnega dima zakajeni dvorani. Težko je opisati občutke ob pogledu na čudovito gorsko pokrajino, tako drugačno od vsakdanjega mestnega hrupa in vrveža ljudi. No, da ne zaidemo predaleč. Med mladimi je še vedno dovolj zanimanja za ta svet, za ta drugačen hobi, morda manj atraktiven, pa zato toliko lepši. Mlad človek dostikrat sam ne ve, kaj hoče, če pa se najde kdo, ki mu zna določeno stvar prikazati

Tečaj za MV leta 1981
na Uskovnici
v organizaciji
MK PZS

Foto Dokumentacija PV

dovolj privlačno, bo morda svoj mladostni polet usmeril prav tja. Tudi v planinstvu je tako. Zato pa smo lahko resnično hvaležni našim požrtvovalnim mentorjem. Za to delo se v glavnem odločajo izkušeni ljudje, ki pa svoje znanje prav radi dopolnjujejo. Nekateri so se tudi udeležili mentorskih tečajev, ki jih prireja MK. Ravno ti, ki so že prej radi šli v gore, znajo mladim približati planinski svet na iskren, neposreden način, ki navdušuje in pritegne. Resnično, razmeroma veliko število mladih planincev je v glavnem rezultat dela marljivih mentorjev, dela, na katerega vse prevečkrat pozabljamo. Seveda tudi sedaj organiziramo na MO mnogo izletov, predavanj, planinskih šol, smučarskih tečajev in turnih smukov. Pa tudi kakšni drugi planinski akciji se prav radi priključimo. Največ nam pove že dejstvo, da je mladinski odsek nekakšna prva stopnička v planinstvu in odpira vrata k vsem drugim odsekom. Prav iz vrst mladih črpa planinska organizacija ljudi in voljo do dela. Koliko udeležencev naših planinskih šol se je že priključilo AO; markacijski odsek brez nas, mladincev, sploh ne bi mogel delati, saj so pravzaprav vsi člani markacijskega odseka iz naših vrst. Še vedno pomagamo predavateljski sekciji, ne več samo z vratarsko službo, temveč tudi s predvajanjem diapozitivov, občasno pa tudi s kakšnim predavanjem.

Mladi vedno mislimo, da nas starejši zapostavljajo, da so »fotri« kot jih potihoma imenujemo med seboj, pač stari in nas ne razumejo več. Pa saj tako je vedno bilo. Morda bi bilo še slabše, če bi, »stari« in »mladi« mislili enako.

V teh 25 letih se je na MO PD Ljubljana-Matica izmenjalo veliko mladincev, ki so vsak po svojih močeh prispevali k temu, da sodoben način življenja še ni potisnil planinstva v preteklost. Zato se bomo ob srebnem jubileju spomnili vseh teh nekdanjih članov, ki naj jim velja zahvala tisočerih otrok, ko so se v teh letih zadovoljni vračali domov s planinskih izletov. Mnogi so že odrasli in jih danes srečujemo na planinskih poteh, ko morda niti ne vemo, da so nekdanj tudi oni bili na našem mestu.

SKALOPLEZI NA VERHU TRIGLAVA

»Skaloplezi« po Koseskem.

V »Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode« je leta 1830 izšel članek z naslovom »Schilderung einer Ersteigung des Terglou in Oberkrain«. Napisal ga je Franz von Rosthorn (1796—1885), po rodu Anglež, po poklicu geolog. Služboval je v Celovcu. V skladu s svojim poklicem je prepotoval naše ozemlje in pri tem preiskoval geološko zgradbo Julijskih in Savinjskih Alp, Karavank in njihovih predgorij ter iskal v njih rudna ležišča. Ni čuda, da so izkoriščali rudna bogastva pri nas Angleži (Mežica, Leše, Pliberk in drugod). Na njegovih poteh so ga spremljali geolog Keferstein, ljubljanski kustos Freyer in Francoz Boué, tudi geolog. Ta poslednji je prišel tudi v Logarsko dolino. Navdušen nad njeno lepoto jo je primerjal z znamenito dolino Gavarnie v Pirenejih. In res sta si zelo podobni. — Rosthorn je bil tudi planinec, saj se je, fant od fare, še v svojem 76. letu povzpел na Grintovec. 17. 7. 1828 je došel na vrh Triglava. Ta podvig je opisal v zgoraj omenjenem članku, ki ga je potem pred pribl. 140 leti prvi poslovenil Luka Svetec (1826—1922). Prevod je izšel v Bleiweisovem Berilu za III. gimnazijski razred leta 1854 (stran 76—83). Luka Svetec, pravnik, napredni politični delavec, pisatelj in prevajalec, ki je želel naš jezik »napraviti«, je pomagal Bleiweisu tudi pri sestavljanju Beril (štiri knjige). Njegov jezik je »lep, krepak, tvoren in čist«. Poglejmo si torej, kakšna je bila tedaj njegova planinska beseda (v odlomkih). (Prevod smo pozneje še večkrat dobili, tako v PV 1928 v skrbnem in točnem prevodu Josipa Westra in I. 1973 v Kugyjevi knjigi »500 let Triglava« v lepem prevodu Marijana Lipovška).

Veselo smo pozdravili jutro 17. julija (1828). Srednja vas je bilo zbirališče naše družčine, ki je obstajala iz šestero potnikov, dveh vodnikov, in petero družih pogumnih kmetov... Malo drevja, večidel ruševje, ima ta dolina, ki se ji Belo polje pravi. Tla so iz črne persti. Tu stoji deset pastirskih koč, kjer smo nočili. Že ob treh zjutra smo bili spet na nogah, povzlijemo nekaj žganjske pijače, ki je na tacih poteh najboljša reč, ter se vzdignemo na desno roko proti zahodu... Pot je bivala zmer sternejša, grede včas po meli, včas po kamnjih ploščah, kjer že ni več ruševja; le nekaj planinskih medlih cvetic je kazalo, da življenje tukaj ni še popolnoma ugasnilo. Tako pridemo do nekih posameznih, starih snežin, čez ktere nam je čedalje boljše v sterma iti... Gremo naprej vedno sternejše, da pridemo do sten navpik v nebo molečega Triglava. Tukajšna pot je zelo nevarna, ker se pogosto kamni tergajo; in res so kosovi tacih kamnov

trem naše družčine blizu glave memo veršeli... Čez strašno prepast bilo je iti... (Z Maleja Triglava) stopimo nekaj korakov niže in pridemo na greben, ki je bil 12—15 palcev širok, in po obeh straneh z brezdnom obdan. Čez-nj smo morali iti, kar je bilo tako nevarno kakor težavno... Čez greben smo se raji plazili, kakor ga jezdili, ne samo ker je hitreje, ampak tudi varneje, ker se človeku, leže na tleh, ne bi lahko v glavi zvertelo. K sreči je ta pot le 15—20 sežnjev dolga... Malo stopinj in človek stoji na širokem verhu, pogumnega plezavca cilj in konec... Pogled odtod popisovati bilo bi poskušnja brez uspeha. Kdo bi se prederznil popisovati sto in sto verhov, ki v nebo kipé kolikor oko doseže... Kaka krasota barv! Kako neizmeren obzor se odpira očesu od turških gora tje do Apeninov! Naj smelejša misel je malo proti resnici. Pozabljene so vse težave, ki jih je terpel gori lazeč; tudi ne zmisliš nevarnosti, ki te na povratku čakajo... Navživši se prekrasnega gledanja, ki ga nobeden nas, dokler bo živ, ne bo pozabil, smo jeli nazadnje tudi na povratek misliti... Kmalu dosežemo pred rečeno najnevarnejše mesto, sterno, na greben deržečo steno. Vodnik naš se spusti, nekaj vznak derčeč, nekaj lezióč po vsih štirih in z nogami naprej proti dnu, ravno v tem položaju mi za njim, ki nam je noge prijemal in na skalne robe, ki jih še vidili nismo, postavljal, v ktere smo dereze zasajali, da bi ne zderčali v prepast. Pri tem smo se za skale poprijemali, in se nismo pred spuščali, dokler nismo gotovi bili, da noga varno stoji. Tako smo pomagali eden drugemu, ter smo srečno do grebena prišli, čez ktereга smo se preplazili, kakor gori gredé. Da te poti nismo brez strahu hodili, je tako res, kakor ne more drugače biti... Kadar smo na Malem Triglavu bili, nam je bilo, prestavšim večé nevarnosti, že dosti lože pri sercu. Hiteli smo proti vratam. Opoldne smo bili na Belem polju... Tako je bila pot dokončana, ki nam je veliko veselja napravila, in ki nam, razun trudnih udov, odertih rok in razterganih oblačil, nobenega neprijetnega spomina zapustila ni...

Za Triglav je treba terdne glave, hladnokernosti, in velike moči. —

Glejte, prijatelji, takšna je bila naša planinska beseda pred približno 140 leti!

SAMO ZA LAS JE MANJKALO...

PROF. DR. FRANCE AVČIN

Bilo je kmalu po vojni, v časih, ko je sleherna volja daljnega »hazajina« v Kremlju še štela za sveto zapoved. Tako nam je bil poslal tudi na univerzo solit pamet nekega moskovskega profesorja, Abramova po imenu. Po uradnih pogovorih je profesor pričel izpraševati o naših gorah in pravil o svojih: o Uralu, Altaju, Pamiru in o Kavkazu seveda. O turah, dolgih in zahtevnih, tudi o nevarnih plezanjih. Ob tem me je preblisnilo, kaj če bi ga potegnili pogledat tudi v naše gore, v divje in divne Julijce. Pristal je z očitnim navdušenjem. Z vseh koncev smo mu nalovili planinsko opremo po njegovih izmerah, čeprav smo bili takrat revni kot cerkvene miši, a kljub temu — ali pa prav zato — srečni in zadovoljni. Kot takratni prvi poveljni predsednik slovenskega planinstva naj bi odpravico pripravil jaz. Za »ta glavnega« sem seveda izbral najboljšega med najboljšimi: prijatelja Čopovega Jožo. Zaradi važnosti glavne osebnosti, sovjetskega profesorja alpinista mu je, ročnemu delavcu, jeseniška Železarna takoj dovolila neomejen dopust, meni pa so dali vsa potrebna sredstva. Pridružil se nam je moj dragi in zanesljivi prijatelj v gorah kot na elektrofakulteti, profesor Dušan Lasič s svojo prijateljico. Tako je naš podvig postal le še važnejši. Kajti bogsiganedaj, da bi se moskovskemu profesorju kaj pripetilo, midva ljubljanska (profesorja) bi potem najbolje storila, da bi kar sama skočila v brezno. Taki smo še bili takrat!

Z Jožom sva se dogovorila za staro slovensko božjo pot: v Vrata pa čez Slovensko — naravnost na vrh Triglava poklonit se Božanstvu, ki ji je zanj naš najgloblji poet ljubezni in smrti iz Medane bil zapisal svoje preroške besede:

»O sveti, silni — v tvoji večni senci
klečali so še naši praočetje
in vzeli v senčno tvoje so zavetje
neusahljivih naših src studenci.«

Z najvišjega svetišča bi krenili naravnost proti Sedmerim. Če bi bili pozni, bi zasilno prenočili v izropani, sicer še celi imenitni predvojni laški vojašnici 'Morbegno' pod Bovškim snegom. Od Črnega jezera pa v Bohinj, v Bistriško dolino, kjer bi stvar primerno končali z jezerskimi postrvmi in zalili s primorskim vinom.

Črn reprezentančni mercedes nas je vse potegnil v Vrata, prenočili smo sicer zasilno, a obilno. Prav po Joževu smo navsezgodaj počasi stopali v breg proti sveti steni, z znano njegovo »ta počasno — ta hitro«, tempo, ki ne utruja in ohranja moči za ves dolgi, naporni dan. Čim bolj se je stena bočila nad nas, tem tišji je postajal profesor. Ko ga je Joža otvezil na sredo vrvi, je obnemel povsem. Jaz naj bi plezal prvi, Joža bi name komaj kaj pazil, zaupal mi je povsem, on Joža, pa bi v primežu svojih jeklenih prstov železarja držal in obdržal dragocenega profesorja. Dušan in spremljevalka bi sledila v samostojni navezi, vendar tik za nami tremi, da se ne bi ogrozili s zapadnim kamenjem. Kakšne druge naveze v Slovenski tisti dan na srečo ni bilo, pa »topogledno« ni bilo nevarnosti ne za nas ne za njo. Razen če se, od kod, ne veš ne kdaj ne kako, sprosti kamen, skala, in udari v našo smer, ko velja samo še verjetnostni račun, sreča junaška in Alahov kizmet. Prijel sem za skalo.

Joža je odredil, da gremo skozi Slovenske kamine; po Tumovi, da bi bilo za izkušenega ruskega plezalca le prelahko. Kamine sva z Jožom poznala kot lasten žep, vsak njihov seženj na pamet. Tako smo napredovali kar uspešno, kajti kadar se je profesorju zataknilo, je Joža potegnil, nezadržno. Meni je odredil, naj plezam kar morem zunaj, v širokem razkoraku od varnega stojišča do stojišča. Tako bi bilo najmanj možnosti, da jaz ali vrv sproživa kaj tistega, kar se je bilo nabrало med vojno, ko so Slovenski kamini samevali, čakaje na vrnitev Slovencev v Steno. Tudi mi je bila kaminska tehnika posebej pri srcu, kajti bil sem takrat ne le od sile močan in vzdržljiv, imel sem tudi — po oceni alpinistke Nadje Fajdigo, med drugim moje uspešne diplomantke — relativno največji razkorak, medtem ko je absolutni največji neizpodbitno pripadal njenemu sodobniku Vidu Vavknu...

Po drugem, strmejšem delu Kaminov, sem se v najširšem razkoraku dvigal prav po zunanjem robu, Joža s profesorjem pa pod menoj v dnu tega umetelnega remek-dela vode, vetra, ledu in kamenja v stotisočletjih.

Skrbno sem pazil, da sem bil vselej oprt na tri zanesljive točke, čeprav gvozdo. Nekje sem z levico segel po prav visokem izrazitem oprimku. Prijel sem in se previdno potegnil navzgor. Tedaj pa se je zgodilo, da sem v hipu oledenel: ob levem stopalu mi je krhko škrtnilo, suhega rjavkastega prahu se mi je vsulo na koleno, »trdni« oprimek pa se mi je nagnil navzven! O bože, mar se ponavlja prekletstvo iz Mangrta? Tam tako sprožena skalna luska me je bila zbila iz stene in zletel sem v prosti zrak nad sedemstometerskim prepadom iznad ozebnika vzhodno od Gamsovega roba. Nova konopljena vrv, močne roke tudi že mrtvega sošolca in prijatelja Slapšakovega Franca, predvsem pa trije moji klini so takrat vzdržali. Tako si sedaj le tu. A tu ni klinov, treščil boš v kruto steno, z lusko pa pobil zaupljivega Jožo, nič hudega slutečega dragocenega profesorja pa še prijatelja z žensko pod njima. Vse to me je preblisnilo, da sem podzavestno z vso silo potisnil oprimek nazaj, ploščo pa oprl s kolenom, zagozden kot klin med obe steni. Obstal je, obdržal sem se.

Tiho in mirno sem povedal Jožu: takoj splezajta pod menoj nadme, Dušan in njegova varovanka tik za njima! Upam, da bom zdržal, izdržal bom pa, če v meni vse poka.

Bliskovito je reagiral, potegnil je profesorja za seboj kot »žakelj«. Dušan in dekle pa za njim. V meni pa je vse otrdevalo od krčev in groze. Končno so bili vsi štirje nad menoj. »Joža — drži — drži Joža« sem izdaval. Vrv se je skrajšala, se napela, vlekla v odrešilno temno žrelo kamina. Tedaj sem bliskovito odmaknil levo dlan z oprimka, jo plosko oprl ob steno, hkrati sem odmaknil levo koleno in stopalo dvignil. Tedaj je zaškrtnilo ob njem, siva ploskev se je nagnila navzven, prah in kamenje se ji je usulo izza hrbta, počasi pa vse hitreje je odplula navzdol, v globino, vse manjša in manjša in končno treščila v kamin, kjer so pravkar še tičali ljudje. Razletela se je v sto kosov in koscev, grozljiv oblak dima se je dvignil od nje, zasmrdelo je po smodu, kot da nas je obiskal sam peklenski bognasvaruj. Skozi kamine pa je vsenaprej bobnelo, vse niže in niže nekam v Vrata.

Levo stopalo je sedaj stalo trdno in lahko v nastalem stopu, bivšem ležišču izdajalske luske.

Tresel sem se, dihati nisem mogel, ves otrpel, ni me sram priznati. »There are no atheists in the cockpits and in the foxholes«,* mi je bil priznal v partizanih sestreljen, na naši strani rešen ameriški letalec. In Miha Kačič pozneje: »Zemlja skupno je pribežališče, ni poslednji cilj nas vseh. Res je, lepo je, a sedajle še neprimerno, še nesprejemljivo.«

Ovedel sem se in se ob napeti vrvi zgvozdil do Joža. Nič ni rekel, samo po rami me je mahnil s tisto svojo medvedjo šapo »kot kmečkega skreta delcel« in samo pokazal mi je naprej. Nisem zapravil njegovega zaupanja.

* Cockpit — pomeni po angleško pilotsko kabino, foxhole pa luknjo na bojišču, v kateri je tičal na smrt obsojeni, žrtvovani vojak z molotovim cocktailom v roki, ko je prežal na tanke. Torej: »V pilotskih kupolah in lisičjih luknjah ni brezbožnikov.«

Odtlej sem plezal v notranjosti, na prav kratke raztežaje. Hitro in spešno smo se brž izvili iz kamenega žrela. A z Jožo sva molčala. Kajti le on je bil videl in preцениl, kako blizu nas vseh je švistnila kosa smrti.

Pri izstopu okrog Slovenskega turnca po Frelihovi traverzi je najin profesor drgetal od izpostavljenosti kot trepetljika. A Joža je zabil dva tistih svojih klinov, ki jih nisi nikdar več izpulil, kajti »Trentarji so mu jih zanetali na drugi plati Triglava«.

Ne bi nama pobegnili, za ves svet ne.

Tako sva nekoč z Jožom držala drugod na vrvi drugega samo neomajno zgrajenega, pravovernega tovariša, ki bi bil sam takoj zgrmel v globino; Jezes — Marija — Jezes — Marija je neprestano mrmral skozi stisnjene zobe, midva pa sva si — Joža, zvesti slej ko prej kocabekovski iskreni socialist, jaz, v najboljšem primeru einsteinovski pan-teist — grizla ustnice, čeprav je za nameček prav mimo nas treskalo kamenje, ki ga je na nas, vsiljivce, prožil bežeči tropič gamsov s police nad nami, kamor je očitno vodil edini pravi, naravni izstop iz stene. Da, da, »there are no atheists in the cockpits and in the foxholes...!« pa naj se še tako pištolimo na varnem in suhem.

Na Kredarici tedaj še ni bilo ničesar, torej naravnost z ledenika na vrh. V sončnem soju smo gologlavi in goloroki, stopili na samotni vrh k rdečemu Aljaževemu stolpu, si segli v roke in se objeli. In sovjetski profesor jih je z vrvo dobil krepko čez zadnjico, za Stenin krst. Solznih oči naju je z Jožom stisnil na prsi: »Vsaj stokrat ste mi danes rešili življenje,« je izdaval po rusko. O kosi Smrti pa nismo spregovorili besedice, ne slej ne poslej. A po sedemkrat sedem letih se lahko tudi tako vse pove.

Sestopili smo k svetišču Slovencev kar naravnost na Bovški sneg po tedaj še sila uporabni prosluli laški »direttissimi«, danes žal povsem propadli. Propadla je prav po nepotrebnem — tudi trdna kasarna Morbegno nad Doličem, kjer smo noč kar znosno prebivakirali ob skromnih konservah UNRRA. Dobri profesor nam je na goli žični mreži vojaške postelje zaspal kot ustreljen. Nismo ga motili. Na sestopu z vrha smo mu življenje rešili vsaj še desetkrat, je trdil...

Zgodnja pot čez Dolič, Hribarice, Jezera do Komarče je bila en sam opoj svetlobe in sonca, zraka in cvetja, žitja in bitja. Le na robu Komarče, ob pogledu v vijoličasto globino Bohinja, je profesorja zopet ohromilo. Dali smo ga na vrh, potem pa je šlo brž. Pravočasno smo se znašli za mizo pri postrevih, le Dušan in dekleta sta bila izginila po francosko, prav po njegovo. Po večerji pa je odpeketal še neuničljivi Joža, mudilo se mu je na vlak, domov v »fabriko«, »saj Bohinca ne morem, Bohinjko pa 'ohka...« je trdil. S profesorjem pa sva dobila novo družbo: direktor SAZU, doktor Levček Baebler z očarljivo ženo Vido, naša stara hribovska prijateljca pa še živa črna gozdarska hči Majda se je od nekod narisala in smo jo takoj mobilizirali. Levček je med drugim govoril tudi izvrstno ruščino pa sta z Abramovim poklicnim profesorjem naravnost tekmovala v citiranju velikih ruskih klasikov. Kar iskriko se je od Puškina, Lermontova. Zmagal bi bil pa Levček, da se nisem vmes vtaknil še jaz z nesrečnega Jesenina definicijo človeške sreče.

Slavili smo dolgo križem in počez. A morali bi na Bled; zunaj me je čakal uradni mercedes s ključem in bencinom. Odpeljali smo se, vsi razgreti v temno noč. Tam pri Naklovi glavi, se je nekomu, najbrž Levčku, pesniku, utrnila genialna zamisel: »Skočimo v jezero!« Rečeno-storjeno, oberoč smo bili vsi na plaži, goli, kot nas je mati rodila, in prav po rusko smo se nagci znašli v še topli jezernici sredi vriskov, brizganja, smeha in šale, moško in žensko brez razlike.

Prijetno ohlajeni smo se odpeljali naprej.

Na lepem je nekaj čudno počilo pod sedeži. Blisk in smola, že smo bili ne samo brez vžiga, ampak tudi brez luči. V očeh mi je ostal tisti kos ceste pred nami, pa sem na pamet v temi vozil, zaviral, zavrl in izvozil. Le levi kolesi sta zdrsnili s ceste, kot smo pozneje videli, lahko pa bi bilo vse skupaj zletelo skozi grmičevje naravnost v vodo. Profesor je bil sedaj rešen že stoenajstič...

Peš in klavno smo odkorakali po pomoč v Ribčev laz, kjer sem poznal šoferja Škan-tarja. Vstal je brez jeze, šel z menoj in me na vrvi privlekel v svojo garažo. Tam sva videla: iz prekata, poleg akumulatorja, je na luknjasti cesti, zaradi tistega cherchez — la — femme — davaj — davaj — gas — gas, priskakljaj jeklen kljunast ključ na nepokriti akumulator in napravil popoln kratek stik. Verjetnost nič, zgodi pa se le!

Prijazni Bohinjec je prežgano svinčevo zvezo spretno zalil s svincem. Naložili smo se, potegnil nas je s svojim vozom in vžgalo je. Kmalu nas je sprejel tedaj lep in tih »otok bleški, kinč nebeški«. Stoenajstkrat rešeni profesor je bil to pot rešen — dokončno. Postali smo si planinski prijatelj in si ostali prijatelj, vsem cenzuram kominterne in kominforma navkljub, prav do dandanašnji.

Napisano ob slovenski Soči na Dan mrtvih 1982,
slovenskim planincem v opombo — Dušanu, Joži
in Levčku, ki jih je že prevzela Zemlja v svojo
slovensko zemljo.
Quis proximus?

SPOMINI NA PLANINSKA LETA

IVO SVETLIČIČ

Težko je reči, kdaj so me hribi zasvojili. Že kot otroci smo se preganjali po pečevju Hudičevega grabna pod Celjsko kočo. Prvega pravega pohoda v hribe sem se udeležil leta 1930 z Obrtno šolo iz Celja. Tedaj smo na štiridnevnem popotovanju prehodili lep del Pohorja. Živelii smo po taborniško, le da smo si šotore postavljali iz vej.

Kadarkoli se je kateri od starejših fantov vrnil s hribov, je za spomin prinesel s seboj kamenje. Te »kamne z vrha Ojstrice« smo občudovali bolj kot deveto čudo iz nedosegljivega sveta.

Od leta 1930 sem se učil za strojnika v Cirilovi tiskarni v Mariboru. Vajenci smo prejeli v začetku le 25 din tedenske nagrade. Bilo je komaj za stanovanje in dnevni obrok. Imeli smo le po tri dni dopusta. Do prvega dopusta leta 1931 sem si prihranil za hlače, gumijaste Bata čevlje in denar za vlak. Trije vajenci smo šli na Savinjske planine. Iz Šmartnega ob Paki peš do Luč, prek Vodol in stare Kocbekove kočje po grebenu do Brane in spet peš od Kamniške Bistrice v Ljubljano na vlak. Nikdar pozneje nisem v hribih doživel tako goste megle kot tedaj. Res ni bilo videti rok in nog. Po treh dneh se je le za kratek čas na Kamniškem sedlu predrla megla.

V nahrbtnikih smo tovorili kruh in slanino, kuhinjsko čokolado in tobak za pipo. S čokolado in tobakom sem si v tistih časih odpiral vrata pastirskih stanov. V snežni gazi pod Velikim vrhom smo našli denarnico s 40 din; velikanski zaklad, s katerim smo si lahko privoščili en dan več v hribih.

Iz Maribora so bile visoke planine skoraj nedosegljive. Od sedmih vajencev, kolikor nas je bilo v tiskarskem oddelku Obrtne šole v Mariboru, smo zato trije zapisali svojo dušo Pohorju. Oprijelo se nas je ime pohorski pismouki. Glavni je bil Janko¹ — nedosegljivi hodec in požiralec časovnih rekordov. Vsako jesen smo v troje proslavljali stoto turo v hribe. Leta 1932 smo se na taki proslavi podali »po vseh štirih« z Maribrske kočje na Bolfenk. V glavnem smo samotarili. Danes rečemo takim tipom samotodci. Vprašanje časti je bilo, če smo na nočnih turah hodili brez luči.

Prazniki ob Petrovem in Vidovem, povezani z nedeljo in tridnevnim dopustom, so bili edina priložnost za dolge ture. Na primer s kolesom do Korlna v Stahovici in po grebenu od Krvavca na Grintovec; s Kočne pa do Ojstrice, čez Konja in Veliko planino nazaj v Stahovico.

Domov v Celje sem hodil vsako tretjo nedeljo peš — včasih 8 ur po cesti, največkrat pa 13 ur čez Pohorje. Tudi vračal sem se največkrat peš, kadar nisem mogel materi »izdreti« 21 din za vlak. Ko se mi je po drugem letu učenja povečala vajeniška nagrada na 100 din, sem si kupil leseno rabljeno kolo in gozjerice. Kolo je bilo pravo čudo iz duraluminija. Tehtalo je le 7 kg. Služilo mi je polnih 32 let. S kolesom so postale dosegljive Savinjske planine, Uršlja gora in Peca. Kolesa smo puščali pri Rogovilcu ali pa v Stahovici. Do Celja smo se vedno peljali z vlakom.

Za velikonočne praznike leta 1933 sem šel na smučarske tekme na Okrešelj; s kolesom iz Maribora skozi Črno in Koprivno do Solčave. Mimo zasnežene Olišve sem tovoril na ramenih kolo in smuči po snegu do pasu. Zapeljala me je stara avstrijska specialka z vrisano cesto, ki je ni bilo nikjer in je še danes ni. Za Petrovo istega leta sem tovoril kolo iz Logarske doline čez Kamniško sedlo. Menda sem bil tam gori prvi kolesar. Oskrbnik Jaka se je kaj čudno obnašal. Bilo je precej prismuknjeno junačenje.

Opremo smo imeli dobro. Nasvete sta nam dajala Aleks² in faktor Bruno.³ Ta nas je tudi naučil kuhati krambule. Prisegel je na dežnik kot del opreme, a nas kljub faktorski avtoriteti ni prepričal. Po nasvetu v Badjurovem vodiču smo nahrbtnik z opremo pred odhodom tehtali do največ 15 kg. Obvezna je bila kratka pelerina iz šotorskega krila, lahka odeja za prenočevanje na prostem, nepremočljiva prevleka za hlače, mali špiritni kuhalnik, čutarica in rezervno perilo; navadno še žabice za trd sneg in lahek cepin. Namesto nahrbtnika in pelerine mi je za krajše ture sešil krojač iz šotorskega krla nekakšen obširen površnik z osmimi velikanskimi žepi. Njegova raba je bila res vsestranska.

V SPD sem se vpisal leta 1932 in sem vse do danes njegov član. Članstvo je bila pomembna prednost za šibko vajeniško denarnico. Imel sem prosto vstopnino v planinske kočje, popust in prednost pri prenočiščih, brezplačen krop in kuhanje prinesenih živil. Lahko smo tudi pomagali pri markiranju planinskih poti.

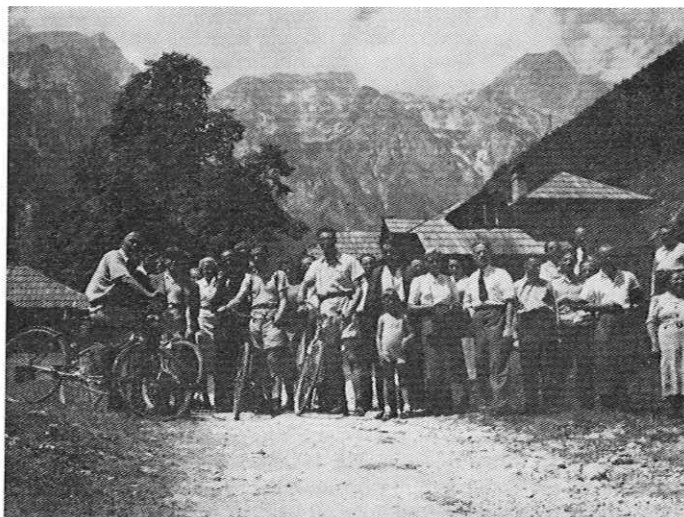
¹ Janko Krajšek, akcidenčni stavec v Mariborski tiskarni.

² Aleks Zupan, stereotiper in vnet planinec iz Mariborske tiskarne.

³ Bruno Rotar, faktor v Cirilovi tiskarni.

Aleks Zupan,
Jože Gašparič,
Franci Čanžek in
Ivo Svetličič

Foto Ivo Svetličič

Oskrbnici planinske kočje na Pesku, Dvoržakovi. sem večkrat tovoril v košu po 40 kg živil iz Maribora ali iz Lovrenca na Pohorju. Nagradila me je z dinarjem od kilograma, večerjo in prenočiščem.

V Julijce sem šel šele leta 1934 in drugič 1935 med tiskarsko stavko. Leta 1938 sva s prijateljem poskusila zimski vzpon na Triglav, a nisva prišla do vrha. Z alpinizmom nisem imel uspeha. Plazili smo se večkrat po raznih smereh na Mrzlo goro, na Rinke in čez Grofičko na Ojstrico. Bili smo slabo opremljeni, brez vsakega varovanja in tudi sicer brez potrebnega znanja. Če sem se zaplezal, so se mi tresla kolena in včasih sem se komaj srečno izmazal.

Omenil sem že, da smo se gnali za rekorderstvom. Časovne oznake na grebenških kartah ali kažipotih smo krajšali tudi trikrat in še več. Tako sva s Krajškovim Jankom prišla od sobote popoldne do nedelje zvečer iz Maribora po grebenu Pohorja, prek Slovenjega Gradca na Uršljo. V Selah sva pri pisatelju Mešku »izžicala« večerjo, češ da sva študenta. Drugi dan sem za stavo pritekel z Uršlje na Kordeževo glavo v šestih urah in potem še isti dan na vlak v Dravograd. Janku je zmanjkalo denarja in je tekel z Uršlje na železniško postajo v Vuzenico čez Pohorje.

Včasih smo si zaželeli družbe in novih poznanstev. Dali smo oglas v mariborski Večernik; za nedeljo zjutraj na avtobusni postaji na Glavnem trgu. Iz takih sestankov se je rodilo precej novih Pohorcev. Skoraj ga ni bilo grafičarja v Mariboru, da ne bi bil

S poti na Korošico

Foto Ivo Svetličič

vnet planinec. Pri poverjeništvu Zveze grafičnih delavcev smo uživali vso podporo. Grafičarji smo zasnovali tudi svojo planinsko postojanko na Mariborskem Pohorju in v ta namen kupili zemljišče blizu Antonove kapele. Vsako leto smo za 1. maj šli na skupinski izlet na Pohorje.

Na pohodih me je vedno spremljal Badjurov gorski vodič iz leta 1922 (Jugoslovanske Alpe — Slovenija). Z njim se znajdeš tudi ponoči in v megli. Brez kompasa in tega vodiča še dandanes ne grem v hribe.

Zanimiv je bil izlet 2. in 3. oktobra 1938 z Jožetom⁴ in Binetom v Savinjske Alpe. Kolesa smo v soboto popoldne iztovorili na postaji v Šmartnem ob Paki in jih pustili pri Rogovilcu. Prenočili smo na seniku poleg kočice v Robanovem kotu, ki je bila že zaprta. V nedeljo do enajste ure smo prišli po grebenski poti čez Ojstrico na Škarje. Tu smo se sporekli, kod naj sestopimo. Žrebali smo z vžigalicami. Krajša bi pomenila sestop čez Klemenškovo planino. Potegnjena je bila daljša in tako smo nadaljevali pot po grebenu do Kamniškega sedla in sestopili čez Okrešelj. Šele ob enajstih zvečer smo v naliivu prišli do koles in potem do četrte ure zjutraj v Celje na vlak. Med potjo smo večkrat krpali pnevmatike — v dežju in ponoči je to prava umetnost. Ob šestih pa na delo, ki tisti dan res ni šlo od rok. Ta 23-urni neprenehni dnevni pohod je bil najdaljši, kar se jih spominjam.

Z Jankom in Jožetom smo neko soboto zvečer šli iz Luč na Lučko kočico (najkrajša pot na Korošico). Nismo vedeli, da je kočica pogorela in da so markacije že zabrisane. V dežju in temi smo blodili po gozdovju nekje okrog Dola. Luči nismo imeli. Sredi noči smo pritavali na Moličko planino in naleteli na drvarsko kočico. V stiski smo vlomili vrata, zakurili na ognjišču in se sušili. Zjutraj smo napisali neznanim drvarjem pismo s pjasnilom in zahvalo, k svojim naslovom pa smo priložili 30 din za stroške. Potem smo v debeli megli tavalii naprej po brezpotju skozi ruševje, dokler nismo naleteli pod Velikim vrhom na markacije.

Z Jožetom in Mico⁵ smo sestopali z Mrzle gore, ko nas je v Kaminih presenetilo strahotno neurje. Toča je padala po nas kot slap. Bili smo slabo opremljeni, brez nahrbtnikov, jopičev in pokrival. Pač kratek popoldanski izlet z Okrešlja. Vrnili smo se v res žalostnem stanju, mokri, raztrgani in okrvavljeni po rokah in nogah. Ne dolgo potem so prejeli moji starši pismo neznanega zaskrbljenega dobrotnika, s kakšno razčapano in bedno svojatjo se družim po hribih.

Proti vrhu Mrzle gore je treba preskočiti prepadno zajedo, kar pa je bilo za drobno Mico v ozkem, daljšem krilu tvegano. Že se je hotela vrniti, ko sva jo le prepričala, naj krilo sleče in preskoči prepad. Seveda sva se obrnila v drugo stran in Mica je srečno preskočila, se oblekla in se nama pridružila. Še danes se rada spominja tega dogodka.

Ob neki drugi priložnosti me je neurje spet presenetilo prav na vrhu Ojstrice. Kar sem imel kovinskega, sem odložil precej vstran in se zavil v tisti svoj specialni jopič. Takega ognjemeta nisem doživel ne prej ne pozneje. Edinokrat sem videl, kako žareča krogla strele topi žlebove v kamenju. Moje železje sem našel vse razmetano, očetova srebrna ura pa je vzela slovo.

Pri Sv. Arehu blizu Ruške kočice sem prenočeval v gozdu. Še pred svitom sem si zakuril in kahal za zajtrk jabolčni kompot in pri svitu ognja bral Karla Maya. Presenetil me je ravnatelj Cirilove tiskarne, duhovnik Hrastelj; bil je na jutranjem sprehodu. Pobaral me je, če znam ministrirati. Zlagal sem se, da to zna Janko, ki tabori v bližini, jaz pa znam pritrkavati. Izkazalo se je, da je bilo ministriranje tudi Janku španska vas, a se je potem le nekako smukal okoli oltarja in nekaj mrmral. Možakar naju je sicer spregledal, a je vendar držal besedo in naju pogostil z bajnim kosilom. Doletela naju je tudi čast, da se vrneva v Ruše z volovsko vprego in v Maribor s Hrasteljevim osebnim (dvornim) vlakom.

Planinci nismo bili samo hribovci. V naših vrstah so bili tudi fotografi, dobri glasbeniki in pevci. Tako smo nekoč izkoristili svoj nastop na koncertu »Grafike« v Kamniku za skok na Grintovec. Kamniški prijatelji so nam posodili kolesa za pot do Bistrice. Ker ta tura ni bila na sporedu, smo kar v lakastih čevljih in belih srajcah rinili na vrh. Popoldne smo bili že nazaj in pomagali »odpeti« še nastop v Bistrici. Malo drzno sicer, a nepozabno. Z Aleksom sva »rezala« bližnjice, da smo lahko fotografirali, Jože in Franci pa sta skrbela za ustrezna stojišča za razglede.⁶

S Podvolovljeka sem proti večeru skozi Lučko Belo prikolovratil v Dom na Korošici. Bilo je grdo vreme, močno vetrovno in debela, mokra megla. Oskrbnica je bila v skrbeh za skupino, ki je maloprej z ženami in otroki odšla proti Kamniškemu sedlu

⁴ Jože Gašparič (Gašpar), stavec v Mariborski tiskarni in Albin Lah (Bine), mizar.

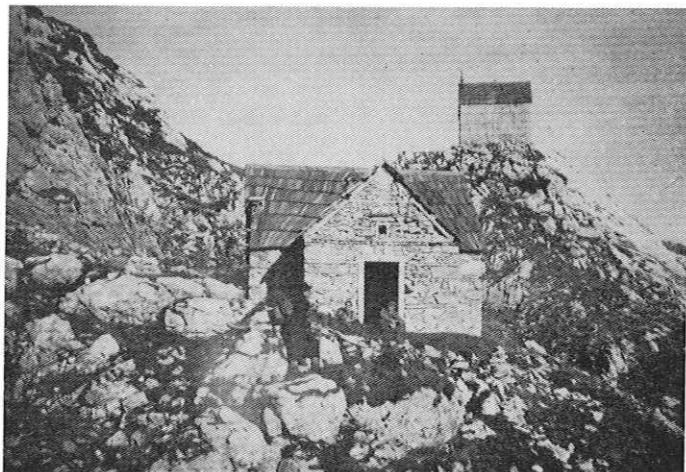
⁵ Marija Rojc (Mica), vlagalka v Mariborski tiskarni, pozneje poročena z Janezom Štrekljem (Florjanom), gl. dir. graf. industrije Slovenije.

⁶ Franci Canžek, tiskar, pozneje direktor »Mepc« v Mariboru.

Stari Kocbekov dom

Foto Ivo Svetličič

s spremstvom najetega vodiča. Sumljiv ji je bil vodič, ki ga ni še nikoli videla niti slišala zanj. Tudi mene je zaskrbelo, saj je razpotje pod Planjavo v megli in mraku prava past za neukega, še zlasti pa, ker sem v vpisni knjigi videl, kdo je vodič. Pohitel sem za njimi in kmalu zaslišal klice na pomoč. Zašli so proti vrhu Planjave in izgubili orientacijo. Moški so si otroke in ženske privezali na vrvico. Vodič iz Celja pa je brezglavo hodil sem in tja. Vrnili smo se na Korošico.

Naslednji večer smo v Kamniški koči slavili gorjanski krst. Žrtev je bilo kar precej in dobre volje tudi. Vodič, ki je le pregloboko pogledal v kozarec, je, da bi popravil svoje sloves, napovedal, da bo ponoči brez luči prišel na Brano, kar naj bi dokazal s tem, da bo na križ na vrhu privezal vrečo. Ko ga le ni bilo nazaj in je družba odšla k počitku, me je oskrbnik poprosil, naj pogledam za vodičem. Nisem ga srečal do vrha, pa tudi vreče ni bilo na križu. Ko sem se vračal, sem ga našel nižje od prehoda na severno pobočje. Ko sva prišla na Kamniško sedlo, nisva in nisva mogla v megli najti kočje. Do jutra sva načrtno česala sedlo po vsej širini sem ter tja. Šele ob svitu sva se po naključju zaletela v kočjo.

Z bratom sva leta 1936 potovala čez Krvavec na greben Kamniških planin. Proti večeru sva se spustila s Kalškega grebena na Kokrsko sedlo. Medtem ko sva si pripravljala večerjo pri studencu pod Cozovo kočjo, naju je poprosil oskrbnik, naj poiščeva dekletko, ki se je izgubilo na poti s Kočne. Hodila je pred večjo družbo, a do kočje ni prišla. Po dolgem iskanju sva jo ponoči našla globoko pod Spodnjimi Dolci. Zašla je po davno opuščeni stezi proti Suhemu Dolu. Namesto najinih makaronov naju je pričakala v koči bajna večerja in še večja slava.

Leta 1935 sem proti večeru sestopal s Skute. Mikala me je prepovedana smer skozi Žmavčarje v Kamniško Bistrico. Že v mraku mi je globoko v dolini prekrizal pot lovski čuvaj in me prav po žandarsko napodil nazaj. Visoko gori pod Gamsovim skretom sem čemel do prvega svita in se potem kot tat srečno pretihotapil v dolino. To pot sem ponovil leta 1946 pri belem dnevu, ko ni bilo več kraljevih lovišč.

Med vsemi planinskimi spomini so tisti iz vajeniških let najlepši. Ta leta so bila res prava kovačnica planinskega navdušenja in tovarištva. Izredno mikavno je potovanje s praznim žepom. Ta trdno veže sorodne duše in še pozneje oblikuje način ravnanja. Trdno se zakorenini mikavnost prenočevanja na prostem in na skupnih ležiščih, neodvisnost od prehrane v planinskih postojankah in neodvisnost od prometnih zvez. Neverjetno, kako so nam bili naklonjeni oskrbniki, čeravno od nas ni bilo koristi. Teh skromnih navad v hribih sem se oprijel za zmeraj. Planinska postojanka mi nikoli ni bila cilj, le kraj srečanja s starimi in novimi znanci in priložnost za gorjanski krst.

Gorjanski krst je bil že takrat močno v navadi. Priložnosti je bilo veliko, saj je bil vedno pri roki kak novinec, ki je prilezel nad 2000 m. Grafičarji smo »preplonkali« besedilo Gutenbergovega krsta za gorjanske potrebe. Podoben cirkus smo počeli tudi za pohorski krst. Ta zadeva je hudo burila domišljijo novincev, pa so kar radi prestali torturo in v zahvalo globlje segli v svoj žep.

Naj še toliko premišljujem, kateri od doživljajev v hribih je bil najlepši, se ne morem odločiti. Bilo jih je veliko, nekateri med njimi so utonili v pozabo. Napisal sem na kratko le nekatere, čeravno vsako doživetje predstavlja posebno zgodbo.

DAN V STUDORU

MATEJ ŠURC

V daljavi raztreseni občutki ...

Kot tanko, prozorno obzorje zemlje in neba se v meni zlivata odločnost in omahovanje. Z avtobusom sem prišel na Bitnje, v Srednjo vas bom moral peš. Odidem v noč po strmi, temni poti. Strah me je, a ne noči, strah me je jutrišnjega dne. Ozrem se v žametno nebo, posuto z biseri. Lepo, je, ko ga gledaš tako, skozi veje dreves, odete v drobne kristalčke ivja. Gledam zvezde, premišljujem in zdi se mi, da umirajo, da umira nebo z njimi. Vzšel bo mesec. Čutim njegove žarke, katerih rumeni sij prodira izza temnih obrisov poključkih smrek. Glava je težka, povsod izmučena vsakdanjost, pa strah in omahovanje.

Kako je že bilo prejšnji teden? Vse sem pripravil, da grem v Studor, pa sem se ustrašil, da bi padel. Zato sem ves dan presedel na hlodih nekje pod Studorom in klepetal z ljudmi. Vse lepo in prav, ampak potem v Ljubljani. Če bi imel bolj izkušenega soplezalca, bi šel kamorkoli, toda sam ... Morda bi moral stran od tistih ljudi, ki vedo, da ne upam. Odločil sem se, da se samo še enkrat spoprime s skalo in si dokažem, da ne zmorem. In zopet bi rad doživel en dan svojega življenja, ki ga zajameš le visoko nad meglo, kjer diši po soncu in ožgani travi ... Kako bolijo te besede.

Daleč na obzorju je ugasnil dan, ki bi bil lahko samo moj. Izgubljam se v nemogočem; hočem izginiti. Kot prezebla ptica v mrzli jeseni tavam po neskončnem polju. Ob poti stoji temen kozolec. Prazen in črn je. Njegova podoba v noči je lepa, v človeku vzbuja domačnost, zavede ga v neresničnost. A v neresničnem ni počitka. Še vedno je mraz in pot je dolga. Luči v Jereki medlo strmijo skozi tančico, ki leze v breg nad dolino. Premišljujem. Premišljujem o nenavadnih stvareh, o čudoviti pokrajini, v katero me je peljal. To je bila celo fantastična dežela z visokimi stolpi. Hodila sva hitro in otovorjena sva bila s težkimi nahrbtniki, ker sva nosila kline in vrvi. Prav nenavadno obliko so imeli stolpi in videti je bilo, kot da so umetni. Preveč previsni in gladki so bili, da bi jih zmogel neizkušen pripravnik, čeprav v navezi z drznim alpinistom. Celo kamini so bili preširoki. Šla sva naprej, mimo krajev, kjer so živeli cigani. Zavila sva v desno in prišla pred precej položno steno. Prej sem se bal, zdaj sem se pa razveselil. Skala je bila trdna, a vseeno sem plezal drugi. Bilo je lahko, a nekam čudno mi je bilo pri srcu. Morda zaradi prevelike izpostavljenosti. Na vrhu sem bil srečen, presrečen, čeprav sem opazil, da je edina pot nazaj po isti smeri. On pa me ni pustil, da bi se veselil, še celo neodločnost mi je očital. Vprašal sem ga, kam bo šel zdaj, on pa je samo pokazal kopasti rdeči vrh v daljavi.

Iz zamaknjenosti se ozrem po dolini. V daljavi vidim belo steno Studorja. Ni več izpostavljenih stolpov in Cigani so odšli drugam. V meni kljuje vprašanje, ki mu ne vem odgovora. Je on odšel na tisti vrh? Njega se ljudje spominjajo kot malce debelušnega fantiča s svetlimi, ravnimi lasmi. Ne verjamem, preveč je vsega in ljudje zamešajo. O tebi vem le, da si bil močan kot gora, a obenem nemočen, kot bilka v vetru, bil si velik do neba, a na gori se te je komaj videlo. Kako domišljija popači spomine, kako čudne slike vidim pred seboj. Cerkvena ura odbije polnoč. Že vidim visoka drevesa. Pod drevesi, skrita za krošnjami, stoji domača hiša. Za domačijo se dvigajo zelene senožeti; obsijane so z mesečino.

— — —

Zjutraj sem z nahrbtnikom odšel na balkon. Privezal sem ga na vrv za obešanje perila in ga spustil na tla za drvarnico. Tako je bil varno skrit, dokler nisem odšel ponj. Stekel sem z njim do Jeneškovega kozolca, da bi ga zakopal v otavo.

Prav omamno je zadišalo po senu, ko je opoldansko sonce pokukalo skozi špranje grčavih desk in roke so izbrskale nahrbtnik.

Lagal bi, če bi napisal, da me ni bilo strah, ko sem stal nad vasjo, tik pod steno. A prav miren sem bil — brez viharjev kot ta pozno jesenski dan. Prišel sem čez travnat skok na udobno polico, preko katere se je zlivalo krvavo rdeče resje. Razvil sem štiridesetmersko vrv. Dobra dva metra nad mano je v razpoki tičal klin. En konec vrvi sem vtaknil v klinovo uho, ga potegnil k sebi, nato pa sem si oba konca vrvi privezal okrog pasu. Kar drhtel sem po vsem telesu, ko sem se prvič potegnil kvišku. Previdno sem plezal pod rumenimi odlomi v prvem delu stene, se splazil skozi grmovje in prestopil na izpostavljen, na srečo le nekaj metrov visok raz. Kako prav mi je prišel grmiček, ko sem se prijel zanj in se nato potegnil čez previs. Za ta grmiček sem zataknil vrv in tako prihranil zabijanje klina in še bolj dolgotrajno pot ponj. Prečil sem v levo po precej nagnjeni polički. Ko me je vrv ustavila, sem bil že na varnem skalnem pomolu. Pripravil sem varovališče, si odvezal en konec vrvi in jo vso potegnil k sebi. Precej zamudno. Vrv sem zvil in si jo vrgel čez ramo. Kar zagnal

sem se naprej. Trdno sem zagrabil za vsak oprimek. Zdaj je iz mene planila vsa tista moč, utajena v dolgih dneh čakanja in oklevanja. Nič več se nisem tresel; vsak gib je postal zanesljiv. Z veseljem sem se spoprijel z gladkim kaminom, ki je bil na vrhu zagozden s skalo. S skrajnimi močmi sem se stegnil čez previs, se zagrabil za skalo na vrhu kamina. Ta skala pa je bila le prislonjena ob steno. Noge, ki so bile oprte ob steno kamina, so začele počasi popuščati. Obšla me je groza, ker sem plezal nena- vezan. Kaj če padem? (Če bi bil na vrvi, bi morda že popustil... Čakal bi na stisk vrvi okoli pasu, morda bi čutil bolečine ob udarcih... In olajšanje...) Čakal sem in ni prav, da sem čakal. Moči so popuščale, v ušesih pa mi je enakomerno ponavljal glas tišine: Moraš, moraš. Nogo sem prestavil višje. Nekaj časa sem brcal v prazno — počasi sem polzel navzdol — potem pa sem le našel majhno oporo in se vzdignil... Uspel sem. Oddahnil sem si šele, ko sem zabil klin in se privezal. Bil sem srečen, a slaboten hkrati. Želel sem si doline in ljudi, ki bi rekli: Dobro si opravil. To je obup in to je pohlep. Le zakaj sem sploh silil v tole noro steno. Mar samo zato, ker si nekateri ne upajo. Se splača zato lagati? Čutil sem, kako gledajo za mano skrite oči. Slišal sem, kako se odpira okno kamre:

»Kam greš?«

Obrnil sem se. Postal bi sumljiv:

»Nikamor!« sem odgovoril.

Oči so se pomirile. Njihov pogled ni bil tako oster, da bi videli čez dolgo njivo Jeneškov kozolec, iz katerega sem vzel nahrbtnik. Tja sem ga prinesel, ko je bil dan še daleč za gorami.

Pred menoj se je dvigala krušljiva stena, ki je v meni vzbujala strah in občutek nepreplezljivosti. Prav tu so plezali predlanskim. Nekam negotov občutek sem imel v tem odstavku, ocenjenim s četrto težavnostno stopnjo. Nikoli ne veš, kakšno je tvoje stojišče, kar nenadoma se ti lahko sesuje ali pa ti ostane v roki majav oprimek. Pred seboj sem zagledal klin, ki so ga zabili moji predhodniki. Klin, kako prijeten občutek varnosti! Nekaj metrov višje sem zabil še en klin. Za vsak primer. Pripelzal sem na poličko nekje sredi smeri. Izpostavljeno je to mesto, a začuda — poraslo z grmovjem. Ne, mala, divja jablana raste na robu police; skoraj neverjetno. Usedel sem se in poskusil njen kisel sad, nato pa sem zabil klin. Dolgo je trajalo, da sem vrv potegnili k sebi, se po njej spustil na prejšnje stojišče, izbil spodnji klin in pripelzal nazaj.

Počasi in previdno sem plezal naprej nenavezan. Ozka, komaj vidna polička me je vodila v levo in se končala pri gladki, skoraj navpično postavljeni plošči. Za hip sem pogledal navzdol. Videl sem samo sivo melišče na dnu, zato nisem ničesar tvegati. Za varovališče sem zabil dva klina... Sunkovito sem se potegnili navzgor. Ni šlo. Poskusil sem še enkrat, tokrat s klinom v ustih. Uspelo mi ga je zabit. Lep, zdrav glas. Potem je razpoka požrla še enega pa še enega, le še meter, dva in prijel bi se lahko za tanko drevesce. Stena je zaplesala pred očmi... Rumen odkrušek in klin v zraku... Konec? Udarec s telesom ob skalo... Danes me spremilja sreča; ostali klini so držali. Ne spominjam se več, kako dolgo sem visel na vrvi in kdaj so prsti končno zgrabili rešilno drevesce. Šele, ko sem se potegnili na rob, sem se zavedel, kje sem. Le nekaj metrov pod seboj sem zagledal previsni trikot, kjer poteka smer Senca. Nemogoče. Prišel sem preveč v levo, nobena druga smer ji ni tako blizu. Sedaj sem si želel le, da po čim krajši poti izplezam. Stran od te preklete stene! Nikoli več ne bom plezal. Edina misel je — domov. Odnehal bom, ničesar več mi ne bo treba prikrivati.

V vaseh so se prižgale luči, vse je bilo mirno. Spomini, ki se zajedajo v možgane, so grenki, ubijajo, trgajo, počasi dolbejo, dolbejo... Zapihal je hladen večernik. Tu zgoraj ni luči, ni topline, tu je človek sam. Kako lepa, prelepa je Zgornja bohinja dolina. In Srednja vas. Tu se želiš ustaliti, pognati korenine, kot drevo, živeti z zemljo in od zemlje. Res sem nekoč živel tu, a prišel je drugačen čas. Bil sem kot lastovka, ki se je izselila iz podstrehe na skednju. Toda, ko bi mogel z ljudmi stopiti na to široko cesto! Hrepenenje množice mi je tuje. Preveč zlaganosti je v njem in preveč lepo je biti sam v gorah.

— — —

Stal sem pri Jeneškovem kozolcu. Še enkrat sem se obrnil proti zahodu. Silhueta spodnjih bohinskih gora je tonila v mrak, ki se je neslišno plazil iz dolin na planine, tihe in spokojne v pozni jeseni. Nebo je oranžno rdele, modrina se je zlivala v vijolično noč tam na vzhodu. Skozi prozorni nebesni obok se je zarisala zlata črta — zvezdni utrinek — in se padajoč na zemljo razletela na tisoč iskric... Mehka in topla otožnost igra na izsušenih ustnicah. Le še nemo strmim v skalovje, želje po tveganju ne bo več. Kje pa! Prevečkrat bom hotel le miru, ki ga najdem v rumenih ploščah med iskanjem rešilnega oprimka. Naj ne bo škoda dneva in moči, da stopim za trenutek v razkošno palačo svojih občutkov in globokih doživetij, ki iščejo resnico in pomagajo iz brezizhodnosti.

Kako sem potem izplezal iz smeri? Šlo je kar dobro. Prečil sem v desno, dokler se je dalo, nato sem zabil klin za nihajno prečnico. Zagugal sem se v prazno, pristal sem ob vznožju skrotastega žleba in po njem prišel do grebenske smeri. Pot naprej sem poznal — trije klini in varen izstopni kamin.

Vrh... Jasnega odgovora ni. Vprašanje se je le še bolj zapletlo... Tako začenjam zopet nekaj, kar ne bom nikoli dokončal. Saj ni važno, glavno je le, da začenjam z zanosom in vero, tisto, kar še vedno hočem. To je najlepše.

NEPOZABNO DOŽIVETJE V STOLPIH METÉORE

ROMAN CERAR

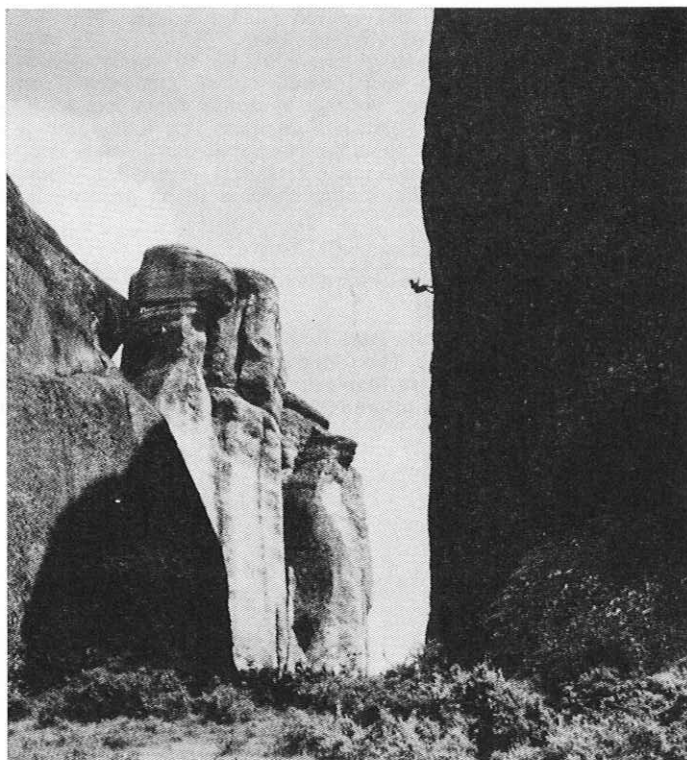
Na grškem severu, v Tesaliji, se kot kamniti gozd dvigujejo do tristo metrov visoki stolpi Metéore. V času turških vpadov so pravoslavni menihi na vrhovih postavili številne samostane in se tako ubranili pred roparji. Dostop do njih je bil predstavljal pravo vratolomno dejanje. Prvi pristopniki so prišli nanje tako, da so prestavljali lestve od kola do kola, ki so jih zabili v izvrtane luknje v steni. Menihe in material pa so vzdigovali z vitli in visečimi mrežami.

Šest alpinistov planinskega društva »Delo« je deset dni »osvajalo« te nedostopne vrhove. Po enem dnevu vožnje čez vso Jugoslavijo smo prišli v 1300 km oddaljeno Kalambako. V kampu Vrachos smo postavili šotore in nestrpno pričakovali naše prvo srečanje s tamkajšnjo skalo. Za ogledno turo smo si izbrali lažjo smer na stolp Doupiani in si z njega ogledali pokrajino Metéore. Na vrhu smo našli usek v skalo, kjer so zbirali deževnico za samostan, ki je bil nekdanj na tem stolpu. Z vrha smo se spustili po vrvi; to je tudi edini način sestopa. Že naslednji vzpon ni bil več mačji kašelj. Stolpi so grajeni iz konglomerata (peskovitega laporja in kremenca) in ta skala

Z vrha stolpa
Doupiani je mogoče
lepo videti stolp
Ypsilontera z vrisano
smerjo našega vzpona

Prvi dan smo preplezali ključnih 30 metrov. Na fotografiji sestop s prvega stojišča

nima razpok. Normalni klini niso uporabni, saj je treba navrtati z obročnim klinom. Za to pa sta potrebni obe roki, kar pa je v zahtevni steni le malokdaj možno. Kljub pomanjkanju klinov smo dobro prestali ognjeni krst in kmalu smo se privadili drugačni skali.

Z domačini smo se dobro razumeli in skoraj ni minil dan, da od lastnika kampa ne bi dobili kakih slaščic ali sadja; vse kot »suvenir«, so govorili. Probleme pa smo imeli z živalmi, ki so nam vsako noč pripravile pravi koncert. Med glasovi smo spoznavali riganje, lajanje, kikirikanje in kokodakanje. Bili smo pač na vasi.

Tedaj, ko sem priplezal na vrh stolpa Kastraki, sem zaslišal vrisk s sosednjega stolpa. Nemeč Stute in neki Grk sta v treh dneh priplezala na vrh Kreni Petra. Ta stolp je bil zaradi svojih previsnih sten, ki ga obdajajo iz vseh strani, do tedaj še nepreplezan.

Še isto popoldne smo preplezali 30 metrov, ključni del vzpona na vrh. Kljub temu tudi naslednji dan nismo imeli lahkega dela pri osvajanju tega 150-metrskega nedostopnega velikana. Zadnjih 40 metrov je bilo potrebno preplezati povsem prosto, saj v zahtevni steni nisem mogel zavrtati klina. Počasi sem napredoval proti vrhu; globina je ostajala za mano, po dvakrat sem preskusil vsak oprimek in stop. Deset metrov pod vrhom se stena nekoliko položi, vendar postane povsem gladka. Plezanje na trenje je stvar ravnotežja in živcev, to pa pride do izraza, če si trideset metrov nad zadnjim klinom in imaš 150 metrov pod sabo. Končno vrh; zavriskal sem, da je odmevalo po Metéori. Za mano so prišli še Barbara, Drago in Slavo. Tako smo kot drugi pristopniki osvojili ta nedostopni vrh.

Zvečer smo se seznanili z nemškimi plezalci; čestitali so nam za naš množični vzpon na Kreni Petra. Med njimi je bil tudi Hans Stute, specialist za peščenjak in avtor plezalnega vodnika o Metéori. Posebno se je čudil, da imamo v naših vrstah ženske, ki zmorejo tako zahtevne podvige.

Za naslednji vzpon smo izbrali Hudičev stolp, enega od najtežjih. Vendar je plezanje v njem zelo nevarno zaradi padajočih konzerv, steklenic in drugih odpadkov, ki jih mečejo iz samostana. Tako smo se raje odločili za sosednji, nič lažji a mnogo čistejši stolp Ypsilontera. Plezanje v njem je bilo enkratno doživetje. V gladki skali so kakor vzdane velike kamnite krogle, po katerih se vzpenjaš kot po naravni lestvi. Nekoliko nerodno je bilo edino to, da razen stojiščnih klinov na 40 metrov, ni bilo nobenega varovanja. Na vrhu smo poležavali v mehki travi in opazovali turiste pri sosednjem samostanu, nato pa smo se po vrvi spustili v dolino.

Naslednji dan je pričelo deževati in naše plezanje se je končalo. Stena je porasla z mahom in je v dežju nevarno spolzka. Zvečer smo imeli probleme z domačini, ko so nas začeli znova zalagati z različnimi darili. Seveda jim nismo hoteli ostati dolžni. Obdaritveni proces je vseboval nekaj zabojev piva z naše strani, večerja in druge pijače pa z grške strani. Do jutra smo sklenili mnoga nova prijateljstva in znanstva, pa tudi darila je bilo treba porabiti, za kar smo se vsi kar dobro namučili. Naslednji dan je deževalo, zato smo se po ogledu samostanov odločili za pot domov. Naš džip je pobiral kilometre proti domu, nam pa je ostal spomin na čudovite stolpe Metéore in na prijazne ljudi pod njimi.

Tako kot vsako leto so tudi letos mnogi prijatelji planinstva, sodelavci, člani planinskih društev, planinska društva, člani meddruštvenih odborov in druge organizacije, čestitale za novo leto 1983. Vsem se Planinska zveza Slovenije, Glavni odbor PZS, Izvršni odbor PZS s komisijami, uprava in uredništvo Planinskega vestnika za to pozornost po tej poti zahvaljujejo.

Zahodno ostenje
Planjave; puščica kaže
lego vhoda
v Maričkino jamo
Foto Janko Urbanc

MARIČKINA JAMA V PLANJAVI

JANKO URBANC

Gozd je odmetaval jesenske barve, ko sva se vzpenjala na poti proti Sedlu. Bila sva le dva, Rasto in jaz. Drugi pa so se ustrašili slabega vremena, ki je pretilo iz debelih oblakov. Včasih se je iz megel prikazal mogočni zahodni bok Planjave. Tja sva namenjena, v strmo grapo pod Rdečim kupom.

Nad Kamrico sva zavila desno, na staro opuščeno pot na Planjavo, ki nama jo je svetoval »dohtar« France. Na vrhu police sva prečkala grapo, se ognila navpični stopnji v desno, potem pa zopet navzgor po razdrapani grapi. Pot naju je nagrajevala z lepimi pogledi na okoliška ostenja. Skozi globel Kamniškega sedla je bučal veter in dajal goram resnobo; poudarjale so jo megle, ki so se podile po strminah in grebenih ter sipale droben dež.

Prišla sva na novo, markirano pot. Od tu ni več daleč do jame. »Vhod se odpira tik nad snežiščem pod Rdečo kopo«, piše v Zapisniku terenskih ogledov, osebni izkaznici jame. Toda snežišča ni bilo nikjer. Zima z malo snega in vroče poletje sta opravila svoje. Prodirala sva po krušljivem pečevju, prišla do kamnitega podnožja Rdeče kope, jame pa nikjer. Šele ko sva splezala čez navpično stopnjo, ki zapira grapo, sva desno v pobočju zagledala vhodno odprtino.

Maričkina jama nima posebno veliko obiskov. Julija 1967 so jo našli jamarji kluba Ljubjana-matica. Prodrli so do zaledenelega vhoda v brezno, za spust vanj pa niso imeli opreme. Polni upov na večje globine, saj jama leži nad 2000 m visoko, so se vrnili takoj naslednji teden. Jamo so raziskali in izmerili globino 65 m. Od takrat jama pod Rdečim kupom sameva. Vsaj po dokumentaciji sodeč je ni obiskal nihče več. Po malici se pod nizkim obokom jame pripraviva za spust v globino. Rov se polagoma dviguje in postaja vse ožji. V najožjem delu, kjer je rov skoraj povsem zasut z gruščem, je čutiti močan prepih. Zatem se zopet zviša in že sva na robu brezna. Previdno si ogledujem teman jašek, ki leži pod mano. Rob brezna je namreč prevlečen z nekaj deset centimetrov debelim ledom, polnim majhnih kraterjev, ki jih je oblikovala voda. Potem začnem iskati primerne razpoke za zabijanje klinov. Dosti jih je, toda zaradi zelo krušljive kamnine niso dosti vredne. Končno najdeva kolikor toliko zanesljive špranje, v katere zabijeva tri kline. Eden bo menda držal.

Začnem se spuščati. Po nekaj metrih se znajdem na ledeni strmini. Vse drsi, nikjer nobene primerne opore za spust. Ko bi bilo vsaj navpično. Nekaj časa nerodno polzim po kolenih, potem pa le najdem najprimernejšo tehniko — po zadnji plati gre najbolje na tem steklenem toboganu. Za ledenim robom zabingljam v zraku. Z ledišča zgoraj močno kaplja, voda pa priteka tudi po vrvi. Zato zadnjih 30 m skoraj padem po vrvi, da bi bil čim hitreje izpod prhe s temperaturo ledišča. Spodaj pristanem na debelem grušču.

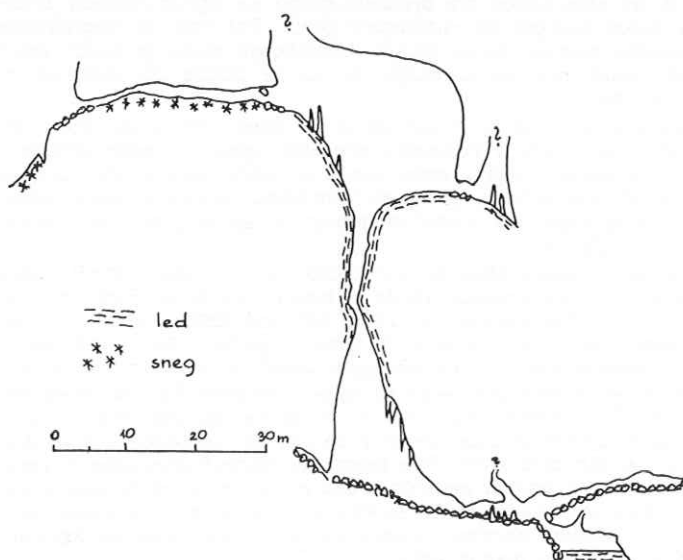
Pod breznom je vodoraven rov, tak kot v vseh visokogorskih jamah. Stene in strop so na grobo izklesani, o kakšnih kapnikih ali podobnih tvorbah ni sledu, na tleh pa je grušč z ostrimi robovi. Najzanimivejši del Maričkine jame je njen konec. Polovica ledenega jezera, ki ga opisujejo prvi raziskovalci, se je stajala. Na vzhodni strani je še ostala njegova lepa, ravna površina, le v sredini je voda v pasovit led izdolbla miniaturni kanjon. Kjer pa je bil prej zahodni konec jezera, je sedaj grušč, prevlečen s čudovito ledeno glazuro, zgrajeno iz prozornih ledenih kristalčkov. Vse se svetlika, v vsaki drobnii ploskvi posebej žaré plamenčki s karbidnih svetilk.

Morava se vrniti, saj naju bo zunaj že tako lovila noč. Na več mestih spotoma prižigava odsluženo kolesarsko zračnico in ugotavljava cirkulacijo zraka. Ta se zelo spreminja. Verjetno ima glavni vpliv veter, ki piha zunaj. V velikem breznu po vrvi veselo curlja voda. Hvaležen se spomnim Vida, ki mi je posodil svoj nepremočljivi kombinezon. Rokave še dodatno stisnem z elastiko, da si ledenica med plezanjem ne bo mogla najti poti v tople in suho notranjost. Vodne kapljice tolčejo po čeladi in z največjo hitrostjo se dvigam po vrvi. Z višino je vode vse manj, dokler na ledeniku povsem ne poneha. Med oddihom si ogledujem dvoranico nad breznom. Vsa je okovana v led. Divja je in lepa. Kam drže kamini v stropu? V nove, neraziskane dele jame, globoko v srcu Planjave? Vredno bi bilo poskusiti!

Na vhodu naju pričakata dež in trda noč. »Najbolje, da ostaneva kar v kombinezonih, le železje vrževa s sebe,« soglasno odločiva. Roke postajajo trde in okorne, ko se prek mrzlih, mokrih skal spuščava pod vhodom v jamo. Končno sva med velikimi skalnimi bloki in gruščem zgornjega dela Wissiakove grape. Udari vetra ugašajo karbidovko, dež izpira kombinezone. »Vido bo kar vesel, ko mu ga bom vrnil takole opranega,« pomislim z zadovoljstvom. Dovolj mi je stalnega prižiganja karbidne svetilke, zato prižgem električno. Rasto pa se še vedno optimistično trudi z razmočenim vžigalnikom. Na koncu mora tudi on priznati, da je veter močnejši.

Sredi goste megle tipava s snopom svetilke po skalovju in iščeva pot. Noče je biti konca. Kako drugače je tu hoditi podnevi, ko ni megle, dežja, vetra, ko se pogledi lahko sprehajajo po ostenjih Brane in vrhovih v ozadju.

Skoraj zaletiva sva v vodni zbiralnik nad kočo.

Skica Maričkine jame
Risal Primož Krivic

PRVIH PETDESET LET UIAA

II. DEL

PAVLE ŠEGULA

Leta 1945 je predsednik d'Arcis razposlal članom poziv, »naj pomagajo narodom sveta do moralne obnove, kar lahko store tako, da vzpostavijo stike in delujejo«. Biltena tedaj, čeprav so želeli, še niso mogli izdati.

Prvi poveljni uradni sestanek je bil leta 1946 v Zermattu. Prišle so delegacije iz 12 držav, med njimi še ni bilo jugoslovanskega zastopstva. Sklenile so, da bodo nadaljevale delo UIAA. Pridružilo se je šest novih organizacij. A. Rossy je postal častni tajnik UIAA.

Redne občne zbere UIAA so obnovili 1947 v Ženevi. Navzočih je bilo 14 delegacij. Na dnevnem redu je bil problem obnove planinskih koč. Samo v Franciji, Grčiji in na Poljskem je bilo uničenih okrog 115 objektov. Podatkov iz naših krajev UIAA tedaj žal, še ni imela.

Sklenili so še, da opusté komisijo za plazove, ki jo je nadomestil Institut za raziskave snega in plazov v Davosu. Ugotovljeno je bilo, da so med vojno le štiri države uspele poravnati finančne obveznosti. Med člani se pojavi angleški Alpine Club, ki ga je za to opolnomočil British Mountaineering Council.

Izhajati je začela publikacija, ki je posredovala podatke o planinski, alpinistični literaturi različnih evropskih organizacij, zastavili so delo okrog izdajanja specialk za planince in plezalce, nekaj časa je ostalo še za reševanje problemov markiranja poti in za topografske znake, ki zadevajo potrebe smučarjev oziroma njim namenjenih kart. Sledilo je krajše obdobje zatišja. Nekatere organizacije se niso več kaj prida zanimale za UIAA, prekomorske članice so se omejile na plačevanje letnega prispevka. Manjkalo je sredstev za izvajanje stvarnih akcij.

Leta 1948 zasledimo tečaje o plazovih na Weissfluhjochu v Švici. J. Franco je demonstriral sodobno ledno tehniko v Chamonixu.

Leta 1950 šteje UIAA 24 članic z več kot 500 000 člani. Razčistili so notranja organizacijska vprašanja in zagotovili večjo stalnost. V tistem času zasledimo prvi združeni odpor evropskih organizacij zoper gradnjo žičnice na Matterhorn. Leta 1951 so se na Engstliengenalpu v Švici začeli tečaji za vodje turistične dejavnosti in smučanja, v Ženevi so ustanovili mednarodni reševalni center CISALP s podatki o reševalnih službah. Ta je posredoval informacije o reševanju v gorah in poizvedbe za pogrešanimi.

Leta 1951 je UIAA zasedala na Bledu. Tam je prof. F. Avčin predlagal: »Menim, da je ena naših poglobitvenih nalog, da kar najbolj razširjamo znanje o moderni opremi alpinistov...; UIAA bi morala ustanoviti komisijo s čim večjim številom strokovnjakov, katerih izsledke je treba objavljati v kvalitetnih, uglednih publikacijah.« Za rezultat tega predloga lahko štejemo raziskave na področju odpornosti vrvi proti sunkom. To je bil hkrati tudi zarodek kakovostnih norm.

Francozi so se med istim zasedanjem lotili vprašanja, kdo naj plača stroške reševanja. L. 1962 je o tem izčrpno poročal avstrijski delegat Kaltenegger; praktičnih rezultatov ni bilo, pač pa so delegati UIAA problem obravnavali še pogosto. V to obdobje segajo začetki filmskega festivala v Trentu. Filmi naj bi bili delo amaterjev; prispevali naj bi k planinski solidarnosti. Grki so predlagali, da bi izdali seznam filmov s planinsko tematiko, vendar tega še do danes ni na voljo.

Leta 1953, ko so ljudje prvič stopili na Čomolungmo, je UIAA zasedala v Atenah. Med alpinisti je bilo slišati misel: »Česa ne bi mogli doseči?«

V letih, ki so sledila, je UIAA opravila marsikaj. Izdali so letak v štirih jezikih z znaki za klic na pomoč, informacijski urad je imel dosti opravka z odgovori, sodelovali so na mednarodni razstavi planinstva v Annemassu. FIS je prevzela znake, ki jih je za smučišča pripravila UIAA. Institut za raziskave snega in plazov je pričel tečaje o plazovih za planince članic UIAA. Bilo je več intervjujev predsednika d'Arcisa na témo ogroženega Matterhorna, obravnavali so topografska znamenja za zaznamovanje planinskih poti. UIAA je postala član mednarodne komisije za varstvo planinskih območij; že kmalu je sodelovala v protestih zoper gradnjo žičnic na Aiguille de Midi in na Pilatus v Švici.

Že leta 1948 so pri UIAA razpravljali o ustanovitvi komisije za gorsko reševalno službo. S to nalogo je zadožila skupino oseb, ki naj bi tudi izboljšale in poenotile metode reševanja. Ti so se že tedaj ubadali z mislijo, kako bi iskali zasute v plazuz z elektronskimi napravami. Njihovo delo je bilo posebno živahno po letu 1952. Šele leta 1955 je bila ustanovljena Mednarodna komisija za reševanje v gorah, ki jo je do izvolitve vodil Wastl Mariner, nato pa predsedstvo takoj izročil dr. Rudolfu Campellu. Nova

komisija (IKAR) se je odločila, da se osamosvoji in loči od UIAA (o tem beremo več v zborniku GRS 1912—1982, op. pisca).

Tega leta je Fédération Française de la Montagne (FFM) predlagala reorganizacijo UIAA, kar naj bi slednji dalo večjo gibljivost in učinkovitost. Večja vloga naj bi v vodstvu pripadla nešvicarskim funkcionarjem; v izvršnem komiteju naj bi bili predstavniki najbolj aktivnih članic, ustanovili naj bi himalajsko komisijo itd. Predsednik d'Arcis se je temu upiral, češ da bi sodelovanje na ta način ne temeljilo predvsem na prijateljstvu.

Leto dni kasneje je avstrijski delegat Scheffenegger začel debato o nezadostni učinkovitosti UIAA. Več zanimanja naj bi posvetila plezanju in odpravam. Očital je tudi, da UIAA nima pregleda nad IKAR in predlagal globlje spremembe v načinu dela. V odgovoru je delegat M. Trottet menil, da je bolj potrebno spremeniti ideje kot organiziranost, da večina planinskih organizacij deluje v UIAA le občasno.

Leta 1957 je UIAA slavila 25-letnico dela in obstoja. Priložnost so izkoristili za ugotovitve, da ni vedno nujno priti do dokončnih odločitev in rešitev, da se odločajo za tisto, kar je mogoče, saj so člani UIAA pravzaprav ena sama velika naveza. Sklenili so, da se izvršni komite v prihodnje sestane vsaj dvakrat na leto. Na nemško zahtevo je bila ustanovljena mladinska komisija, ki pa je delo začela šele leta 1961. Na zahtevo PZJ pa je bilo odločeno, da bo UIAA izdajala trikrat letno bilten UIAA s prispevki o delu.

Konec petdesetih let je d'Arcis poskrbel za meteorološko službo, ki je v švicarskih in angleških časopisih objavljala podatke o vremenu, snegu in ledenikih na območju Dofineje, Mont Blanca, Valisa, bernskega Oberlanda, Peninskih in Grajskih Alp. Spet je bila na sporedu samostojnost IKAR, ki ji nekateri delegati UIAA še dandanes oporekajo. Do današnjega dne je bilo sklenjenih več sporazumov o sodelovanju, zadnji leta 1979 med P. Bossusom (UIAA) in E. Friedlijem (IKAR). V tem času je UIAA štela 31 organizacij iz 22 držav; pravilo, naj vsako državo zastopa le ena organizacija, se še ni uresničilo.

Leta 1961 je bil sprejet sklep o ustanovitvi kakovostnega znaka, kar je pomenilo, da je komisija za vrvi dobro opravila svoje delo. Varstvo okolja je slavilo uspeh, saj je pripomoglo, da na vrh Jungfrau niso speljali železnice. Na zasedanju UIAA na Krku so delegati izrazili nemir zaradi čedalje večjega uvajanja mehanizacije v gorski svet. Še isto leto so spet govorili o spremembi statuta; predsednik pa je opominjal: »Zanemarjali smo gore in alpinizem, preveč časa smo posvetili akademskim razpravam, katerih temelj je bila pogosto politika... Planinstvo mora ohraniti svojo požrtvovalnost, svojo ljubezen do svobode in se ne sme podvreči niti komercializmu niti politizaciji.« Ob 100-letnici SAC, leta 1963 je UIAA zasedala v Interlaku. Takrat se je porodila zahteva po alpinističnem slovarju. Želja luksemburškega delegata G. Alsa se je uresničila šele leta 1981.

Leta 1964 je v koči Britannia v Švici zasedala mladinska komisija, ki je zbor posvetila predvsem praktični dejavnosti — smučanju na ledeniškem srencu, in se dogovorila za dva nova tečaja: v Avstriji in Jugoslaviji. DAV pa je izdal brošuro v treh jezikih, posvečeno »svobodi v gorah«.

Tisto leto je predsedstvo UIAA prevzel E. Wyss-Dunant; E. d'Arcis je ostal povezan še naprej vse do svoje smrti leta 1971.

Leto 1964 je tudi leto oblikovanja novega izvršnega komiteja in ustanovitve programske komisije pod vodstvom Poljaka Czartoryskega. Ta je delo začela z veliko pobudo in postorila marsikaj, bila pa je leta 1969 razpuščena. V Švici so bili podelili prvi kvalitetni znak UIAA.

V isti čas sega tudi prvi andinistični kongres, ki se ga je udeležil delegat UIAA.

Leto 1965 je bilo »Leto Alp«. Walter Bonatti je temu posvetil svojo zimsko prvenstveno smer čez severno steno Matterhorna, kar je UIAA ocenila kot odličen zgled za mladino. Predsednik zagovarja razvoj UIAA s kvalitetnim delom in ne z golo propagando, »kajti ljubezen do gora in spoštovanje, ki nam ga te vzbujajo, je močnejša od političnih, socialnih in verskih omejitev.«

Leto 1967 je leto prizadevanj, da bi se nestalni člani izvršnega komiteja redno menjali in tako omogočili resnično sodelovanje posameznih članic, vendar izvršni komite v tem ni uspel.

Enak neuspeh je doživela tudi želja po vzpostavitvi primerjalne statistike o gorskih nesrečah, ki je aktualna še danes. Pojavlja se spet problem plačila reševalnih stroškov v tujih gorah. Avstrijski delegat F. Hiess meni, da bi bilo mednarodno zavarovanje prezapleteno, pač pa svetuje, naj za zavarovanje poskrbe same planinske organizacije. V članstvo sta bili sprejeti Federacija alpinizma SSSR in American Alpine Club. Federacija alpinizma je že naslednje leto organizirala anketo o liku alpinista, ki jo je med člane UIAA (in po vsem svetu) ponesel bilten UIAA.

Na španski predlog se je tisto leto začelo tudi delo okrog uvedbe nove težavnostne stopnje; združila naj bi vse uporabne elemente obstoječega Weizenbachovega sistema

in anglosaških sistemov. Zajeta naj bi bila tudi ustrezna topografska znamenja za opis smeri. Tisti čas je bilo veliko predlogov, s katerimi naj bi reševali tudi znanstvena vprašanja, povezana s planinstvom.

Leta 1969 so spet poskusi s strani sovjetske delegacije, da bi odpravili stalne člane izvršnega komiteja; Španska planinska zveza pa se uveljavlja kot povezovalka s planinskimi organizacijami latinsko-ameriških držav.

V Pragi se rodi komisija za študij metod za zavarovanje pod vodstvom Jeana Jugea. Raziskala naj bi obstoječe načine in poskusila nakazati najboljše.

Bilten UIAA priobči novico o tekmovanju skalolazov v SZ, to pa je bilo povod za živahne polemike, ki so se ponovile leta 1976. UIAA je v tem ostala mnenja, da ne gre nikomer vsiljevati mnenj, posamezni alpinisti pač različno gledajo na dejavnosti. Upošteva je statut UIAA, delegati leta 1969 izvolijo za novega predsednika Alberta Eggerja, znanega med drugim kot vodjo uspešnih švicarskih himalajskih odprav. S tem je bilo hkrati odločeno, da UIAA ostane v Švici, deželi, kamor se stekajo niti svetovnega planinstva.

Novemu predsedniku uspe, deloma na račun povečane članarine, uvesti v bilten še nemški jezik.

(Dalje)

DVOJE PRIMORSKIH POTI

KAREL NATEK

Sveti Vid na Pagu (348 m)

Bela ladja, na katero sem se vkrcal v Jablancu in je bila namenjena proti skalnatemu obrežju Paga, se je le s težavo prebijala skozi visoke, z belo peno ozaljšane valove. Kljub mrazu sem vztrajal na palubi in opazoval, kako se je z oddaljevanjem od obale vedno više in dlje dvigalo bleščeče belo pobočje Velebita, po katerem se je silovita burja zaganjala navzdol proti morju. Vidljivost je bila izredna in le najvišji velebitski vrhovi so bili zaviti v oblačno kapo. Ladijski kljun se je neutrudno zaganjal v skoraj poldrug meter visoke valove in jih počasi puščal za sabo ter se globoko pogrezal v vmesne doline, kar se je vselej končalo z močnim udarcem, od katerega je zadrhtela vsa ladja.

Bolj ko smo se bližali Pagu, bolj samotno in pusto se nam je ponujalo njegovo vzhodno obrežje. Na tej strani otoka ni niti enega drevesa, vse je samo belo kamenje, prepreženo z visokimi kamnitimi zidovi, Le v nekaj suhih dolinah, ki se spuščajo po golem pobočju proti morju, se v nepravilnih črnih zaplatah razrašča brinje. Ko smo mimo rta Deba zavijali v Novaljsko drago, sem sredi kamnite puščave zagledal trop ovac; pasle so se med zapuščanim zidovjem, sicer pa ni bilo nikjer žive duše.

Prenočil sem sredi brinja v eni zmed samotnih suhih dolin na vzhodnem obrežju. Z ugašajočim dnem, ki je s poslednjo svetlobo pozlatil kamnito puščavo okrog mene, je potihnula tudi burja in le nekaj glasov je prihajalo z obrežja, kamor so še vedno udarjali nemirni valovi. Po žametno črnem nebu so se razsule zvezde, ki so se mi približale na doseg roke, dokler jih ni odgnala ledeno hladna luna. Ležal sem na hrbtu, do vratu zavil v spalno vrečo in strmel v mrzlo nebo, dokler me ni premagal spanec.

Zbudilo me je čudovito novoletno jutro, ravno tedaj, ko je sonce vzhajalo izza južnega Velebita. Bilo je tako mrzlo, da mi je zamrznila voda v čutarici in sem moral krepko poskakovati, da sem se ogrel. Po obilnem prazničnem zajtrku sem šel preko »kamenjara« nazaj do glavne ceste in po njej proti Novalji, kjer so se v črno oblečeni domačini zbirali pred cervkijo k jutranjemu opravilu; zaradi nahrbtnika in zavoljo nenavadnega časa so začudeno strmeli vame.

Z novaljske strani drži na najvišji vrh otoka markirana pot iz vasi Kolan; do nje je po cesti dve uri hoda. Odločil sem se, da jo bom rajši mahnil kar počez čez »kamenjar«, po hrbtu, ki se jame vzpenjati proti Svetemu Vidu na križišču, kjer se na levo odcepi cesta navzdol proti Pagu. Od tam je mogoče že videti tudi kapelico na najvišjem vrhu, tako da z orientacijo ni posebnih težav.

Sprva sem hodil po poti zrasli z robidovjem; vila se je med dvema visokima zidovima, ki sta se v blagih zavojih vzpenjala položno navzgor po pobočju. Kmalu pa se je pot med kamenjem izgubila in pred sabo sem zagledal nešteto kamnitih zidov, ki so se mi izzivalno postavili na pot, ki drži proti vrhu. Bilo mi je všeč, saj sem se počutil,

kot da sem droben kamen, ujet v tem mozaiku, ki ga je v borbi za preživetje zgradil človek s stoletnim garanjem, da bi kamnu iztrgal vsaj nekaj travnih bilk za svoje ovce. Kako neverjetna volja in vztrajnost oziroma neusmiljena življenjska nuja je bila potrebna, da je vzdržal pri tem Sizifovem delu. Danes vse to propada! Zidovi se rušijo, nekdanje skromne pašnike zarašča robidovje in le na redkih mestih je opaziti sledove paše. Ljudje so pač odšli za belim kruhom v svet in puščava postaja brez njih še bolj pusta in prazna.

Začel sem plezati čez zidove, tako da sem se le počasi vzpenjal po pobočju. Nekatere kamnite ograje so bile že deloma podrte in sem se moral ponekod pošteno mučiti. Najbolj neprijetni so bili ozki zidovi, sestavljeni iz ene same vrste kamnov; ti so se majali ob vsakem dotiku. Čeprav sem z njimi ravnal zelo previdno, je vendarle le malo manjkalo, da se ni sesul name skoraj dva metra visok zid. Le kdo bi me našel zmečkanega v tej pustoti?

Igra se je začela polagoma spreminjati v mučenje. Glavna cesta je bila že daleč, sonce se je začelo spuščati proti obzorju, pred mano pa so se še vedno v nedogled raztezali kamniti zidovi. Zaradi neprestanega kobaljenja čez zidove sem postajal utrujen, roke sem imel popraskane, kapelica na vrhu hriba pa se mi je zdela še vedno enako oddaljena. Vendar, drugega mi ni kazalo kot nadaljevati pot.

Pošteno sem se oddahnil, ko sem prišel na Velo Nebesko, manjšo vzpetino na slemenu, ko sem na drugi strani opazil, da je konec kamnitega zidovja. V tem delu se vzhodno pobočje prepada spodu proti Paškemu zalivu, zato so pastirji na robu strmine postavili visok mejni zid, med njim in robom prepada pa je bil nekaj metrov širok, udoben prehod. Čeprav je bilo sonce že nizko nad morjem, me čas še ni priganjal, saj sem pod vrhom opazil manjšo lokev v dnu vrtače, ob njej pa kamnito kočo, ki bi mi lahko dala zavetje čez noč.

Burja se je proti večeru sicer umirila, kljub temu pa mi je bila napol porušena starodavna kapelica Svetega Vida na istoimenskem vrhu prav prijetno zavetje. Naslonil sem hrbet na ledeno mrzel kamen, se skrčil v dve gube in se zagledal v zahajajoče sonce, ki je postajalo vse bolj temno rdeče. Daleč na robu obzorja so se od nekdaj pojavili drobni podolgovati oblaki, ki so žareli v zahajajočem soncu in odsevali v morju, odetem v rahlo sivkasto meglico, iz katere so kot hrbti velikanskih kitov, ki družno plavajo proti severu, štrleli otoki Maun, Planik, Olib, Silba in Premuda. Na nasprotni strani se je v rdečkasto večerno kopreno zavijal Velebit s svojo oblačno kapo, tik pod mojimi nogami pa so se onstran temnega zaliva začele prižigati bele luči v Pagu.

Ko se je sonce že skoraj dotaknilo daljnega obzorja, je v nekaj trenutkih celo nebo dobilo prekrasno škrlatno vijoličasto barvo, ki je kot v rahlih valovih zalila morje in oblake nad njim, s tonečim soncem pa je začela hitro prehajati v večerno sivino.

Z zadnjim sončnim žarkom sem ves premražen odšel z vrha proti koči, ki sem jo v naglo prihajajočem mraku komajda videl. Ko sem končno le prišel do nje, sem spoznal prevaro, saj sem stal le pred kupom mrzlega kamenja. Jaz sem pa sanjal, kako si bom na tleh zakuril čisto majhen ogenj...

Zopet sem si zadel nahrbtnik na rame in jo mahnil kar počez proti poti, ki drži ob vznožju hriba iz Kolana proti Pagu. Toda v vedno gostejšem mraku sem se začel opotekati po škrapljah in kamnitih robovih, tako da mi ni preostalo drugega kot prebiti še eno mrzlo noč v brinovem grmovju.

Televrina (588 m)

Bil sem precej pozen, saj je sonce stalo že visoko nad Lošinjskim kanalom. Tudi Nerezine so se že prebudile, na majhnem trgu z velikanskim zimzelenim hrastom so pri mizah pred slaščičarno že sedeli prvi gostje in pili jutranjo kavo. Iz pekarnice je dišalo po svežem kruhu, gruča ljudi pa je stala na avtobusni postaji.

Naglo sem prečkal trg in zavil mimo prve markacije v ozko ulico in po njej na glavno cesto. Kmalu sem bil iz vasi na široki podgorski polici, ki se od vznožja Televrine polagoma spušča proti morju. Na tej polici so bila nekdanj nerezinska polja, vinogradi in oljčni gaji, danes pa na to nekdanjost spominjajo le še visoki kamniti zidovi, ki jih vse bolj zarašča grmovje. Ob poti, ki drži proti zadnjim hišam, je le tu in tam videti še skromno njivico, kak samotni trs in naravi prepuščene oljčne nasade.

Televrina je najvišji vrh Osorščice, nekaj kilometrov dolgega hrbta, ki se razteza od severa proti jugu na najbolj severnem delu Lošinja. Proti vzhodu se strmo spušča na obsežno podgorsko polico, na kateri ležita ob glavni cesti Osor—Mali Lošinj vasi Nerezine in Sveti Jakov, na zahodni strani otoka pa se strma pobočja spuščajo naravnost k obali, ki je do danes ostala neposeljena. Še bolj kot najvišji vrh je zaradi lepega razgleda mikaven vrh Sveti Nikola (557 m) s kamnito kapelo, kamor drži markirana steza iz Nerezin.

Bil sem presenečen nad dobro shojeno in kar preveč markirano stezo, ki se je vila med visokimi kamniti zidovi rahlo navkreber. Kasneje sem prebral, da so to pot uredili

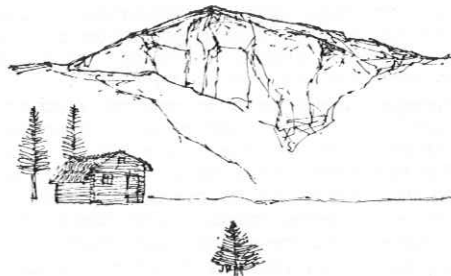
domačini nalašč za avstrijskega prestolonaslednika, ki se je leta 1887 v njihovem spremstvu povzpel na ta vrh. Dandanašnji se ne bi trudili z nadelavanjem steze skozi pusti »kamenjar«, temveč bi za tako priložnost najbrž uporabili helikopter. Tako pa ta zagnanost domačinov in želja po pohvali iz ust cesarjevega sina še danes koristi prenekateremu turistu iz nerezinskega kampinga, ki mu je dovolj čofotanja po vodi in počasne peke na soncu ali pa ga žene v goščavo preprosta radovednost, kaj je na oni strani hriba.

Pot je bila vroča samo do vznožja hriba, saj je kmalu zavila počez preko pobočja do plitve grape, kjer se je skrila v senco gostega črničevja. Od tam se je vzpela zmerno navkreber v prijetnih zavojih do majhnega kala z odurno zeleno in smrdljivo vodo. Tam sem zavil v redki borov gozd, ki so ga pred mnogimi leti posadili v živo skalo. Med krošnjami dišečih borovcev, v katerih venomer pošumevajo vetrovi, se je daleč spodaj bleščalo morje, po katerem so se počasi premikala drobna jadra. Rdeče strehe nerezinskih hiš so se kar izgubljale sredi temnega zelenja, kot da so se iz strahu pred prodirajočo divjino »kamenjara« umaknile tesno k obali in so se kot piščeta stisnile druga k drugi okrog majhnega pristanišča. Nekdaj so bili otočani razpeti med morjem in kopnim, saj jim je le oboje moglo omogočiti mirno in skromno preživljanje. Danes pa se tisti, ki so ostali po množičnem izseljevanju, lagodno ukvarjajo s turizmom in obračajo hrbet zemlji, ki je preživljala njihove prednike. Kako pusta bi bila naša dežela, če bi naše vasi namesto živopisne preproge polj oklepalo grmičevje in gozd!

Po slabi uri hoje sem stal na vrhu pred kapelico svetega Miklavža. Iz belega kamna zgrajena kapela s polkrožno streho stoji na izredno razglednem mestu, odkoder se vidi daleč naokrog po Kvarnerju. Tisti dan je bil zaradi mrčastega ozračja razgled slabši. Najlepši je bil proti zahodu, kjer se je s temno zelenim grmovjem poraslo pobočje strmo spuščalo proti neobljudeni zahodni obali Lošinja, ki jo je oblival širok pas kristalno čiste svetlo zelene vode, Morje je bilo mirno kot olje in sredi te lepote je v majhnem Tomozinskem zalivu ležala zasidrana velika jadrnica z dvema jamboroma. Kakšna romantika! Toda, ali je vso to lepoto možno videti tudi izza ograje tako velike ladje?

Malo proč od obale se je začejala temno modra širjava odprtega morja, ki je še ni prekril mrč. Sredi modrine je ležal otok Unije. Z višine je bil podoben velikemu temno zelenemu madežu, ki se je razlezel po morski gladini na vse strani. Onstran njega pa brezmejna daljava! Ni čudno, da so na tem kraju že davno postavili kapelo, saj se na takšnih mestih zlivajo v eno zemlja, morje in nebo, trije elementi našega širnega sveta. Zdi se, da današnji svet ne razume več te zlitosti elementov, saj je notranjost kapele od vrha do tal počeckana s podpisi in lepimi izrazi, v desnem kotu za oltarjem pa sameva kup smrdljivosti z nagnusnimi muhami, v drugem kotu pa je kup konzerv z razbitimi steklenicami.

Ker sem na poti pod kapelo zaslišal tujo govoricu, sem se raje umaknil in odšel proti Televrini. Pastirska steza je speljana skoraj ves čas po ravnem in malo pred vrhom zaide v zelo gost borov gozdič z mehko preprogo rumeno rjavih iglic, kamor se ob vročini rade zatekajo ovce. Kmalu sem stal na najvišjem vrhu in pred menoj se je spet odprla modra širjava Kvarnerskega zaliva. Dolgo časa sem sedel potem ob vznožju betonskega stebra in vsrkaval vase lepoto, ki me je obdajala. Želel sem si jo obdržati v sebi, kajti nekoč bodo naše poti zašle na vršiče, kamor se ne bomo utegnili nikoli več vrniti.

**V SPOMIN
SLAVKU VIHERJU
1902—1982**

Dr. IVAN PAVIČ

Bilo je v letih 1925—1926 in deloma 1927, ko sem si kot mlad medicinec med bivanjem v Ljubljani vtisnil v spomin kakšno osebo, ki ni bila z moje fakultete. Take ljudi sem srečeval na ulici, navadno ob določenem času in na določenem mestu. Bilo je to večkrat v tedanji Šelenburgovi ulici, blizu Kozlerjeve palače, v kateri je bila tedaj Tiskovna zadruga — sedaj stoji tam Na-Ma — in kjer smo se občasno sprehajali, kot smo rekli, promenirali od Pošte do Zvezde. Tam se je veliko dogajalo. V eni izmed hiš je bil tudi italijanski konzulat in smo večkrat demonstrirali proti zatiranju slovenskih rojakov na Primorskem in prav posebno vzdignili hrup, ko se je na katerem izmed oken demonstrativno pojavil kak uradnik konzulata.

Eden teh stalnih srečevalcev je bil mlad, čeden, krepak možak, hitre hoje, gologlav, ponosen; tak, ki mu navadno pravimo da ve, kaj hoče. Ne vem, če se je kdaj kaj dolgo zadrževal v tej ulici, videval sem ga pač. Ne vem tudi, če sem mu v poznejših letih to kdaj omenil. Menda ne, saj bi bržčas čisto na kratko in s prijetnim smehom zavrnil, češ: »Kaj pa je to takega! Tak sem pač bil in sem morda še sedaj!«

Čez mnogo let torej, ko smo že vsak svoje doštudirali, sem ga srečal nekako v sedemdesetih letih med planinci. Bil je to tisti študent tehnike, sedaj že gradbeni inženir, ki je prav zares 26. novembra 1926 že diplomiral 24 let star. Sedaj je že gradil mostove, npr. tistega lesenega čez Savo v Savi pri Litiji, popravljal je staro cesto na Vršič, gradil je ceste in mostove v dolini Kokre, mostove na progi Šamac—Sarajevo in še marsikje drugod. To mi je znano, ker mi je o tem pripovedoval. Vem tudi to, da je bil v zloglasnem Dachauu, in to ne za malo časa. V teh letih po vojni vedno znova ugotavljam, da je Slavko Viher zavedna oseba z narodno in politično ustaljenimi principi; upoštevanja vredna osebnost.

Še vedno tako vztrajen, sistematičen in planinsko-raziskovalno razpoložen je bil še vsa leta, kar sem ga poznal, priljubljen pri vseh, kaj šele pri svojih domačih. Vse je znal prav speljati, družiti in družbo, kot malokdo. Znal je tudi zapeti in povedati kakšno šaljivo, vedno na zelo dostojni ravni.

Tistega človeka torej, ki sem ga pred toliko leti izgubil izpred oči, nisem izgubil iz spomina. Bil je res naš Slavko iz Šelenburgove ulice, ki se ga bomo mnogi, posebno planinci, radi spominjali. Zato naj pa bodo zapisane v njegov spomin te moje besede. Kot že rečeno, vse je šlo pri njem po nekem sistemu in s tempom. Nikoli si pa ne bom odpustil, kako sem ga nekajkrat srečal v naši matični pisarni na Miklošičevi ali pred njo, ko je prišel morda plačat članarino, iskat mesečni program za izlete ali pa je prinesel vsak mesec tisti svoj metrski program, na katerem so bili napisani tekoči mesečni izleti, vedno s pravnimi domačimi in zamejskimi krajevnimi oznakami in se

jih gotovo še vsi planinci dobro spominjajo, saj so jim bili v ponos in pričevanje o dejavnosti izletništva PD Ljubljana-Matica. Ne bom si odpustil, da sem nekajkrat odklonil njegovo prijazno povabilo na kavico in na kratek klepet. Vedno se mi je pač kam mudilo; le kam?! On pa je rekel: »Pa drugič!« Zadnjih nekaj let ni več hodil na daljše ture. Kvečjemu se je peljal s planinci na avtobusni izlet. S svojimi »katarinci« je še hodil ob sobotah in se ustavil pri Franceljnu, pa še to mu je bilo pozneje nekako preveč; na Katarino je hodil zaradi tega tako rad, ker si je lahko popestril izlet, saj je poznal 26 smeri. Še kasneje, torej zadnje čase, pa je hodil na Šmarno goro po Mazijevi poti do Sedla in nazaj. Vidimo torej, da ni odnehal, dokler ni nazadnje — moral.

SAMOTNA STEZA

(Francu Vidiču v spomin)

Tako kot mnogokrat, se je odpravil na pot tudi tisto jutro 9. 1. 1982. Dejal je, da gre pogledat v Ravne (Tolminske) in morda še v Čadrg. Bilo je nekaj lepih, čistih, jasnih, čeprav nekoliko hladnih dni zapored pa ni več zdržal. Nič ni vzel s seboj, le kruh, volneno jopo in daljnogled.

Kaj ga je tako gnalo v ta tihi svet? Morda je v tej njegovi samoti iskal ravnotežja zase? Tu, na gorskih stezah, na gorskih kmetijah, proč od vrveža, od vsakdanjosti se je najbolje počutil. Nadvse je spoštoval resnico in poštenje. Zato je morda le v resnični, v pristni in neokrnjeni, divji naravi našel samega sebe.

Ni bil zanesenjaški samohodec. Bil je mož kot vsi drugi. Imel je družino, ženo in sina in lepo so se razumeli. Imel je mnogo prijateljev in rad je bil v družbi. Zmerom je znal najti pravo pot, določiti pravo mero, pravo razmerje med potrebami in željami, med pravicami in dolžnostmi, med zabavo in delom. Z izostrenim občutkom za uravnoteženost duha, z bistrino svojega uma, z rahločutnostjo do narave, je znal zelo dobro oceniti, kaj je prav in kaj je narobe.

Ni hodil mnogo v šolo, prezgodaj ga je z vso silovitostjo in z vso krutostjo zajela šola življenja. Že z dobrimi petnajstimi leti je spomladi triinštiridesetega šel v partizane. Moral je tja, ker so njihovo napredno družino preganjali fašisti. Zaradi predanosti so mu kmalu zaupali največje in tudi zahtevne naloge. Morda celo prezahtevne za njegovo mladost...

Štiri leta niso njegovi domači o njem vedeli ničesar. Proglasili so ga za pogrešanega. No, vrnil se je. Živ je ostal v veliki meri tudi zaradi svoje iznajdljivosti in prisebnosti. Najbrž je tudi zaradi teh obremenitev v mladosti čutil še večjo potrebo po najtesnejšem stiku z naravo.

Bil je močan človek, z velikansko življenjsko silo v sebi. Ni se izmikal težavam. Celo iskal jih je, kajti čutil je potrebo po primernem odzivu, po primernem okolju, po primernem okviru za svojo nemirno, močno dušo.

Gorski svet je obiskoval s čisto določenim namenom: Rad je hodil. In rad je imel ta svet z vsem svojim srcem in dušo. Človeka v tem okolju je jemal kot sestavni del narave. Bolela ga je ta brezupnost, nič kaj vesela prihodnost, tako malo mladine, toliko starih ljudi, toliko ostarelih močnih fantov. Povsod je govoril, da bi bilo treba nekaj ukreniti. Sovražil je prazne besede. Kar vzkipeval je ob nesorazmerju med kilometri obljub in centimetri resnične pomoči. Zato je ukrepal, kolikor je pač mogel sam. Če ga je le kdo vprašal za pomoč pri delu v gorskem svetu, se je rad odzval. Pomagal je pri urejanju planinskih pašnikov. Pomagal je ljudem na gorskih kmetijah. Vključil se je v akcije za urejanje poti, za čiščenje pašnikov, za ograjevanje. Pomagal je pri košnji in spravilu krme. S svojo preudarnostjo je bil vedno dobrodošel, kamorkoli je prišel. Največ pa je pomagal po vaseh okoli Tolmina, posebno v gorskih, s svojim poklicnim znanjem, z deli pri elektriki.

Malo je ljudi, na katere bi se lahko tako zanesli, kot smo se na Franca. Kar je rekel, je držalo.

Zato so se nam tisto soboto popoldne, zvečer, takoj zbudile hude slutnje, ker se ni vrnil ob uri, ko je bil obljubil.

Razmeroma hitro so ga našli tolminski reševalci. Lepo, sistematično in preudarno so ga iskali. Nekaj jih je šlo v Ravne in od tam po njegovi sledi, ker je bil povedal, da gre proti Čadrgu. Drugi so šli z nasprotne strani proti najbolj izpostavljenim predelom. Srečali so se skoraj prav pri njem. Niso mu več mogli pomagati. Zdrsnilo mu je na poledenelem plazišču in ni se mogel več ujeti.

Koliko »zakajev«, koliko »čejev« so ljudje izrekli po tistem. Zakaj je šel v takih razmerah iz Raven proti Čadrgu? Zakaj ni vzel »krabšev« (derez), če mu jih je ponujala Piskovka? Če bi imel cepin? Če bi šel po stezi, ki drži malo više? Zakaj se ni vrnil, ko je v Ravnah rekel, da se bo, če ne bo šlo? Če bi malo drugače obremenjeval noge? Če bi morda imel malo močnejšo palico?

In tako nam zdaj preostane edino, da zapišem:

Tvoja preudarnost, ljubezen do življenja in do narave ostaja z nami. In bogastvo tvoje- ga srca, tvoje duše, bo še dolgo bogatilo naša srca in naše misli.

M. L.

JUBILANTI 1982

Tradicionalno srečanje planincev-veteranov je bilo 21. decembra na Planinski zvezi Slovenije. Zbralo se je veliko število planinskih delavcev, ki so vse svoje življenje posvetili planinstvu, požrtvovalno delovali na različnih planinskih področjih in prispevali s svojim osebnim deležem k razvoju planinske misli in planinstva pri nas na sploh. Med 80-letniki je bil Jože Stržinar, PD Vrhnika; 75-letnika sta bila Drago Peternel, PD Bohor, Senovo, Ludvik Virnik, PD Jezersko; 70-letniki — Karel Benkovič, PD Kamnik, Viktor Obed, PD Kranj in Jože Vidmar, PD Domžale; 60-letnike so predstavljali — Jože Bukovec, PD Medvode, Radoslav Čupkovič, PD Impol Slovenska Bistrica, Pavla Maroh, PD Bohor Senovo, Ivan Selič, PD Hrastnik in Milan Skuber, PD Jezersko; med 50-letniki jih najdemo največ — Andrej Andolšek, PD Kranj, Roman Herlec, PD Kranj, Mahovne Albinca, PD Bohor Senovo, Jože Melanšek, PD Šoštanj, Rafael Razpet, PD Ruše, Anton Trunkelj, PD Novo mesto, Franc Vesel, PD Domžale, Marija Vild, PD Murska Sobota, Jože Žižek, PD PTT Maribor, Hinko Žolnir, PD Impol Slovenska Bistrica in Emil Herlec, PD Kranj. Navzoči pa so bili tudi

nekateri jublanti, ki so sicer že prejeli plakete PZS — Josip Teržan, PD Ruše, dr. Teodor Tominšek, PD Ljubljana-Matica, Tone Škrajnar, PD Ljubljana-Matica (80-letniki); Karel Bajd, PD Kranj, Janko Fili, PD Tolmin, Stanko Hribar, PD Ljubljana-Matica in dr. Miha Potočnik, PD Ljubljana-Matica (75-letniki); Janez Košnik, PD Jesenice in Jožica Smet, SPD Gorica (70-letnika); ter ing. Friderik Degen, PD Maribor-Matica (76-letnik).

Navzoče je pozdravil predsednik Planinske zveze Slovenije ing. Tomaž Banovec, ki je med drugim dejal tudi tole:

»Mi smo organizacija, v kateri lahko k svojemu življenju, ki ga živimo, dodamo še nekaj novega, planinskega. V njej se lahko izživiš tako na zasebnem kot na družbenem področju v korist skupni stvari. Slovensko planinstvo se razvija v različnih smereh. Trenutno imamo najboljšo alpinistično ekipo, živahno delujemo tudi na gospodarskem področju (Triglavski dom na Kredarici in številne novogradnje ter adaptacije planinskih domov). Prav gotovo je res, da mnoge značilnosti, mnoge pridobitve, temelje na vašem minulemu delu, ki ga sicer ne znamo dovolj ceniti, vrednotiti, je pa tu kot dejstvo in planinci ga med drugim skušamo opredmetiti tudi

**Predsednik PZS
Tomaž Banovec izroča
plaketo jubilaru . . .**

Foto Dokumentacija PV

na tak način, kot je tole naše srečanje. V prihodnjem letu (1983) bomo praznovali 90-letnico organiziranega delovanja. Preživetje take organizacije, kot je naša, pomeni vrednoto, ki je združena v tej obletnici, obenem pa izkazuje še naprej svojo vitalnost, ki sega v množičnost, ko postaja značilnost slovenskega planinskega gibanja.

Obiski Triglava prehajajo sicer že v nekakšno oboževanje, kar pa ne pomeni, da niso zanimivi tudi drugi vrhovi, saj je na njih iz leta v leto več obiskovalcev. Triglav je simbol in bo tak tudi ostal, saj potrjuje, da je planinska organizacija v medsebojnem razumevanju v družbi jugoslovanskih narodov in narodnosti zelo veliko prispevala.«

V imenu navzočih se je zahvalil Emil Herlec, ko je v gorenjski šegavosti zajel osnovno planinsko misel, ko se rezultati medsebojnega sodelovanja rojevajo v včasih tudi trdem dialogu, ki pa najde vedno koristne rešitve, skupnemu planinskemu in družbenemu interesu.

M. K.

O PROBLEMATIKI PLANINSKIH POTI IN VARSTVA GORSKEGA SVETA

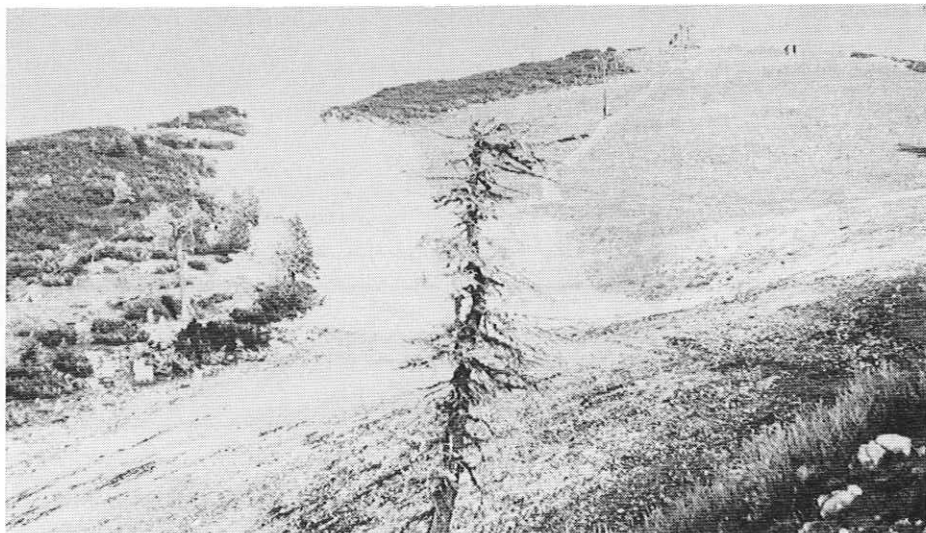
Zapisnik o izredni seji Komisije za pota pri Planinski zvezi Slovenije (24. 11. 1982), je po svoji vsebini tak, da je zanimiv tudi za širši krog javnosti, zato naj ga na kratko povzamemo.

Vedno več planinskih društev tarna, da ne zmorejo dela pri vzdrževanju njim dodeljenih planinskih poti. Medtem, ko mnoga planinska društva to vzorno opravljajo, druga PD sploh nimajo poti in delujejo bolj kot sindikalne izletniške skupine, ki niso ustanovile markacijskih odsekov in nočejo prevzeti v oskrbo nobene poti. Prav bi bilo, da glavni odbor PZS najde ustrezne organizacijske prijeme. Taka PD bi morala urediti in prevzeti tiste poti, ki jih druga društva ne morejo več vzdrževati. Komisija je mnenja, da bi tako preusmerili zahteve po novih veznih, krožnih poteh ali transverzalah v sredogorju, kjer je že zdaj dovolj markiranih poti in torej ni potrebe po nadelavi novih. Varno gibanje na teh področjih je možno po ob-

**Trije jubilanti skupaj
Tominšek — Vildova —
Teržan (v ozadju
Milan Skuber,
PD Jezersko)**

Foto Dokumentacija PV

»Kras« na Krvavcu: Lani so s področja Krvavca odstranili 15 ha rušja, 50 tisoč kubičnih metrov s stroji ali na roko izkopanega materiala, za miniranje površine so porabili dve tona razstreliva! (Glas, 9. 11. 1982—85). Podatki, ki so dovolj zgovorni. Zdaj po pobojnih sejejo travo, ki je seveda ne moremo primerjati z žlahtno planinsko rušo. Nehote in samo po sebi se zastavlja vprašanje — od kod sega človekova roka v te doslej znane gorske bisere? Kje so komisije pri PD, odseki? Gotovo je, da premalo store (pa ne samo ti), da bi taka dejanja bila bolj smotno organizirana, načrtovana in tudi — izpeljana

Foto: F. Ekar

stoječih javnih poteh, stezah in kolovozih, ki jih ni potrebno opremljati s planinsko markacijo. Planinci naj bi se pač bolj zanašali tudi na zemljevide, ki jih zdaj že imamo dovolj na razpolago.

Eno takih planinskih društev, ki ne zmore vseh poti, je PD Bovec, saj je že sestavilo seznam tistih poti, ki jih ne namerava več vzdrževati in so torej na voljo tistim planinskim društvom, ki še nimajo v oskrbi nobene od planinskih poti. Znan je tudi primer PD Preserje, ki je molče odklonilo prevzem poti Mire Marko — Debeljakove-Deržaj okrog Kanjavca, in PD Radeče, ki te poti ne vzdržuje, čeprav je bila zavarovana in izpeljana v celoti iz sredstev komisije za pota in drži z Doliča do Koče na Prehodavcih. PD Šmarna gora pa dobro vzdržuje zahtevno pot z Luknje čez Plemenice pa tudi PD Medvode deloma izpolnjuje prevzete obveznosti na Kotovem sedlu.

V letošnji prioriteti je obnova poti na Mangrt—Slovenska pot. Osrednja pozornost komisije je veljala dopisu RTC Krvavec, ki se nanaša na letno sezono na Krvavcu. Vsebinsko dopisa poznata tudi planinski društvi Kamnik in Kranj. Ugotovljeno je, da so se predstavniki RTC Krvavec že večkrat oglasili s podobnimi nekonkretnimi zahtevami, ki ne upoštevajo predlogov PD Kranj in Kamnik, da bi njihovi člani delovali v odboru. Predstavniki PD Kranj, na primer, so že pred osmimi leti navezali stike z RTC Krvavec in so jim celo predložili skico obstoječih planinskih

poti z variantami sprehajalnih poti, ki ne bi smele biti označene s Knafeljčevo markacijo, medtem ko so zastopniki RTC nastopali brez celovitega načrta in brez zemljevidov. Tudi niso upoštevali opozoril GRS, da bodo s spreminjanjem konfiguracije terena in z uničenjem vegetacije povzročili plazovitost snežišč. Že pred časom je komisija PZS za pota sklicala sestanek zainteresiranih PD in RTC Krvavec, pa se ti tega sestanka niso udeležili. Komisija za pota zdaj ugotavlja, da so planinci vseskozi pripravljene sodelovati, obenem pa poudarja, da gre pri tem za pomembno poseganje v naravo in da je treba pritegniti tako gospodarstvenike kot varstvenike, Zavod za zaščito naravnih in kulturnih spomenikov SRS, hidrologe in GRS.

Komisija je ugotovila, da RTC Krvavec vsako leto spreminja svoj ureditveni program, uničuje redko drevje in buldožerji že štiri leta zapored razkopavajo in zasipajo obstoječe planinske poti in markacije. Markacisti PD Kranj porabijo vsa ta leta po nekaj dni, da ponovno očistijo, izpeljejo in premarkirajo cele odseke poti.

Delovanje RTC je samovoljno, saj ne sodeluje z ustreznimi organizacijami za varstvo narave, ne s hidrografskim zavodom. Spremembe Krvavca so zastrašujoče, ker je spremenjena konfiguracija terena, vključno z Velikim Zvohom. Rastlinstvo, zlasti drevje, je uničeno in zato se je bistveno spremenila hidrološka podoba področja. Dezevje je spralo dragoceni

humus, presahnili so številni, doslej vedno bogati studenci in malo močnejša deževja ogrožajo pitno vodo širokega okolja. Tako komisija ugotavlja, da markacisti-planinci ne odklanjajo sodelovanja z RTC Krvavec, če bo ta razgrnil svoje načrte za razvoj in če bo ik delu povabil naravovarstvenike, hidrologe in GRS. Pa tudi PD Kamnik in PD Kranj, zlasti gospodarstvenike, če bo potrebno sodelovanje pri gradnji zavetišč. Na področju Krvavca je dovolj urejenih planinskih poti in zato nove niso potrebne. Sprehajalne poti naj posebej uvede in označi RTC, ne sme pa uporabljati Knafeljeve markacije. Poti na Ježe in na vrh Korena, na Mokrico in čez Njivice na planino Koren so planinske poti, tu je potrebna planinska oprema in zato to niso sprehajalne poti. Tako meni GRS Kamnik. Na Kokrsko sedlo sta dve poti s Krvavca — čez Kalški Greben in skozi Kalce pod Kalško goro. Nova pot ni potrebna in zanjo ni terenskih pogojev. Pot z Mokrice na Kopišča (Kamniška Bistrica) je speljana po travnatih strminah in je objektivno nevarna. Planinci so opustili markiranje že več kot pred 15 leti v soglasju z lovci, ker gre skozi gojišče divjadi. Tudi na planini Dolga njiva in v Roblekovem kotu so pasišča divjadi. RTC Krvavec je PD Kamnik že predlagal zgraditev zavetišč, ne da bi navedel, za kakšna zavetišča gre in ne, v kakšne namene bi jih postavili. Na območju Krvavca so oskrbovani Dom na Krvavcu, gostišče Gospinc in Tiha dolina. Poleti se je mogoče za silo prehraniti tudi na planinah Jezerca in na Kriški planini in je zato vprašljivo, če so za poletni turizem potrebni novi gostinski objekti in zavetišča. PD Kamnik ni obveščen o načrtovanih lokacijah in kapacitetah teh zavetišč.

Teze odbora za plan pri SIS Krvavec niso popolne in jih zato ni mogoče obravnavati. Torej dosti odprtih vprašanj, ki jih stanje, kot je opisano, na Krvavcu nikakor ne rešuje, ampak odpira nova.

ZBOR PLANINSKIH VODNIKOV

Sedmi zbor planinskih vodnikov (25. in 26. 9. 1982) je bil v Gornji Savinjski dolini. Plenarni del je bil v združnem domu v Solčavi. Tu sta zbor pozdravila načelnik KVIZ Lojze Motore in predsednik PD Solčava Edvard Ikvic.

Zbora sta se udeležila tudi Albin Vengust, načelnik GRS in Pavle Šegula, načelnik podkomisije za snežne plazove pri GRS; poročala sta o gorskih nesrečah v letu 1982. O problemih dela, dolžnostih, pravicah in odgovornostih PLV je spregovoril Božo Jordan, član KVIZ. Načel je tudi vprašanje učnega načrta, vzgojne literature in problematiko Planinskega vestnika. Člani KVIZ so menili, da bi moral biti vsak PLV naročen tudi na PV.

Popoldne so se v razpravi oglasili Božo Jordan, Bine Vengust in Pavle Šegula. Izoblikovali so tele misli oziroma sklepe: PD naj bi vodnike nezgodno zavarovala pri področni zavarovalnici in za odgovornost do tretje osebe. Še naprej so PLV dolžni predložiti matičnemu PD poročilo o svojem delu (uvedli naj bi enoten obrazec!), ki ga ta potrdi in pošlje KVIZ na PZS. Za sezono 1982 najpozneje do konca januarja 1983. KVIZ se obvezuje, da bo ob registraciji dala našitek za anorak in pripravila seznam registriranih PLV za objavo v OBVESTILIH PZS v marcu. V koledarju PZS naj bi pri seznamu koč označili, katere kočice imajo radijsko zvezo z dolino. Mnogo več je treba preventivnega in samozaščitnega delovanja PLV, da bi tako zmanjšali število gorskih nesreč.

Zbor je ponovno potrdil dogovor, da KVIZ organizira vsako leto dva zbora PLV in sicer letni in zimski zbor. Vsak PLV se mora udeležiti vsaj enega. UO PD so dolžni še naprej spremljati aktivnost in uspešnost svojih PLV in jih z večjo odgovornostjo predlagati za vsakoletno registracijo.

Zbor je ponovno sprejel stališče, da je PLV društveni delavec, ki vodi planinske izlete društva, zato so PD dolžna, po določilih pravilnika, povrniti vodniku stroške, ki so povezani z izvedbo izleta. Nikoli pa nismo zahtevali kakih popustov v planinskih kočah. Zbor je tudi ugodno ocenil, kljub manjšim spodsrljajem, akcijo za enotno opremo. Zdaj imamo moder anorak, nabaviti pa želimo še enotne bombažne mikice in hlače.

Zbora se je udeležilo 50 PLV iz 24 PD iz vse Slovenije. Za organizacijo pa je treba pohvaliti PD Solčava, posebej še našega Nacija in osebe Zadržnika. Ob slovesu so udeleženci želeli, da bi prihodnji zbor PLV bil pripravljen tako, da bi imeli še nekaj časa za skupno tovariško srečanje. Prihodnjič na svidenje najbrž v Kamniški Bistrici.

B. J.

ZBOR MARKACISTOV SAVINJSKEGA MDO

Prvo nedeljo v decembru je bil na Gori Oljki 10. zbor markacistov Savinjskega MDO. Zbralo se je petnajst planinskih društev s sedemindvajsetimi udeleženci. Med nami je bil načelnik komisije za pota Franci Vesel in predsednik MDO Adi Vidmajer. Ta nas je v uvodu tudi pozdravil in zaželel uspešno delo.

Na dnevnem redu srečanja je bil tečaj za markaciste, informacija o knjžici S. Kosa: Navodila o označevanju in oskrbovanju naših poti, o pravilniku markacista in Knafeljevi diplomih pa vse, kar piše o poteh v OBVESTILIH PZS. Izkazalo se je, da obveščenost še vedno šepa.

V naslednjem letu, ko praznujemo 90-letnico SPD, bi bilo prav, če bi končali vsa

dela na drugi vezni poti, na Poti 14. divizije od Sedlarjevega do Ljubnega. To nalogo mora opraviti posebna komisija pri PD Celje. Markacisti naj bi se zbrali spomladi in pozno jeseni, najmanj pa enkrat na leto, srečanje slovenskih markacistov naj bo vsako drugo leto, morda v letu pred skupščino ali pred njo. Na srečanjih, ki naj bi bila združena s praktičnim delom, bi izmenjali tudi izkušnje in nove tehnološke postopke. Vse to bi zapisali in tako obogatili novo izdajo navodil.

Na koncu srečanja sta načelnik komisije za pota Franci Vesel in Marjan Gril podelila prvih 28 izkaznic in značk (št. 22—49) markacista PZS v naši dolini, vodja markacijske skupine Tone Pasar jo je dobil že prej (št. 7). Zahvaljujemo se marljivim polzelskim planincem, ki so nam kljub trenutnim težavam omogočili zbor v svojem domu na Gori Oljki. Bil je res lep dan.

B. J.

GRS KRANJ — 35 LET

19. 11. 1982 — slovesna proslava GRS, postaja Kranj, ko je praznovala 35. letnico delovanja. Seja je bila v prostorih PPC Gorenjski sejem. Srečanja so se, poleg članov GRS (starejših, sedanjih in pripravnikov), udeležili tudi predstavniki DPO in SO Kranj, predsednik Planinske zveze Slovenije Tomaž Banovec, predsedniki sosednjih postaj GRS, predstavniki UNZ, JLA in RSNZ ter RSLO. Na srečanju so se zvrstili govorniki — Emil Herlec (uvodni govor), Franc Ekar, Ivan Cvar, Tomaž Banovec in Bine Vengust.

Na sliki z leve na desno (sedé): Franc Ekar, Tomaž Banovec, Marjan Oblak, Martin Košir, Bine Vengust, Ivan Cvar, Franc Kočvar in Stane Pirnat.

POROČILO O 7. SEMINARJU ZA VODJE SKUPIN CICIBANOV-PLANINCEV V VVZ SLOVENIJE

V soboto 16. 10. 1982 je v Celju pod vodstvom MK PZS in v organizaciji sindikalnega planinskega društva Cinkarna Celje in VVZ Anice Černejeve potekal seminar za vodje cicibanov planincev. Pri tem je sodelovalo 46 udeležencev iz 15 planinskih društev in 20 VVO iz vse Slovenije. Po kadrovski strukturi so prevladovala vzgojiteljice, nekaj pa je bilo tudi članov PD, zadolženih za delo s cicibani. Po zboru v VVZ A. Černejeve in obveznem evidentiranju udeležencev so se nam cicibani planinci predstavili s krajšim kulturnim programom, vodje seminarja pa so vse navzoče toplo pozdravili. Tov. ravnateljica je v svojem pozdravnem govoru orisala vrednost planinske vzgoje v VVO in je seminarju zaželela uspešno delo.

V prvem delu seminarja smo se pod vodstvom vzgojiteljic, planinskih mentorjev tov. Helene Zgoznik, Tatjane Spegel in Adija Vrečerja s cicibani odpravili na hospitacijski izlet na Griček — vzpetinico pri Celju. Izlet je bil dobro pripravljen, saj je zajemal pregled opreme, poznavanje okolice, razne vzgojne elemente itd.

Udeleženci so z zanimanjem spremljali potek izleta in se že med potjo zapletli v pogovor. Izmenjavali so si izkušnje in načinjali probleme, ki se pojavljajo ob delu v skupinah ciciban-planincev.

Drugi del seminarja je potekal v restavraciji na Gričku, kjer so nam po skupnem kosilu vodje skupine cicibanov-planincev v VVZ A. Černejeve najprej predstavili potek akcije v svoji sredini. V dobrem letu, odkar akcija pri njih poteka, so vanjo vključili večino cicibanov in pripravili veliko propagandnega materiala (nalepk, našitkov, posebna obvestila staršem, diplome

Pozdrav udeležencem
(levo vzgojiteljica
Tatjana Špegel, mentor
Adi Vrečer, desno
vzgojiteljica
Helena Zgoznik, skrajno
desno ravnateljica VVO
tov. Četkovič

idr.), kar so pokazali tudi udeležencem seminarja.

Po tem uvodu je akcijo ciciban-planinec in njen potek v slovenskem prostoru predstavila načelnica MK PZS — Zora Ščavničar. Udeleženci so si rezultate akcije ciciban-planinec, število podeljenih znakov in našitkov ter seznam sodelujočih VVZ lahko ogledali na posebej pripravljenih grafikonih.

V razpravi so se najpogosteje lotevali organizacijske tematike, saj je mnogo udeleženk prišlo iz VVZ, kjer akcija ciciban planinec še ne poteka. Zora je navzoče seznanila s potekom in vsebino mentorskih tečajev ter jih informirala o priporočilu Zavoda SRS za šolstvo.

Izkazalo se je, da udeleženci seminarja ne poznajo planinske rubrike v Delu in Večeru in tudi zato niso dovolj informirani o akcijah MK PZS. Ker so se nekatere udeleženke zanimale za organizacijo taborjenja s cicibani, jim je svoje izkušnje o tem posredovala tov. Marja Horjak iz

PD Domžale, ki že nekaj let uspešno organizira take tabore.

Ugotovili smo, da akcija ciciban-planinec teče v glavnem v okviru VVZ, vodje skupin pa so vzgojiteljice same. Mnoge od njih niso izkušene planinke in jim zato manjka znanje, zato bi bilo potrebno vzgojiteljice vključiti v tečaje za mentorje planinske vzgoje, svetovali pa smo jim tudi sodelovanje s krajevnimi PD, ki jim lahko pomagajo pri akcijah.

Ponekod to sodelovanje uspešno teče, kot npr. v VVZ A. Černejeve, kjer je pokrovitelj akcije ciciban-planinec sindikalno PD Cinkarna Celje. Pokazalo se je tudi zanimanje, da žele nekatera PD organizirati skupine cicibanov-planincev zunaj VVZ, v KS, kjer pa imajo precej problemov s pridobivanjem cicibanov in obveščanjem staršev. V zadnjem delu seminarja so si udeleženci izmenjali svoje izkušnje o izbiri cilja, številu otrok v skupini, najustreznejši opreми, sodelovanju staršev na izletih, dvodnevni izletih itd.

Gremo na izlet,
odhod izpred vrtca

V analizi so udeleženci ugotovili, da so slišali mnogo novega, kar jim bo koristilo pri nadaljnjem delu ali ustanavljanju skupine.

Za naslednji seminar pa so predlagali strokovno temo s področja dela z najmlajšimi (pediater, pedagog) in željo, da bi bil prihodnji seminar v bližnji okolici Ljubljane.

Delo smo zaključili z zahvalo prirediteljem, sindikalnemu PD Cinkarna Celje in VVZ A. Černejeve iz Celja.

Milena Valentan

SREČANJE PLANINSKIH SKUPIN MO PD MARIBOR-MATICA

Vsako leto se mladi planinci iz mariborskih osnovnih šol, kjer ima naše PD planinske skupine, zberejo na srečanjih, ko pregledajo svoje delo v prejšnjem šolskem letu. Planinske skupine, ki so bile najbolj aktivne, dobijo za svoje delo praktične nagrade, mladi planinci, ki so tekmovali v akciji pionir-planinec, dobijo zaslužene bronaste, srebrne in zlate znake pionir-planinec. Prav tako pa tekmujejo med seboj mladinski vodniki in najboljši dobi za svoje delo prehodni cepin.

Tokrat je bilo srečanje 23. 10. 1982 na OŠ Franc Rozman-Stane. Dvorana je bila skoraj pretesna za vse ljubitelje gora; predvsem najmlajših je bilo veliko. Planinci iz OŠ Franc Rozman-Stane so poskrbeli za prijetno vzdušje v dvorani, nasmejali smo se stricu Trebušniku, ki se je odpravil na Triglav, izvedeli smo, zakaj tako radi hodijo v gore...

Nato so se predstavili s kratkim kulturnim programom planinci najboljše planinske skupine v tem letu. Vsi skupaj smo zapeli pesem Vremensko poročilo, v upanju, da bo to kaj pomagalo, saj je zunaj neusmiljeno deževalo.

Načelnica MO Mojca Močnik je najboljši planinski skupini, to leto je bila najbolj aktivna skupina na osnovni šoli Prežihov Voranc, izročila nagrado, prav tako pa so nagrade prejele tudi vse ostale planinske skupine. Predsednica sveta mentorjev Anica Kopše je podelila najbolj vnetim planincem zlate, srebrne in bronaste znake. Največje priznanje za mladega planinca je zlati znak pionir-planinec, za katerega mora opraviti 20 izletov. Zlati znak sta to leto dobili dve planinki in nagradili smo ju z glasnim ploskanjem. Predsednik našega društva Srečo Pungartnik pa je podelil najbolj delavnemu mladinskemu vodniku v tem letu cepin. Tega si je za svoje delo zaslužil Miran Ajd.

Za konec smo si pogledali nekaj diapozitivov s planinskega tabora v Vratih.

Vreme nam je pokvarilo načrt, da bi šli po kulturnem delu tega srečanja na Žavcarjev vrh, kjer bi pekli kostanj.

Po dobri malici, ki smo jo dobili v šoli, smo se vseeno odpravili na bližnje griče

v okolici Maribora, eni na Piramido, drugi na Kalvarijo in Urban. Opoldne je ponehalo tudi deževati, posijalo je sonce in tako je sobota minila v res veselem razpoloženju.

Mateja Ribarič

CICIBANI-PLANINCI

MO PD Domžale se je odločil, da v letu 1982 ponovno organizira skupino cicibanov, ki bi sodelovala v akciji ciciban-planinec. Akcija je uspešno stekla v vrtcih, kjer smo že pred leti organizirali prvo skupino mladih planincev.

Organizacija take skupine pa je bila v glavnem namenjena domžalskim cicibanom, ki niso vključeni v vrtce. Ponudili smo jim priložnost, da eno soboto v mesecu preživijo z nami na svežem zraku v naravi. Kar 40 predšolskih otrok se je odzvalo povabilu, 30 pa se jih je udeležilo tudi našega prvega izleta 4. decembra 1982.

Ob 9. uri smo z nahrbtniki na ramah odkorakali s ploščadi pred Velebnogovnico proti Šumberku. Šumberk res ni med večjimi vrhovi, pa je vendar bila za naše male cicibane kar prijetna tura. Cele strehe hiš in dimnike smo gledali z nekoliko drugačne perspektive kot sicer. Najbolj prijetno pa je bilo, ko smo se umaknili avtomobilom, mestnemu hrupu in so nam med malico in igro v gozdu prepevali ptički. Kar še bi telovadili, se lovili, peli in smejali, ko bi ura ne hitela tako zelo. Rdečih ličk in nekoliko utrujenih nog smo se popoldne vrnili na zborni mesto, kjer so se starši razveselili svojih malčkov.

Preden smo si rekli planinski »zdravo«, smo si obljubili, da se na naslednjem izletu spet srečamo.

Marina Rugelj

ZBIRANJE GRADIVA O PLANINSTVU

Zbiranje prispevkov o planinstvu je zamudno, a potrebno delo. Zbrano gradivo marsikaj pove. Postal sem po časopisih iz druge polovice meseca septembra in iz meseca oktobra. Na mizi je bila »Moto revija« št. 9/82 in v njej prispevek »Zelena krajina med Menino in Rogatcem«, v »Naši obrambi« št. 10/82 sem našel sestavek o gradnji vodovoda k planinski koči na Mariji Reki, v glasilu OZD SIP Šempeter, 24. 9. 1982 pa prispevek »Osvojili smo Triglav«. »Savinjske novice«, glasilu OK SZDL Mozirje, prinašajo dosti prispevkov o planinstvu, na primer »Od doma prek planin«, prispevek o PD Gornji grad, o dobitniku nagrade SO Mozirje, prispevek, ki opisuje zbor planinskih vodnikov v Logarski dolini, prispevek »Alpinisti Gornje Savinjske doline«, »Koča pod Raduho pozimi«, itd. V TV 15 najdemo sestavke — »Gojenje tradicij NOB v pla-

ninski organizaciji«, »Pot XIV. divizije«. O tej poti piše tudi »Naš čas« v številki od 23. 9. 1982, o alpinistih v PD Mozirje pa piše ta tednik v številki od 21. 10. 1982.

Nešteto je prispevkov iz Novega tednika, tednika SZDL Celjske regije, Večera, Dela. Poglejmo nekaj naslovov: »Razriti makadam ohranja Menino planino nedotaknjeno« (Delo), precej je prispevkov o obnovljeni koči na Gori Oljki in 10-letnici Savinjske poti (Delo, Večer, Novi Tednik, Savinjski občan), o kolesarskem maratону v Logarsko dolino (Delo, Večer, NT), o 55-letnici PD Laško (Delo, Večer, NT), o Planinskem večeru na Homu (NT), Spodbuda tudi v praksi (Delo), Konjiška planinska pot ob spomenikih NOB (NT), Prizadevni planinci Avto Celje (NT), Savinjčani so lahko za vzgled vsem (Delo), Dobrodošli pri Arnežnikovem atu — zanimiva postojanka Šaleške planinske poti (Nedeljski — 19. 9. 1982); Savinjski občan, Mesec planinstva v PD Zabukovica, »Moji vtisi iz tabora pionirjev planincev Jugoslavije na Sutjeski«, itd.

Že naslovi prispevkov povedo, da je MDO Savinjska delovno, čeprav bi želeli, da bi bilo več sestavkov o obisku različnih transverzal v sosednjih republikah, o obletnicah PD.

Ob vsem tem naštevanju pa ne smemo pozabiti Planinskega vestnika. Zato nas planince MDO Savinjske še tembolj boli dejstvo, da smo v Poročevalcu Kulturne skupnosti Slovenije, ki objavlja material za seje v poglavju »Valorizacija programa Kulturne skupnosti Slovenije za leto 1982«, zaman iskali našo revijo. Tudi planinci združujemo del dohodka za to skupnost in pričakujemo, da bi bilo za revijo s tako lepo tradicijo več razumevanja. Ali sestavki o kulturnih, etnografskih, naravnih spomenikih naše domovine res nimajo tiste vrednosti, da bi jih bilo vredno vzeti v pretres, kadar razpravljamo o pomoči pri sofinanciranju?

Franc Ježovnik

TEČAJ ZA PLANINSKE VODNIKE

MDO v občini Škofja Loka je v januarju lani organiziral tečaj za planinske vodnike in sicer v domu Partizana v Gorenji vas. Zbralo se je 21 kandidatov iz štirih PD (Žiri, Sovodenj, Gorenja vas in Železniki). Vodja tečaja je bil Boris Klemenčič, pomagal pa mu je Vinko Podobnik. Najprej so obdelali organizacijo planinstva, na Goropekah in na Ratitovcu pa je potekel praktični del tečaja. Izpitate so opravili na Goropekah, na zaključni turi pa jim je nagajalo vreme in so jo zato prestavili na oktober. Odločili so se za Kamniško Bistrico in za Kokrsko sedlo. Vodila je Marinka Koželj.

Med potjo so ponovili nekaj praktičnih vaj (navsezvanje, ravnjanje z vrvmi, prva pomoč itd.).

Žal nas je bilo na tej turi samo devet, vsi drugi pa so šli teden dni kasneje na Lubnik.

Jani Rejč

PLANINSKI VEČER NA OŠ »DRAGOTIN KETTE« V ILIRSKI BISTRICI

V četrtek, 25. novembra 1982, smo se mladi pionirji-planinci Ilirske Bistriške šole zbrali na rednem zboru planinske skupine. Kar 300 nas je napolnilo lepo urejen šolski hodnik. Z veseljem smo ugotovili, da je v tem letu bila planinska dejavnost uspešna in bogata. Združevala je nad 400 članov. Na zboru smo izvolili nov odbor, ki ga bo vodila mlada planinka, osmošolka Nataša Urh. Mentorjema Dragu Karolinu in Francu Munihu smo se zahvalili za pomembno delo pri planinski skupini in ju imenovali za častna člana. V vrste pionirjev-planincev smo sprejeli 120 prvošolcev. Planinski večer smo zaključili s predavanjem in veselim plesom.

Veseli smo, da smo tudi to prireditev lepo pripravili in z njo izpopolnili dejavnost v letošnjem jubilejnem 75. letu PD Ilirska Bistrica.

Janko Čeligoj

PLANINSKI POHOD OB SPOMENIKIH NOB

V nedeljo 21. novembra lani je bil že šesti planinski pohod ob spomenikih NOB v občini Zalec. Organiziralo ga je PD Zabukovica. Tokratni pohod se je pričel v Migojnicah pred osrednjim spomenikom. O pomenu pohodov je spregovoril Franci Ježovnik. Kolona je šla do vznožja Bukovice (584 m), h grobu Nade Cilenšek in njenega očeta. O obeh borcih je spregovoril Jože Jan. Po označeni planinski poti smo nadaljevali do Škrajčevega hriba, kjer so se pred vojno zbirali napredni mladinci in je spomenik z Roševimi verzi:

*Pod vodstvom KPJ
so mladi razumeli čas,
zanj so sebe kovali,
za svobodo, srečo vseh nas.
V boju proti zlu so vstali.
Tekla je vroča skojevsko kri,
da nam novo pravico rodi.
1938—1945*

Od tu naprej nas je povedel Matija Kajtna po gozdnih poteh v Porenco, do spomenika Tkavcu (405 m). Čez Podvine, Zabukovica — Vas smo prišli v zgornji konec Kurje vasi in se po markirani poti povzpeli do Jozla (Beškovnika, 540 m), sedla med Gozdnikom (1090 m) in Kotečnikom (772 m) in razpotja planinskih poti na Gozdnik, simbol Savinjske poti in planinski dom na Šmohorju. Ob spomeniku na tem prevalu je spregovoril Rado Cilenšek. Tu so si pohodniki odtisnili v pohodne izkaznice

Mladi ob spomeniku mladim skojevcem. Planinski pohod, Franc Vider, 21. 11. 1982

Foto B. Jordan

poseben spominski žig. Letos so dobili vsi pohodniki bronasto značko, tisti pa, ki so opravili štiri ali več pohodov, pa srebrno. Za osem pohodov bodo dobili zlato. Spustili smo se po kolovozni poti, s katere je lep pogled na Kamnik (857 m) in Hom (607 m), do Guzeja. Šli smo potem po stezi čez sadovnjak v gozd do Guzejevega bunkerja in spomenika dvema borbema ob potočku v gozdu. Učenec OŠ iz Griž je

prebral odlomek o kurirju. Potem smo nadaljevali pot do doline Artišnice do spomenika talcev, potem pa smo se vrnili v Zabukovico do Minerve. Letošnjega pohoda se je udeležilo 112 pohodnikov. Od teh je 28 pohodnikov dobilo srebrno značko. Med njimi je bil tudi najstarejši udeleženelec Albin Pikel z Žalca.

B. J

Zbranim je spregovoril Rado Cilenšek. Planinski pohod, 21. 11. 1982, Sprajčev hrib Foto B. Jordan

KONCERT NA ROBLEKU

Septembrska sobota, jesensko popoldne v gorah. V kočo so prihajali planinci, bili so na vrhu Begunjščice, Stola, Zelenice in nameravajo sestopiti v Drago ali Završnico. Proti tretji uri pa so s Planince začeli prihajati novi. Cele družine, sicer pa največ mož. Kakor da se med seboj poznajo, saj se pogovarjajo o letakih, ki so jih brali ob poti. Sicer pa, kaj bi ovin karili — na Robleku je prišel Moški komorni zbor DPD Svoboda Podnart zato, da bi tu prepeval.

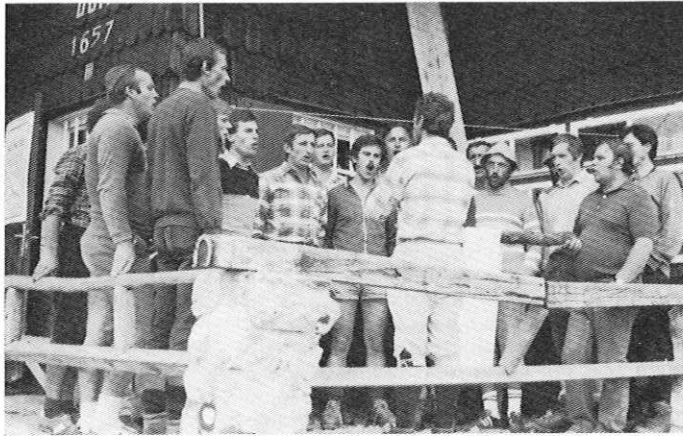
Že drugo desetletje gre zbor enkrat na leto v gore, za dva, tri dni na oddih, za razvedrilo, za nagrado, ker je bila sezona uspešna. In tam prirede koncert. Hodili so že po Julijcih, Karavankah in Kamniških; v kočah ob poti pa so v družabnem razpoloženju prepevali, ko so navadno v pesmi »pritegnili« še drugi.

To pot je bilo drugače: Po vsej poti od Podnarta sem je zbor z letaki obvestil občane, da bodo na »Robleku«. Novico so objavile lokalne gorenjske radijske postaje, pa Glas Gorenjske tudi in tako se je vedelo, da bo na Robleku koncert planinskih in domovinskih pesmi.

Na ravnici pred kočjo se je zbralo okoli dvesto planincev, posedli so po klopeh, po tleh ali pa so obstopili ograjo, kajti moški komorni zbor iz Podnarta z dirigentom Egijem Gašperšičem je bil na terasi že pripravljen. Domovinsko-planinsko obču-

Moški komorni zbor
iz Podnarta med
nastopom pred
Roblekovim domom
na Begunjščici

teno sobesedilo, napol resno pa šegavo, je viselo na metrskem polenu, dva pevca sta ga sukala, tretji pa je bral.

Tisti oblak, ki se je že nekaj ur vlačil po zahodni strani, se je razpočil, pokazal se je naš gorski očak, zbor pa je začel z Aljaževo Oj Triglav, moj dom. Sledilo je še šest umetnih pesmi: Mili kraj, Kam, Slovo, Eno devo le bom ljubil, Planinska roža in Zdravljica.

Po požirku kačje sline in po prvih komentarjih o petju, je zbor zapel še sedem narodnih: Hladna jesen že prihaja, Bom šel na planince, Moja kosa je križavna, V Šmihelu, Kako bom ljubila, Okoli hišice, Dekle je na pragu stalo, Použek se je žent pršu in umetno Debeli kum.

Zbrani so bili tako navdušeni, da so zahtevali še dodatne pesmi. Mnogi so šele na koncu doumeli, da so poslušali pravi koncert. Doslej smo bili vajeni takega petja le ob kakšnih planinskih obletnicah, slovesnostih, tokrat pa je bila zborovska pesem samo plemenit dodatek k bistvenemu. Na Robleku je pesem želela razvedriti mimoidoče, privabiti nove, razveseliti tiste, ki v koči delajo.

V pisani planinski obleki, v okolju, ki je značilno za Roblekovu kočjo, je zbor zastavil novo obliko planinske kulture in zborovskega petja.*

Stane Mihelič

PD ŠENTVID PRI STIČNI

Eno najmlajših naših planinskih društev je lani v začetku decembra imelo svoj prvi občni zbor. Ob ustanovitvi je to društvo imelo le trideset članov, danes jih šteje že 90. Organizirali so sedem izletov, uredili svojo propagandno desko in zdaj ima-

* Podobno priložnost so imeli planinci, ki so se 3. decembra lani zbrali v Kosijevem domu na Vogarju, ko so jim prepevali bratje Pirnat iz Domžal in sicer narodne in planinske pesmi — op. ur.

jo vse pripravljeno, da organizirajo sekcije v TOZD Zmaj, na OŠ v Ivančni gorici in v Stični. Treba je zapisati tudi, da je njihovo aktivnost pohvalil tudi nedavni kongres ZSMS v Novem mestu. Organizirali so tudi že prvo planinsko šolo.

V letošnjem letu se nameravajo vključiti v vzgojno-izobraževalne akcije PZS, ko bodo med drugim pripravili tudi vse potrebno za izvedbo 14 izletov. Mislijo tudi na planinsko razstavo, na planinski večer z alpinisti, uvedli pa bodo tudi dežurstvo v planinski sobi.

(Po poročilu D. Škerbineka)

POT SPOMINOV V OBČINI HRASTNIK

To pot smo v PV že večkrat omenili. Zadržanič jo je obširneje opisal Božo Jordan, ko je navedel mnogo dobrih pa tudi slabih plati te poti. Izkoriščamo tole priložnost in se mu zahvaljujemo. Njegove pripombe bomo v ponatisu upoštevali. Pot spominov smo odprli v aprilu 1981. Začela se je na dveh krajih, zaključila pa na enem. Pot je zdaj krožna in se prične v muzeju v Hrastniku, konča pa pri bifeju PD na Dolu. Tu lahko pohodnik odda dnevnik, da bi si pridobil pravico do spominke značke.

Prva naklada dnevnikov (2000) je že pošla. Od 1. decembra naprej je že na voljo ponatis, razširjen in dopolnjen. Število KT je nespremenjeno, le pot sama je nekoliko krajša. Na pol poti je spremenjen vrstni red številik KT. Morebitne napake, ki bi utegnile nastati pri vrstnem redu pridobivanja žigov, bodo upoštevali. Dnevniki so na voljo pri PD Hrastnik, PD Dol pri Hrastniku in v planinskem domu na Kalu, planinskem domu na Gorah in v bifeju PD Dol ter na PZS.

Pohodnikom želi PD Dol in PD Hrastnik srečne pohode, dobro počutje in mnogo prijetnih doživetij na »Poti spominov«.

Nad Savinjsko dolino se dviga Hom, 608 m visok grič, ki slovi po razgledu po dolini vse tja do Savinjskih Alp, Pohorja in Konjske gore. Planinski dom na vrhu griča je zelo priljubljen. Obiskujejo ga pohodniki po Savinjski poti, veliko je priložnostnih in stalnih obiskovalcev, ljubiteljev narave, lepega razgleda in čistega zraka. Če polistamo po vpisni knjigi, vidimo, da ga je lani obiskalo že čez 2000 obiskovalcev. Na postojanki vodijo posebno knjigo, kjer vpisujejo večje prireditve in večje skupine obiskovalcev in so zabeležene tudi razne manifestacije. V njej najdemo podatke, da je Hom zaključna točka spominskega pohoda Migojnice—Matke, ki se ga je udeležilo 88 pohodnikov. Tam najdemo »ovekovečene« skupine, ki skupaj hodijo po Savinjski poti. Npr. MO PD Poljčane, skupina z 39 pohodniki, Planinska skupina Keramične industrije Liboje s 30 pohodniki itd. V tej koči organizirajo tudi srečanja transverzalcov; prireditve, ko sprejmejo najmlajše člane planinske sekcije Osnovne šole Nade Cilenšek Grize v planinsko društvo. Učenci v gospodarstvu SIP Šempeter so ob Dnevu mladosti na Homu pripravili strelsko tekmovanje, pionirji Osnovne šole Bratov Juhart Šempeter so bili na Homu sprejeti v ZSMS itd. Tu se srečujejo tudi lovci, gasilci in drugi. Planinska postojanka na Homu je res prijetna točka.

Franc Ježovnik

USPOSABLJANJE MLADIH ZA SLO IN DS

V usposabljanju za SLO in DS mladih v zadnjih letih posvečamo veliko pozornosti. V tem pogledu v Zasavju ne zaostajamo. Tako je v letu 1982 v letnem taboru načrtnega usposabljanja za SLO in DS, ki sta ga pripravila Občinski sekretariat za LO in TO iz občin Brežice, Krško in Sevnica, sodelovalo je 300 mladink in mladincev. Tu so se udeleženci naučili mnogih vjaških veščin. S tem smo pridobili oziroma okrepili mnoge naše vrste TO. V vseh šolah potekajo obrambni krožki, ki se jih mladi pionirji z zanimanjem udeležujejo.

Aktivni so taborniki v Brežicah in Sevnici, ki s taborniškimi veščinami pridobivajo in

Zadnji posvet pred startom. Tekmovalci iz regiona Brežice

Foto Anton Ajster

krepijo znanje že med prvošolčki in jih navajajo na življenje v naravi. Kakor vsa planinska društva v Sloveniji, tako tudi PD v Zasavju posvečajo posebno pozornost vzgoji mladih za SLO in DS. Planinci so večji zahtevnih orientacijskih tekmovanj in se jih radi udeležujejo.

Ena od zaključnih akcij, ki je pokazala, kako smo pripravljene za SLO in DS v letu 1982, je bila 24. oktobra v Pišecah pri Brežicah.

Ob običajnem tekmovanju iz orientacije so tekmovalci, razen pionirjev, tekmovali tudi v metu bombe in so streljali z zračno in malokalibrsko puško.

V tej akciji, bila je že šesta te vrste, pod imenom »Pohod po poteh brežiške čete«, je sodelovalo čez 700 ljudi. Med temi je bilo 300 tekmovalcev, čez 300 pohodnikov, 70 pa jih je sodelovalo v organizaciji. Tekmovalci so se poskusili v petih kategorijah.

Sodelovala so društva in organizacije iz brežiške občine, planinska društva iz Zasavja, Samobora in Reke, VP Cerklje in KS.

Najboljše rezultate so dosegli planinci iz Trbovelj, Sevnice, Brežic, PD Japetič Samobor, KS Pišce in KS Krška vas.

Kljub stabilizacijskim razmeram vsi želimo nadaljevati s takim programom dela, saj s tem nadaljujemo izročilo tov. Tita, ki pravi: »Učimo se tako, kot da bo jutri vojna, delajmo pa tako, kot da vojne nikoli ne bo!«

Anton Ajster

ČASTNI KODEKS ŠVICARSKIH ISKALCEV, PRODAJALCEV IN ZBIRALCEV MINERALOV

Švicarsko združenje iskalcev in zbiralcev mineralov je nedavno tega sprejelo častni kodeks, ki naj bi prinesel več jasnosti v to ljubiteljsko dejavnost, predvsem pa onemogočil ali vsaj omejil neljube spremljevalne pojave, do katerih prihaja pri načrtnem iskanju mineralov tako pri posameznikih kot tudi pri organiziranih skupinah. Kodeks zato obsega pravila, kako se je treba obnašati do narave in do ljudi, zavezuje pa vse organizatorje iskanja in nabiranja, zbiralce in preprodajalce mineralov. Kodeks je predvsem naperjen proti roparskemu načinu zbiranja, pustošenju narave, dobičkaželjnosti in tatinskemu početju na označenih najdiščih. Ker bi se naj ravnali po določenih tega kodeksa tudi vsi tisti, ki niso člani ustreznih društev — teh pa je v zadnjih letih vse več tudi pri nas — ga objavljamo skoraj v celoti, ne glede na to, da bo nekaj podobnega treba sprejeti že v bližnji prihodnosti tudi za naše razmere.

Besedilo švicarskega častnega kodeksa je naslednje:

1. Kdor išče minerale, kristale in fosile ali preiskuje njihova znana najdišča, se mora ravnati po zakonskih in krajevnih določilih in odredbah. Pri tem je treba posebej varovati naravo, pokrajino in lastništvo.

2. V vsakem primeru je treba preprečiti škodo, ki bi jo utegnili prizadejati kulturni pokrajini, cestam, potem in drugim napravam. Vsak iskalec je dolžan najdišče ali prostor iskanja za seboj pospraviti in ga zapustiti v najlepšem redu.

3. Uporaba razstreliva, strojnih pripomočkov, kot so to vrtni stroji, in težkih orodij je prepovedana brez posebnega dovoljenja pristojnih ustanov, še posebej pa v bližini naseljenih področij ob nedeljah in praznikih. Tudi med tednom je treba po možnosti kar najbolj omejiti povzročanje prevelikega hrupa.

4. Označitev najdišča za nadaljnje pridobivanje je treba opraviti s primernim orodjem in z napisno desko, ki mora vsebovati ime, najditeljev naslov in datum odkritja. Najditeljeva pravica do najdišča ugasne, če ga v zadnjih dveh letih ni več obiskal ali če je najdišče očitno zapušče-no. Posameznik si sme hkrati rezervirati največ tri najdišča na istem področju.

5. Odtujevanje ali odstranjevanje mineralov, orodij ali označb z označenega najdišča je prepovedano in velja za tatvino.

6. Pomembne ali znanstveno zanimive najdbe in najdišča je treba zaradi nadaljnjega raziskovanja prijaviti ustrezni znan-

stveni ustanovi ali pristojnim uradnim organom.

7. Zbiralec ali ljubitelj mineralov naj bi iskal in zbiral predvsem za svojo lastno zbirko in za zamenjavo.

8. Minerali, kristalne tvorbe in fosili imajo svojo polno vrednost za znanost in za zbiralca le tedaj, če so opremljeni z natančnimi podatki o najdišču. Kdor minerale in fosile odtuja, se pravi prodaja ali zamenjuje, je dolžan prejemniku brez opozorila sporočiti resnične podatke o kraju najdbe, vse popravljene, obdelane ali spremenjene kose pa ustrezno označiti.

9. Kdor trguje z minerali ali fosili ali svoje najdbe kakorkoli drugače namenja za trgovsko rabo, se mora pri tem ravnati po zadevnih zakonih. V vseh primerih še prav posebej veljajo določila o zaupanju in poštenosti tudi v trgovini z minerali in fosili.

10. Vse prekrške proti častnemu kodeksu, ki bi jih zagrešili posamezniki ali člani združenja, bodo obravnavali pristojni organi in ustrezno ukrepali.

Za vsakega pravega ljubitelja mineralov bi moralo biti upoštevanje določil častnega kodeksa zadeva časti in dolžnosti. Sicer pa tvori ta kodeks sestavni del statuta švicarskega združenja iskalcev in zbiralcev mineralov. Sprejeli so ga na rednem občnem zboru 25. 9. 1982 v Churu in je takoj stopil v veljavo.

(Die Alpen, 11/1982).

M. A.

RAZISKOVALNA POSTAJA VISOKE TURE

OeAV je v svojem »alpinističnem središču« v Rudolfshütte dal na razpolago dva prostora salzburški univerzi za ureditev visokogorske znanstveno-raziskovalne postaje. Ustanovo, ki naj bi bila nekakšen medfakultetni laboratorij institutov za geografijo, botaniko in športne raziskave, vodi prof. dr. Heinz Slupetzky. Za zdaj že delujeta meteorološka postaja (informacije po telefonu) in služba za opazovanje plazov. Načrtovane in deloma že tudi uvedene pa so raziskave na področju geologije, geomorfologije, preučevanja ledenikov, ekologije itd. Številne raziskave bi naj bile prilagojene namenom »alpinističnega središča«, rabile pa bi naj tudi nacionalnemu parku Visoke Ture. Otvoritev nove ustanove se je udeležil tudi predsednik OeAV prof. Louis Oberwalder. Poročilo o tem je bilo objavljeno v »OeAV-Mitteilungen« 5/82.

in
(Prevod Z. Z.)

AVSTRIJSKI ALPSKI ČASOPIS O NAŠEM PLANINSKEM VESTNIKU

Avstrijski alpski časopis (Oesterreichische Alpenzeitung) — izdaja ga Avstrijski alpski klub — je redno pozoren tudi na vsebino Planinskega vestnika, saj objavlja kratke vsebinske pregledne s poudarki na najpomembnejših besedilih v posamezni številki. Poročevalčeva zasluga (I. Šumljak, I. Š. in I. S.) je, da tudi bralci tega eminentnega glasila lahko sproti spremljajo najpomembnejšo vsebino slovenskega planinskega glasila. V dvojni številki, marec—april 82, predstavlja poročevalec celotni letnik PV iz leta 1981 in dodaja kratek povzetek februarke številke 82, ko izbira predvsem tele članke: R. Rajarjeva Doživetja v Peruju, Klinarjev La Moine, poročilo prof. dr. I. Gamsa o življenju Triglavskega ledenika 1981/82. Aprilsko številko najdemo že v naslednjem zvezku (maj—junij 82), ko se poročevalcu zdi pomembno, da na prvo mesto postavi B. Pollaka prispevek Nekaj kar tako... Omenja tudi poročilo o 3. tečaju za gorske vodnike v Nepal, ki ga je vodil Vako Šlamberger. Poročilo o dveh številkah PV (majska in junjska 82) najdemo v septembrski—oktobrski številki. Tokrat posebej omenja poročevalec članek prof. Tineta Orla o pokojnem Cirilu Debeljaku-Cicu in pa statistično prilogo PZS ter govori o dejavnosti GRS ob njeni 70-letnici. Razmeroma podrobno pa poroča tudi o člankih, ki jih je PV prispevala slovenska odprava na Aconcagua 1982. Zadnja številka tega glasila (november—december 82), pa prinaša poročilo o štirih številkah PV — o julijski, avgustovski, septembrski in oktobrski. Poročevalec I. S. za 7. številko postavlja na prvo mesto sestavke o GRS. Med uspele prispevke prišteva tudi Senegačnikov opis poti na Norveško in »tragikomična doživetja« Turisti na transverzali Sonje Løjen. Nadaljevanje pozornosti 70-letnici GRS velja tudi za osmo številko PV. V septembrski številki pa postavlja na prvo mesto Matkov kot (V. Vider) in s to pozornostjo nadaljuje, ko poroča o oktobrski številki.

M. K.

HOTEJL 3/82

Osrednje mesto v zanimivi in duhoviti tretji lanski številki revije brnskih alpinistov zavzema nadaljevanje članka o Kangčendzengi (8598 m), ki obravnava obdobje osvajanja od leta 1951 naprej. Poleg angleške odprave iz leta 1953, ko sta se alpinista Band in Brown ustavila nekaj metrov pod najvišjim vrhom, da ne bi onečastila bivališča budističnih božanstev, kot so obljubili sikkimskim oblastem, sta opisani tudi obe

jugoslovanski odpravi na Kangbačen (7902 m). Prva se je morala obrniti tik pod vrhom zaradi hudih omrzlin, drugič, ko so se vzpenjali naravnost preko severo-zahodne stene pa je kar deset članov odprave v treh skupinah doseglo vrh. Opisani sta še nemška in indijska odprava iz leta 1977, dalje štiričlanska angleška odprava iz leta 1979, ko so P. Boardman, J. Tasker in D. Scott šele po dveh neuspešnih poskusih dosegli najvišji vrh, uspešna zahodnonemška in japonska odprava v letu 1980 ter lanska japonska odprava, ko je kar 10 Japoncev in Šerp doseglo vrh. V letu 1981 je bila uspešna tudi češko-slovaška odprava (vodja Ivan Galfy, vrh sta dosegla Jozef Psotka in Ludovit Záhoranský — o njej smo pred kratkim videli film na naši TV).

Zanimiv je članek o primernosti različnih načinov navezovanja na vrh. Avtor svetuje, naj alpinisti ne uporabljajo preprostega prsnega in bočnega navezovanja, saj lahko pri daljših padcih, padcih v prečkah ali pri plezanju z nahrbtnikom kljub hitri pomoči pride do trajnih poškodb, ampak priporočata kombinirano navezovanje, saj se tako izognejo poškodbam in imajo več možnosti za samoreševanje.

V nadaljevanju zasledimo zapis Ivana Kollerja o prvenstvenem vzponu po smeri Cez ribo v 800 metrov visokem stebru v južni steni Marmolade d'Ombretta (skupaj z J. Šustrom, ocena VII, A₁, 2.—4. 8. 1981), ki je po mnenju revije Boulder ena najtežjih v Dolomitih nasploh.

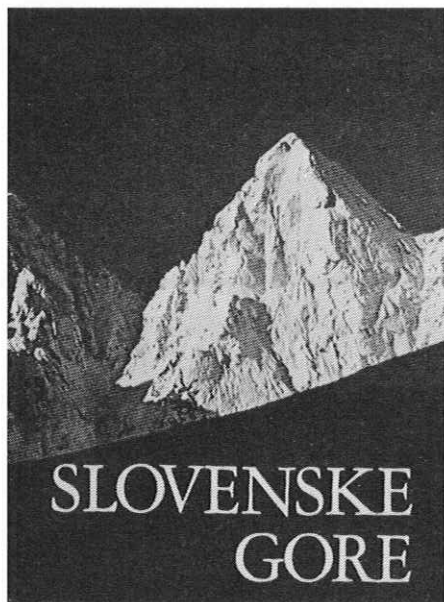
M. Šmíd piše o svojem solovzponu po severni steni Aiguille du Plan nad Chamonixom, med drobnimi novicami pa je zlasti zanimiva ocena treh vrhunskih uspehov jugoslovanskih alpinistov (Lotse, Daulagiri, Aconcagua) in čeprav so stopili samo na vrh Aconcague, so (citiram): »... bili tudi neuspehi na Lotseju in Daulagiriju veliki uspehi. Po tem, kar so na teh treh gorah opravili naši nekdanji partnerji s Planinske zveze, lahko govorimo o jugoslovanskem obdobju svetovnega odpravskega alpinizma.«

Karel Natek

SLOVENSKE GORE

Srečanja z gorskimi svetom dajejo ponavadi polnost doživljanja, ko jih obogatimo tudi s stiki z domačini, ki v tem svetu gospodarijo in živijo.

Tako se je zdelo kar nujno, da knjiga o slovenskih gorah spregovori tudi o človeku. Cankarjeva založba je zaslužna, ker je spodbudila eno prvih narodopisnih sintez o alpskem človeku, kar je vredno poudariti. Oris človeka v alpskem svetu se ne spušča v tvegana ugibanja o njegovi prihodnji usodi, pač pa opisuje, kako

se je naselil v gorskem svetu, s čim se preživlja, kakšne stavbe si postavlja, kako se prehranjuje, oblači, kakšne so njegove šege, plesi in glasba, tako da spoznamo vsakdanjo in praznično stran njegovega življenja. Predstavitve njegove umetnosti, duhovnega izročila, pripovedk in pravljic, nam odkriva tudi njegovo nprav. Zastavlja pa si oris na videz manj pomembnega vprašanja. Kako lepote gorskega sveta vplivajo na človeka, kako mu oblikujejo domovinska čustva. Nekaj tega pa nazadnje doživljamo vsi, ki imamo gorski svet pred seboj in ga nosimo tudi v sebi, mar ne?

Besede bi ostale prazne, ko jih ne bi kar najbolj prepričljivo dopolnjevale slike. Pokrajina je na teh podobah vsa praznična, skriva pa resnico, da samo od lepote ne moremo živeti. Če bi mogel sploh omeniti kakršnokoli pomanjkljivost, potem bi moral kvečjemu obžalovati, da nam knjiga o slovenskem gorskem svetu ne pokaže še bolj prepričljivo, kako zelo je navezan naš človek na svet, kako vztraja včasih v kar nemogočih razmerah.

Alpski človek ni ptica selivka, je viharnik, ki omahne šele, kadar ostari.

Tone Cevc (na tiskovni konferenci ob predstavitvi nove knjige »Slovenske gore«, 9. 12. 1912, CZ Ljubljana)

ŠE ENKRAT »TRENKER«

Znamenito in že dolgo časa razprodano knjigo Luisa Trenkerja »Gorski svet — čudežni svet« so v počastitev avtorjeve 90-letnice nedavno tega ponovno natisnili.

Trenker pripoveduje v tem delu o velikih pesnikih in pisateljih, ki so svoja doživetja gora izrazili z besedami, o slovitih alpinistih, ki so gore raziskovali in osvajali. Vso presenetljivost čudežnega gorskega sveta ponazarja nad sto slikovnih prilog, vendar je med njimi kar precej takih, ki jih je čas hudo prehitel, saj za današnje zahteve niso dovolj ostre. Knjiga premore 198 strani, zanjo pa je treba odšteti kar 48 mark.

M. A.

TURISTIČNI KOLEDARČEK, INFORMATOR 1983

Za celjsko turistično območje je Celjska turistična zveza izdala ličen koledarček-informator, v katerem ne manjka tudi podatkov s planinskega področja. Nadrobno predstavljajo planinske postojanke pa tudi planinske poti. Če bi se posebej ustavili pri zadnjih, bi med njimi našli kar šest pomembnejših transverzal, med katerimi je prav gotovo Savinjska planinska pot ena najbolj obiskanih, saj jo izdajatelj tudi posebej predstavlja. V poglavju Turistične informacije najdemo tudi podatke o planinskih društvih in o članstvu. Sicer pa je prav to območje sredi naravnih lepot, katerih krona so prav gotovo Savinjske Alpe in mnogi naravni biseri, razmetani po dolinah in širjavah, in je zato nemogoče obravnavati pokrajino in ljudi v njej, če ne bi vključili tudi planinskega fenomena, ki ima tudi v teh krajih pomembno tradicijo, saj se aktivno in neposredno vključuje tudi v 90-letnico praznovanja organiziranega planinstva na Slovenskem. Posebej pohvalna je s planinskega gledišča urednikova odločitev, da je v koledarski del za vsak mesec posebej dodal opis izleta-ture (oziroma recept za eno značilnih štajerskih jedi), na eno izmed najbolj znanih planinskih točk v širšem celjskem območju. Tako je za januar namenil izlet na Skomarje, 944 m; za februar svetuje Donačko goro, 833 m; za maj priporoča Bohor, 1024 m; v juliju naj bi se povzpeli na Marijo Reko, 910 m; za september predlaga turo Lisca-Radeče—Svibno, ki jo lahko opravimo celo z avtomobilom; za november pa je namenil Goro Oljko, 734 m.

Turistični koledarček-informator je za leto 1983 (9. izdaja) priredil prof. Zoran Vudler s sodelavci.

M. K.

SREČNO, 12/82

Glasilo delavcev SOZD Revirski energetski kombinat Edvarda Kardelja poroča o knjigi Gore pod polnočnim soncem, avtorja Janeza Bizjaka, trboveljskega rojaka (knjiga je izšla pri založbi Obzorja v Mari-

boru). T. Lenarčič na kratko povzema najbolj bistvene sestavine, ki so rabile avtorju za podoživljanje v mariborski odpravi na Grenlandijo leta 1980, ki jo je sam tudi vodil. To je med drugim tudi edina knjiga,

ki je izšla v programu planinskih publikacij pri tej založbi v letu 1982, kar morda ne pomeni, da bo znana in razširjena knjižna zbirka Domače in tuje gore — poslej zamrla.

alpinistične novice

ŠOLA ZA GORSKE VODNIKE V NEPALU (4. TEČAJ)

Šola je trajala od 1. do 24. septembra. Vodja 4. tečaja je bil Bojan Pollak (PZS, Jugoslavija), učitelji pa so bili Jean Coudray (ENSA, Francija) — vodja tečaja za instruktore; Daniel Stolzenberg (ENSA, Francija), učitelj; Andrej Štremfelj (PZS, Jugoslavija), učitelj. Osnovnega tečaja se je udeležilo 24 tečajnikov (vsi iz Nepala, le eden iz J. Koreje); instruktorskega tečaja pa so se udeležili trije tečajniki, ki so pomagali tudi pri osnovnem tečaju. Na koncu osnovnega tečaja pa sta prišla še dva. Tehnično organizacijo tečaja je prevzela NMA. Tehnični vodja Ngati Šerpa je imel na razpolago 10 sodelavcev (kuhinja).

Na tečaju so predelali tvarino o opremi, učili so se vozle, uporabo vrvi, zvedeli so najvažnejše o nevarnostih v gorah, o prvi

Vaje v skalah

Foto B. Pollak

Vaje v snegu

Foto B. Pollak

Na grebenu Naur La

Foto B. Pollak

Udeleženci tečaja

Foto B. Pollak

pomoči, plezali so v skali, snegu, ledu. Bazni tabor so organizirali pod Naur La (4520 m), praktične vaje pa so opravili na ledeniku (5200 m), skalah (4800 m), ko so se spoznavali z osnovami v plezanju, v uporabi stojišč, derez, cepinov, klinov, kladiva; spuščali so se po vrvi; varovanje in delo naveze. Spoznavali so tudi osnove orientacije pa prehrane in najvažnejše o vremenoslovju — vse to je bilo vključeno v snov tega tečaja. Dalje — flora, favna, osnove v reševanju pa o organiziranju odprav in o vsem, kar je s tem povezano; tudi zgodovine planinstva in alpinizma niso zanemarjali, potem — odnos klienta do vodnika, varstvo narave in vse bistveno o državi Nepal. Med tečajem so organizirali tele ture: Na Koto 5350 m (10 teč.

in 3 učitelji), na Nitje vrh (3 teč. in en tečajnik instruktorskega tečaja); prečenje Nitje—Naur (16 teč., dva tečajnika instr. tečaja, 4 učitelji); kota 5370 m dva učitelja; Torong — (5 tečajnikov instr. tečaja, 4 učitelji); Jakkava — (trije teč. instr. tečaja, dva učitelja).

Organizatorji poročajo, da je tečaj zelo lepo uspel in sodi med doslej najboljše. Pohvalili so tudi organizacijo, čeprav je bilo na tečaju še zmerom preveč tečajnikov (predlagajo 20 tečajnikov, saj bi le tako lahko učitelji in instruktorji bili kos zahtevnim nalogam tečaja).

M. K.

(Povzeto po poročilu, ki ga je sestavil vodja tečaja B. Pollak.)

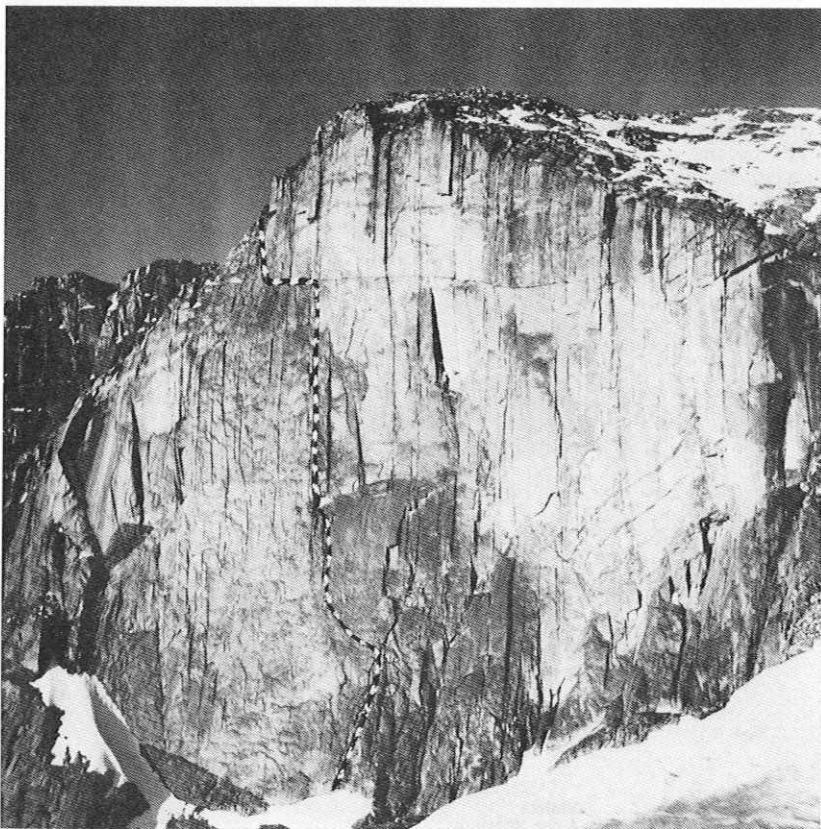

Vinjeta
Janez Vogelnik

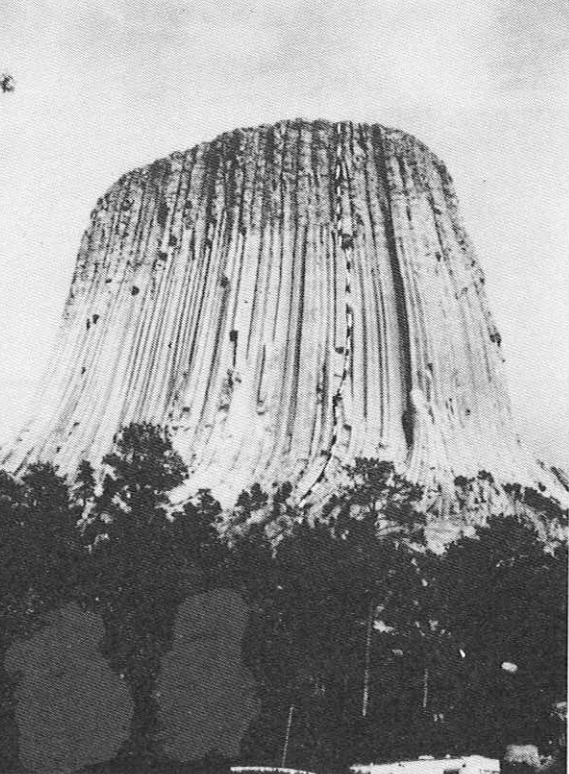
ODPRAVA V ZDA – COLORADO '82

(Glej sestavek z istim naslovom v 1. številki PV 1983, str. 21—24.
Pričujoče fotografije slikovno razlagajo omenjeni sestavek.)

Diamond je najzahtevnejša stena v Coloradu. Vrisana je smer vzpona

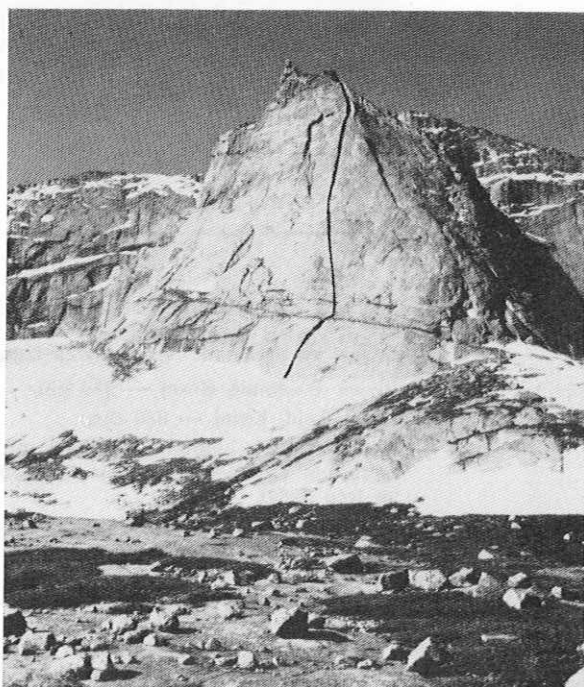
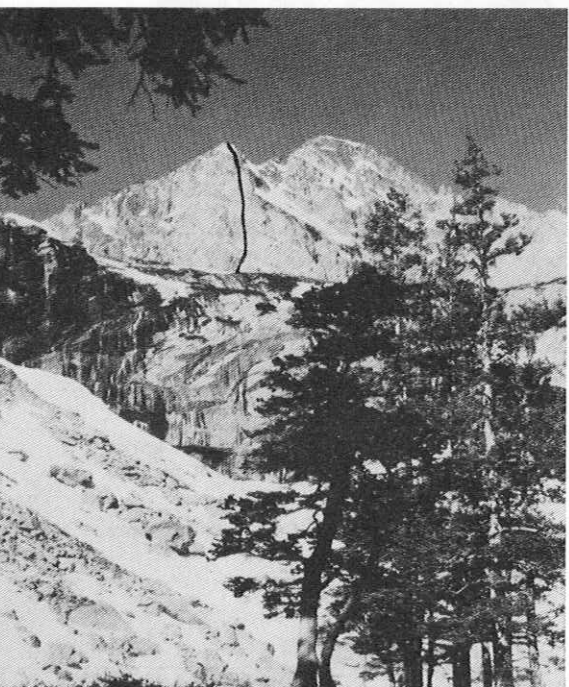
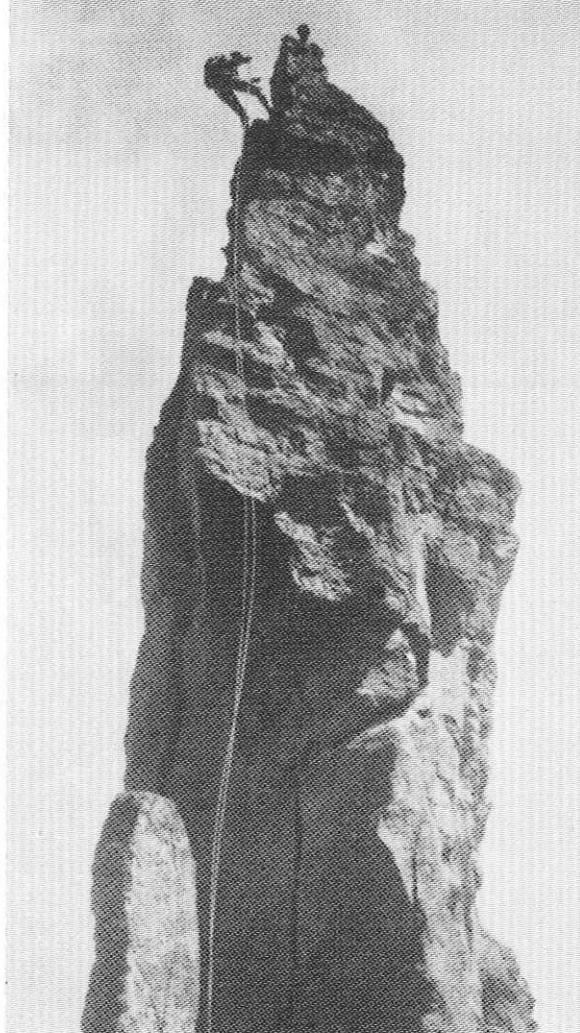

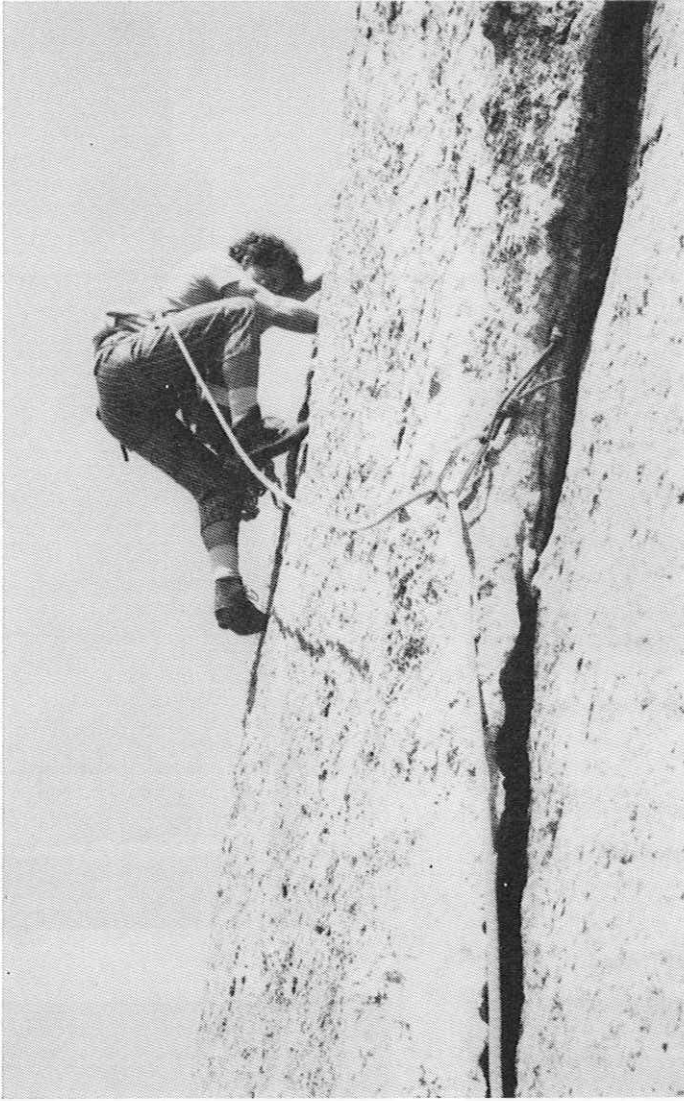
Hudičev stolp je ostanek nekdanjega vulkana

Igla Grepon se dviguje skoraj 4000 m visoko

V Mc. Henry's peaku smo preplezali novo smer
(spodaj desno)

Speasehead z vrisano smerjo (spodaj)

Stene so očiščene klinov in podobne navlake, ki je tudi mi nismo nosili s seboj. Za varovanje smo uporabljali le zatiče.

Darovi za Planinski vestnik in za izgradnjo Triglavskega doma na Kredarici:

Bizjak Baldomir, Kranj — 340 din,

Karel Bajd, Kranj — 670 din,

Bine Vengust, Ljubljana — 3000 din v korist Planinskega vestnika, 3000 din v korist izgradnje Triglavskega doma na Kredarici (odstop denarne nagrade Bloudkove plakete za leto 1982).

Uredništvo in uprava Planinskega vestnika in Odbor za posodobitev Triglavskega doma na Kredarici pri PD Ljubljana-Matica se darovalcem lepo zahvaljujejo!

PES IN ELEKTRONIKA V VARSTVU PRED PLAZOVI

PAVLE ŠEGULA

Nesreča v plazu dandanes za turne smučarje, smučarje na obrobjih teptanih in oskrbovanih smučišč in planince sploh ni nekaj takega, česar ne bi bilo mogoče pričakovati. To dokazujejo številne domače in tuje statistike, v glavnem tiste, ki naštevajo smrtne žrtve.

Znano pa nam je še marsikaj drugega. Tako skoro praviloma v plaz ule izjemoma premine vsa skupina; nekaj udeležencev iz prizadete skupine ostane na varnem ter se znajde pred težko nalogo — pomagati tovarišem v plaz.

Točni podatki niso znani, vemo pa, da se večina, najmanj pa polovica rešenih lahko zahvali prav tovarišem, da dogodek prežive. Kako to uspe?

Tovariši zasutih morajo predvsem ostati mirni. Zavedati se morajo, da imajo zasuti z vsako izgubljeno minuto manj možnosti, da prežive. Zato bodo takoj, ko se plaz ustavi zaznamovali kraje, kjer je plazovina zajela njihove tovariše, in tista mesta, kjer so tovariši potonili in izginili v snežni masi. Če potem upoštevajo še obliko zemljišča in vedo za osnovne zakonitosti gibanja plaz, bodo najbrž znali tudi določiti prednostno območje iskanja, kjer bi utegnili biti pogrešanci.

Tam je plazovino treba natančno pregledati. Najprej gremo počasi čez plaz in pazljivo gledamo po površini. Lahko se zgodi, da bomo opazili del telesa — glavo, roko, trup, nogo zasutega. Morda opazimo lavinsko vrvico, morda kak del opreme, po katerem sklepamo, kje bi bilo nahajališče pogrešanega.

Če na prvi mah ni uspeha, bo mogoče pomagalo sondiranje s priložnostnimi pripomočki: smučarskimi palicami, smučmi, leskovko. Če družba šteje več ljudi, je iskanje lahko kaj uspešno, lahko pa si tudi privoščijo to, da pošlje nekoga po pomoč v dolino, medtem ko drugi iščejo naprej.

To smo morali napisati, čeprav je prispevek namenjen spoznavanju lavinskega psa in elektronskega vohiljača. Tovariška pomoč je namreč prva zapoved in doslej najuspešnejši pripomoček, organizirano reševanje sledi šele kasneje, ko pridejo na kraj nesreče organizirani reševalci s psom in morda z elektronskim vohiljačem.

Lavinski pes

Delo z lavinskimi psi je sestavni del organiziranega varstva pred plazovi. Pes ima v reševalni akciji absolutno prednost. Če nam je na voljo, ga bomo obvezno vzeli s seboj, ko gremo v pomoč zasutim. Pes je v količnej normalnih razmerah na plaz ule zanesljiv

Milan Vipotnik:
Lavinski pes pri delu

in hiter iskalec. Moti ga le izjemno slabo vreme: hud mraz, hud veter, zasrenjen in poledenel sneg, trdo zbit sneg, ki ne prepušča nobenega zadaha iz plazovine.

V poprečju bo lavinski pes bežno preiskal površino 100×100 m v približno pol ure. Enako površino bo natanko prečesal v eni, dveh urah. Daljše iskanje psa preveč utruja, zato ga bomo po 30 do 45 minutah odpoklicali in zamenjali z drugim psom. Velja pa povedati, da v ugodnih razmerah pes najde zasutega že po nekaj minutah, še preden se dodobra ugreje. Seveda so lahko razmere tudi drugačne, ko je plazovina razprostrta na dolgo, globoko in široko. Tam je zamuda časa večja; dobro bo, če bo iskalo hkrati več psov. To se obnese, vendar predvsem tedaj, ko so živali vajene na skupinsko delo.

O tem bi lahko kaj več zapisal izkušen vodnik lavinskega psa. Iz pomenka z ljudmi pa vem, da se v njihovih glavah porajajo vprašanja, kot so: »Odkod psu sposobnost, da zaznava vonj, ki ga naš nos niti ne sluti?« Ali pa: »Kaj je bistvo vonja in odkod njegove posebnosti, po katerih pes lahko loči človeka od človeka, predmet od predmeta?« O tem je dosti zapisano v različnih knjigah in člankih; naj nekaj tega posredujem še bralcem PV!

Svoj vonj ima vsaka stvar; nas ta hip zanima vonj živih bitij. Ta so sestavljena iz celic, ki žive svoje življenje, deležne pa so tudi neizogibne smrti. V človeku je okrog 60 trilijonov ($6 \cdot 10^{19}$) celic, od česar jih zgolj na kožo odpadeta nekako 2 bilijona ($2 \cdot 10^{12}$). Spričo take neznanske količine je tudi odmiranje obilno. V vsem telesu jih odmre dnevno do 50 milijonov, v koži pa 40 tisoč. Slednje ni posebno veliko, prav odmrle celice kože pa so najbolj pomembne, saj predstavljajo stik telesa z zunanjim okoljem in možnost za sledenje, kadar uporabljamo sledilnega psa.

To je osnovni mehanizem pojava. Pomembna je še navzočnost bakterij; teh je na kvadratnem centimetru kože kar 200 tisoč. Bakterije so tudi na odmrlih celicah; le-teh se drže praviloma še razni telesni izločki. Bakterije sodelujejo pri razkroju odmrlih celic, razvijajo se procesi, ki so povezani z nastajanjem vonja, sposobnega da draži občutljiv pasji smrček, včasih pa tudi naš človeški nos. In kako je z vohom?

Človek in druga živa bitja imajo razvito sposobnost za zaznavanje vonja. V ta namen imajo v možganski skorji določen predel posejan z vonjalnimi celicami. Glede na potrebe živega bitja in njegovo odvisnost od voha, je obseg površine možganske skorje, ki rabi temu namenu, različno velik.* Pri človeku meri 5 cm^2 ; na tej površini je okoli 2 milijona vonjalnih celic. Pri psu gre za površino 150 cm^2 , ki predstavlja skoro polovico

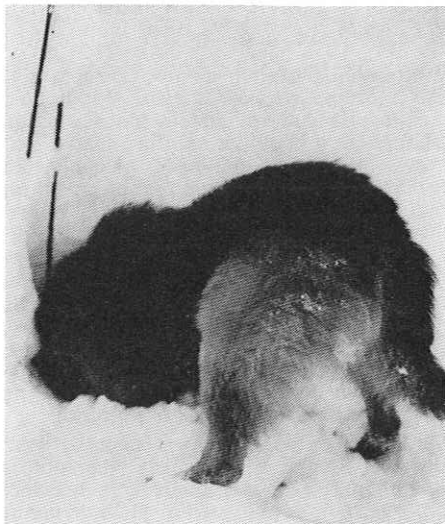
* J. Fele navaja podatke, po katerih naj bi šlo za nosno sluznico psa (150 cm^2) in človeka (5 cm^2). V sluznici psa naj bi bilo 225 milijonov čutnih celic, pri človeku pa 60 milijonov. Važna pa je še kakovost; pes je približno 11 500-krat bolj občutljiv na vonj kot človek.

Tečaj na Komni (na sliki je Tine Jarc), 9.—11. 2. 73
Foto P. Segula

Pes pri delu na plazju — Zelenica 14. 1. 1977 (grob D. Beštra)

Foto P. Segula

vs njegove možganske skorje ali tridesetkrat več kot pri človeku. Tudi celic je mnogo več; kaže, da jih je 225 milijonov ali 113-krat več kot pri človeku.

Tako je v glavnem jasno, odkod psu tolikšna sposobnost zaznavanja vonja. Jasno je tudi, da je človek z razvojem civilizacije degeneriral in je v določeni meri neodvisen od voha, pri psu pa vohanje ostaja vsakdanja vaja in v glavnem tudi potreba.

Naš zapis bi ne bil dosleden, če ne bi dodali, da lavinskega psa štejemo med iskalne pse, saj išče ljudi, ki so zasuti pod plazovino. Človeka zazna po izdihanem CO_2 , ki se iz plazovine prebije na prosto skupaj z drugimi vonji človeškega telesa. Psa je treba le privedi na plaz in mu ukazati naj išče. Tega je vaje in bo rad pokazal svoje znanje. Za razliko od lavinskega — iskalnega psa sledi sledilni pes na podlagi vonja, ki ga človek pušča na tleh in neposredno tam, kjer je hodil in se zadrževal. Njegovo učinkovitost izredno povečamo, če mu pred sledenjem »predstavimo vzorec vonja pogrešanega«, najbolje kak njegov osebni predmet, ki pa ne sme biti opran. Lavinskemu psu to ni potrebno. Ni mu treba iskati ožjega nahajališča žrtve plazju, ker je to ponavadi znano. Vaje je, da reagira na zadah, ki prihaja iz plazovine. Enako išče tudi pes, ki ga privedemo na ruševine zgradb, v katerih so žrtve potresa ali drugačne rušilne sile.

To je bilo nekaj osnovnih podatkov o psu. Poglejmo še njegovega tekmeča — elektronski vohljač, ki je rezultat neverjetnega razvoja elektronike. Kaže, da ima sonda »lawino« že kar dobre lastnosti, pa ji zato posvetimo nekaj vrstic!

Vonjalne celice psa nadomešča polprevodniški element, čigar električna prevodnost se poveča v navzočnosti CO_2 . Sprememba vpliva na dogajanje v elektronskih vezjih, rezultat pa nam pokaže odčitek na merilnem instrumentu, svetlobni znak ali zvok — kar si pač želimo. Občutljivost je dokajšnja — zadošča, da je med milijonom zračnih delcev en sam delec CO_2 in že se bo sprožil alarm.

Pasje možgane potemtakem nadomešča polprevodnik v elektronski napravi, ki je s plazovino povezana s cevjo in cevasto sondo, ki nadomešča smrček. To sistematično zabadamo v plazovino. Črpalka poskrbi, da poseša iz okolice ustja sonde tam navzoče pline, in v njih tudi izdihani zrak s primesmi CO_2 zasutega. Vzorce v treh sekundah dovede v aparat, ki po dveh sekundah že pove, kaj je ugotovil. Po treh nadaljnjih sekundah je aparat nared, da preizkusi nov predel plazovine. Doseg sonde je okrog 3 m, kar pomeni, da bi na laže prehodnem plazju preiskali površino $100 \times 100 \text{ m}^2$ približno v petdesetih minutah. Čas nikakor ni slab, to je treba priznati!

Praktičnih izkušenj s sondo »lawino« še ni. Že sedaj lahko rečemo, da bo ponekod dober pomočnik človeku, če ta nima možnosti, da vzdržuje psa. Seveda pa moramo upoštevati tudi to, da je sonda samo aparat, brez lastne domiselnosti, česar ne moremo trditi o psu, če je v rokah dobrega, prizadevnega vodnika. Trenutno tudi cena ne razveseljuje, saj se suče okrog štirih tisoč nemških mark. Čeprav tudi pes ni zastoj, so nabavni stroški sonde ta hip za marsikoga preveliki, da bi si jo lahko privoščil. Ne nazadnje pa moti tudi to, da elektronski vohljač ne najde mrtvega človeka. Ta pač ne diha več in ne oddaja CO_2 ...

ALPSKI IN SUPERALPSKI SLOG PLEZANJA

V hierarhiji plezalnih slogov zavzema alpsko plezanje najvišje mesto. Mnogi celo menijo, da so vsi ostali plezalni slogi (skalolazenje, bouldering, idr.) samo priprava na pravo — alpsko plezanje. Za razliko od drugih slogov je plezalec pri tem plezanju ves čas izpostavljen objektivnim nevarnostim zaradi izjemnosti gorskega sveta, v katerem pleza. Poleg premagovanja tehničnih zaprek je treba računati z naglimi spremembami vremena, nizkimi temperaturami, snežnimi plazovi, zapadnim kamenjem, itd. Običajna je uporaba umetnih pripomočkov, tako pri napredovanju kot pri varovanju. Pravila ne terjajo, da se smer prosto prepleza.

Ob koncu petdesetih in na začetku šestdesetih let je v srednjem visokogorju prišlo do izrazitega stopnjevanja težavnosti. Plezalci so se poleg prvih vzponov začeli močno zanimati za zimske ponovitve, kar je pripeljalo do tega, da je bilo mnogo podvigov opravljenih skoraj v slogu odpravarskega plezanja. V stenah so gradili vmesne tabore, naveze so se menjavale pri napredovanju, razpenjali so fiksne vrvi. V tem slogu sta bili npr. preplezani ameriška in japonska smer v severni steni Eigerja.

Kot protigibanje temu načinu plezanja je nastal t. i. superalpski slog. Hiebeler je namreč s tovariši dokazal v Eigerjevi steni, da je tudi najtežje smeri možno preplezati pozimi brez ekspedicijskih priprav. Temeljna značilnost tega sloga je, da je naveza povsem samostojna, brez vnaprej pripravljenih taborov, brez fiksnih vrvi in da prepleza smer v enem naskoku. Te omejitve seveda močno zavirajo pot do uspeha.

Do podobnega razvoja je prišlo tudi v odpravarskem alpinizmu. Nekdanje ogromne vojaško organizirane odprave s stotinami nosačev izpodrivajo majhne odprave, ki plezajo v alpskem slogu. V Himalaji in drugod je še veliko pogojev za delovanje teh drobnih odprav, ki se ne usmerjajo več zgolj na vrhove, ampak vse bolj v plezanje po stenah Everesta, južnih stenah Makaluja, Lotseja, Daulagirija in drugod.

(Turista na cestu 11/82, priredil in prevedel Karel Natek.)

TRAGEDIJA ANGLEŽEV NA EVERESTU

V predmonsunskem času v letu 1981 se je poskušala angleška odprava povzpeti na Everest po dotlej nepreplezanem vzhodnoseverovzhodnem grebenu s kitajske strani. Med vzponom je najprej zbolel za višinsko boleznijo Dick Renshaw, kasneje pa ga je zadela lažja možganska

kap, tako da so se morali umakniti z višine 7600 metrov in ga spraviti v bolnišnico v Čengduju.

Chris Bonington, Peter Boardman, Adrian Gordon in Joe Tasker so 13. maja odšli iz baznega tabora do vnaprej pripravljenega izhodišča. 15. maja sta Boardman in Tasker naskočila VSV greben. Bonington je izpadel iz naveze, ker je bil preveč izčrpan zaradi prejšnjega vzpona do višine 7900 metrov. Dogovorili so se, da bosta Bonington in Gordon poskusila priti na severno sedlo in postavila tam tabor, ki ga bosta uporabila Boardman in Tasker ob sestopu. Ta dva sta s prva naglo napredovala. 15. maja sta dosegla prvo snežno jamo v višini 7250 metrov in 16. maja tretjo snežno jamo v višini 7850 metrov. Bila sta dobro opremljena, imela sta dovolj hrane in goriva, pa tudi 240 metrov vrvi za zavarovanje poti po strmem stolpu v višini 8100 metrov.

Bonington in Gordon sta imela velike težave pri vzponu na severno sedlo. 90 metrov pod njim ju je ustavila široka razpoka in nevarni seraki nad njo. Od tam sta imela ob 18. uri zadnjo radijsko zvezo z vršno navezo. Naslednji dan sta iz baznega tabora z daljnogledom spremljala napredovanje naveze, ki se je naglo vzpenjala, dokler ni ob 9. uri prišla do konca že nadelane smeri, nato pa je ves dan le počasi napredovala navzgor. Do večera sta dosegla težko prehodni drugi stolp, nato pa sta jim izginila izpred oči na vzhodno stran. Že ob 15. in 18. uri nista bila na radijski zvezi, pa tudi zvečer se nista oglasila, kar so si v taboru razlagali, da se ne oglasita zato, ker vesta, da jih je možno videti iz tabora.

Naslednji dan, 18. maja, sta Bonington in Gordon spet odšla proti severnemu sedlu, vendar ves dan nista videla vršne dvojice. Šele naslednji dan sta dosegla sedlo, oglasil pa se jima je samo Charles Clarke, ki se je vrnil v bazni tabor iz Čengduja, kamor je spremljal bolnega Dicka Renshawa. Tudi 20. maja niso dobili stika z navezo, zato so domnevali, da sta padla čez 3000 metrov visoko steno na Kangšunski ledenik.

21. maja sta se Bonington in Gordon vrnila v bazni tabor, na sedlu pa pustila šotor z opremo. Sklenili so, da bo Gordon ostal v bazi in opazoval severozahodno steno, druga dva pa sta odšla na Kangšunski ledenik. Po radiju so se povezali z ameriško odpravo v severni steni, da bodo z vrha stene poskušali poiskati sledove za izginulo dvojico. Bonington in Clarke sta z vrha ledenika preiskala celotno steno, vendar ni nihče našel nikakršnih sledov. 30. maja sta se vrnila v bazni tabor in opustili so iskanje.

(Po reviji Hotejl 3/82, priredil in prevedel Karel Natek.)

NOVI OCENJEVALNI KRITERIJI PRVENSTVENIH VZPONOV

V nemško govorečem prostoru se je v zadnjih letih uveljavil med mlajšimi športnimi plezalcami nov način ocenjevanja plezalskih smeri. Tako težavnosti v smereh, ki jih je mogoče preplezati docela prosto, se pravi brez vsakršnih tehničnih pripomočkov, ne označujejo več z rimskimi številkami, ampak z arabskimi. V prihodnje naj bi v tem smislu opisovali oziroma označevali tudi vse smeri v Alpah.

Že doslej dokaj splošno uporabljane ocenjevalne oznake, kot so to »rdeča točka«, »rdeči krog«, »rdeči križ« in podobne, bodo poslej dovoljene tudi v strokovnem tisku — seveda začasno in ne da bi jih skušali natančneje določiti. Pri tem strokovnjaki menijo, da bo treba vse te označbe oziroma ves ocenjevalni sistem natančneje opredeliti, samo ocenjevanje pa uskladiti tudi v mednarodnem merilu. Brž ko bodo na tem občutljivem področju sklenili karkoli novega, bomo o tem tudi pri nas znova pisali.

M. A.

STO LET SEKCIJE TRŽAŠKEGA ALPINISTIČNEGA KLUBA

Pred sto leti, julija 1883. leta, so v Gorici ustanovili sekcijo tržaškega alpinističnega društva (Società degli Alpinisti Triestini). Sekcija je pozneje, v januarju 1920, postala podružnica italijanskega alpinističnega kluba (Club Alpino Italiano).

Ko ob okroglem jubileju ocenjujemo pomen in dejavnost planinstva in alpinizma, z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da so se temu delovanju v stoletju, ki je za nami, kljub najrazličnejšim težavam, zapisali ti soči Goričanov. Niti tragični dogodki v dveh svetovnih vojnah in to, kar je sledilo, niti geografska lega Gorice niti dokaj različna narodnostna sestava prebivalstva, niso preprečili generacijam planincev in ljubiteljem gora, da ne bi razvijali samostojne in samonikle dejavnosti, pogosto ob konstruktivni primerjavi s sorodnimi organizacijami drugih narodnosti, ki prav tako delujejo v Gorici. Tako usmeritev je ponovno potrdilo dejstvo, ko so se pred približno dvajsetimi leti Mario Lonzar iz Gorice, Herman Wiegele in Ferdinand Thomasser iz Beljaka pa Miha Potočnik iz Ljubljane domenili, da bodo uresničili edinstveno pobudo o srečanju planincev treh dežel, ki po pomenu vsekakor presegajo meje Koroške, Furlanije-Juljske Krajine in Slovenije.

Pričela so se vsakoletna srečanja planincev treh dežel, ki so do danes ohranila prvotni in glavni cilj: Gojiti in utrjevati prijateljstvo in sodelovanje med ljudmi, ki

ljubijo gore, sodelovanje in prijateljstvo brez vsakršne razlike glede na narodnost, jezik ali prepričanje. Že sam pojem Julijske Alpe je od nekdaj nekako miselno povezoval goriške planince s prijatelji iz Koroške in Slovenije. Triglav, na katerega vrh se je človek povzpel precej prej, preden je človeška noga dosegla svetovno znane vršace, pomeni vsem trem narodom simbol merjenja človeške moči z goro in naravo.

Tudi s ponovnim odkrivanjem Kugyja, planinca in pisatelja, rojenega v Gorici, ki pa miselno pripada vsem trem sosednim narodom, si goriška sekcija CAI prizadeva poudariti globoki mednarodni pomeni planinstva in sodelovanja v tem delu Evrope. V takem duhu prijateljskega sožitja, čeprav beležimo mogoče občasne trenutke mirovanja in premisleka, namerava goriška sekcija CAI proslaviti stoletnico svoje ustanovitve in na glavne manifestacije ob tej priložnosti že zdaj vabi prijatelje iz Koroške in Slovenije, da bi se skupno veselili doseženih uspehov.

Luigi Medeot

NOVI MOJSTRI V HITROSTNEM PLEZANJU

Na prvenstvo v hitrostnem plezanju za lelo 1982, bilo je v zadnjem septembrskem tednu na Krimu, je nemško planinsko društvo (DAV) poslalo Wolfganga Güllicha iz Ludwigshafna ter Kurta Alberta in Norberta Sandnerja iz Nürnberga. Tekmovanje je potekalo v treh disciplinah: posamezniki na 60 in 90 metrov (obakrat v spodnjem delu VII. težavnostne stopnje) in naveze.

V daljši smeri 90 metrov so Rusi zasedli prvih pet mest, šesti je bil francoski plezalec Patrick Edlinger, sedmo mesto je zasedel Poljak, osmo in deveto mesto pa sta dosegla Güllich in Albert. Med navezami sta zasedla Güllich in Albert šesto mesto. V skupni moštveni razvrstitvi so bili zahodni Nemci peti, prvi dve mesti sta pripadli Rusom, tretji so bili Čehi, četrti pa Poljaki.

Prvenstva v hitrostnem plezanju so se udeležila moštva iz Švice, Francije, Japonske, NDR, ZRN, Poljske, Češkoslovaške, Romunije in Bolgarije ter iz številnih republik Sovjetske zveze. Tekmovali so v skalnih stenah, ki se na Krimu dvigujejo neposredno iz Črnega morja in v katerih vse dotlej ni bilo nobenega tekmovalca. Kljub presenetljivemu uspehu se nemški plezalcami niso posebno navdušili za hitrostno plezanje, saj je za uspeh odločilen predvsem čas.

(»Alpin«, 12/1982.)

M. A.

ŠPORTNO PLEZANJE PROTI ALPINIZMU

V Innsbrucku so se 22. oktobra 1982 zbrali tirolski športni plezalci, da bi se pogovorili o svoji inačici dejavnosti v gorskih strminah, predvsem pa za to, da bi to svoje prizadevanje predstavili širši javnosti. Približno 300 gledalcev je tako spremljalo plezalske demonstracije v kamnolomu Hötting in v smereh VII. in VIII. težavnostne stopnje. Nastopali so vrhunski plezalci Heinz Zak, Reinhard Schiestl, Luggi Rieser, Paul Koller, Kurt Schoisswohl in Robert Renzler. Vsi navedeni so

prikazali zares visoko zmogljivost tirolskih športnih plezalcev.

Med posebno večerno razpravo o problemih športnega plezalstva so si predvsem prizadevali, da bi ga vključili v širši pojem alpinizma. Kot zastopnika stare garde sta v razpravi sodelovala Hias Rebitsch in Walter Spitzenstätter. Toda odgovora na vprašanje, če bi bilo treba športno plezalstvo obravnavati kot samostojno zvrst izven običajnega alpinizma ali pa bi ga bilo treba vključiti — tudi tokrat ni bilo.

(Alpin, 12/1982.)

M. A.

razgled po svetu

ŠTIRJE ČEŠKOSLOVAŠKI PLANINCI PREHODILI SLOVENSKO TRANSVERZALO

V Planinskem vestniku 10/81 najdemo med društvenimi novicami novico o češkoslovaških planincih, ki so se odločili prehoditi Slovensko planinsko transverzalo. Četverici od njih (Ružena Malá, ing. Miloš Moravec, Jitka Zváncová in ing. Jan Zvánovec) je v avgustu 1981 uspelo dokončati transverzalo s poslednjim odsekom od Predmeje na Trnovskem gozdu preko Nanosa in Krasa do Ankarana. Popotovali so po tipični kraški pokrajini, videli Predjamski grad in Predjamo, Pivko in Črno ter Postojnsko jamo, Škocjanske jame in Sveto jamo na Socerbu, občudovali razglede z Nanosa, Vremščice, Slavnika in predvsem z razglednega stolpa na idrijskem Javorniku, odkoder so videli vso Slovenijo od morja do Kamniških in dominantnih Julijskih Alp. Po počitku na morju v Ankaranu so odšli še v Julijce, kjer so se povzpeli na Bavški Grintavec, Prestreljenik, Visoki Kanin in Rombon.

Po opravljeni transverzali so se v Ljubljani srečali s predstavniki PZS, Francijem Veselom, Jožetom Dobnikom in Živojinom Prosencem, ki so jim izročili spominske značke. Srečanje v Ljubljani je bilo pristrčno in prijateljsko. Govorili so o transverzali, o slovenskih in češkoslovaških gorah, o začetkih alpinizma v Sloveniji, povezanimi z imeni članov češkega odseka SPD v Pragi. Kritično so ugotovili, da so Čehi in drugi Slovani na transverzali izjemno redki, medtem ko so planinci drugih evropskih narodnosti pogosti obiskovalci slovenskih gora. Zato so sklenili, da bodo na Češkoslovaškem delali propagando za to transverzalo, da bi tako pomagali širiti zanimanje za spoznavanje

slovenskih gora in vzdrževati tradicijo prijateljstva med češkoslovaškimi in slovenskimi planinci.

Slovenska planinska transverzala jim je zelo všeč, v planinskih kočah od Pohorja do Slavnika so jih oskrbniki lepo sprejeli, kjer ni bilo koč, so pa kmetje radi dovolili prenočevati na senu. PZS v Ljubljani in planinska društva so jim dajala potrebne informacije — povsod so srečavali ustrezljivost in pripravljenost pomagati. Vsem se zahvaljujejo, da so mogli brez težav spoznati celotno transverzalo in se veseliti novih doživetij ob naslednjih obiskih slovenskih gora.

ing. Jan Zvánovec
(Prevedel Karel Natek)

SEVERNA STENA K₂ — PREPLEZANA

Japonska odprava 1982 je premagala 3500 m visoko severno steno druge najvišje gore na svetu — najvišje doslej še nepreplezano steno. Odprava je štela 14 plezalcev — sama bleščeča imena — pomagalo pa ji je 29 japonskih nosačev. Vodja je bil Isach Shinkai (51), tehnični vodja pa Masatsugu Konishi (43). Od 10. do 29. maja so spravili 4 tone opreme skozi težko prehodno dolino Qogir do baznega taborišča, ki so ga postavili na višini 4900 m. 5. junija so nosači zapustili odpravo in delo na gori se je začelo. Prvo kratko sporočilo odprave je bilo objavljeno že v oktobrski številki »Iwa to Yuki« in iz njega povzemamo nekaj podrobnosti. Teren do višine 5100 m je že poleti 1981 raziskala 5-članska poizvedovalna skupina pod vodstvom Konishija. Prvo višinsko taborišče je odprava postavila 5800 m visoko že 13. julija. Vendar pa je slabo vreme zelo oviralo napredovanje (od 38 dni jih

je odpadlo 22), tako da so taborišče II (6500 m) postavili 17. julija, taborišče III (7400 m) pa 24. julija. 1. avgusta naj bi bili postavili taborišče IV (8000 m), vendar pa v zvezi z naskoki na vrh omenjajo samo taborišče III. Smer je potekala čez zelo strmo snežišče in do 8100 m so jo zavarovali z vrvmi. Okrog 5. avgusta je prišlo do spora s poljsko odpravo, ki je plezala po severovzhodnem razu; Japonci pa so se držali bolj desno. Japonsko vodstvo je o incidentu obvestilo kitajske oblasti in sprožili so manjšo diplomatsko afero, češ da so Poljaki prekršili obmejne predpise. Vendar pa v tem predelu ni povsem jasno, kje meja poteka, saj stena tu ne kaže izrazitega roba.

14. avgusta so Naoe Sakashita, Hiroshi Yoshino Yukihiro Yanagisawa in Takashi Ozaki začeli iz taborišča III končni naskok na vrh. Ozaki se je umaknil, drugi trije pa so dosegli K₂ šele med 20. in 21. uro. Na povratku so bivakirali v višini 8400 m, med bivakiranjem pa je Yoshino zapadel v stanje popolne izčrpanosti. Sakashita je sestopil sam, obolelega in njegovega spremljevalca pa je druga skupina, ki je plezala proti vrhu, opremila z vrvmi in sta nadaljevala sestop. V višini okrog 8100 m pa je Yanagisawa nenadoma brez sledu izginil. Tisti dan okrog 16. ure je nato dosegla vrh tudi druga skupina, v njej pa so bili Kazushige Takami, Haruichi Kawamura, Tatsuji Shigeno in Hironobu Kamura (leta 1981 sam na Daulagiri).

Japonci so oba vzpona na vrh (skupaj 7 ljudi) opravili brez dodatnega kisika, kar je bilo možno zaradi razmeroma dolge aklimatizacije na gori (več kot 3 mesece). Pogrešani Yanagisawa je bil star 27 let, znan pa po tem, da je leta 1981 preplezal severno steno Anapurne. Njegova smrt je seveda zasenčila uspeh celotne odprave.

jn
(Prevod Z. Z.)

GOSTI IZ NEPALA

Na povabilo bolgarske turistične zveze sta sredi avgusta 1982 obiskala Sofijo predsednik planinske zveze Nepala Kumar Khadga Bikram Shah in za planinske odprave odgovorni sekretar ministrstva za turizem Shailendra Raj Sharma. Sprejeli so ju z velikimi častmi in ju odlikovali s spominskimi medaljami. Med obiskom so se pogovarjali o sodelovanju na področju alpinizma (gradnja planinske kočice v Himalaji, šolanje strokovnjakov za treking in turistična potovanja itd.). Bolgari upajo, da bodo po uspelem vzponu na Lotse dobili dovoljenje za Mount Everest že leta 1984 ali kmalu za tem. Vendar pa je Sharma na tiskovni konferenci dejal: »V Nepalju je okrog 800 km celotnega himalajskega pogoja. Med našimi vrhovi jih je 8 viš-

jih od 8000 in 273 višjih od 6000 m. Do leta 1985 so oddani že vsi osemstisočaki, Sagarmatha (Mount Everest) pa celo do vključno 1989. Leta 1981 je obiskalo Nepal 162 000 turistov, od tega jih je okrog 20 % prepotovalo Himalajo kot trekerji in planinci.

PLANINSKA ORGANIZACIJA V NEPALU

Planinska zveza Nepala (angleško: Mountaineering Association of Nepal ali tudi Nepal Mountaineering Association) je bila ustanovljena leta 1973, od leta 1975 pa je članica UIAA. Organizacija tesno sodeluje z ministrstvom za turizem in lahko tudi sama izda dovoljenja za 18 nižjih himalajskih vrhov, organizira pa tudi samostojne odprave. Eni od njih se je januarja 1982 posrečil prvi zimski vzpon na Tilicho (7132 m). Jeseni 1982 je bila zveza tudi gostitelj 44. generalne skupščine UIAA skupaj z drugim delom proslav ob 50-letnici obstoja UIAA.

jn
(Prevod Z. Z.)

ZMAGA NAD MOUNT EVERESTOM

V leningrajskem poljudnoznanstvenem filmskem studiu so septembra 1982 dokončali filmsko reportažo o Mount Everestu, dolgo 30 minut. Scenarist in umetniški vodja je bil Valentin Vendolovski (doslej že okrog 50 najrazličnejših dokumentarnih filmov). Kamero so zaupali Dimitriju Kovalenku, namesto njega pa so včasih vskočili tudi sami alpinisti in tako zagotovili posnetke težavnega plezanja. Na vrhu Mount Everesta je na primer snemal Vladimir Balyberdin.

»Konstantna tema planinskega filma je navadna pokrajina,« je dejal režiser, »nas pa so zanimali predvsem ljudje, ki si prizadevajo, da bi uspeli in ki so izpostavljeni nevarnostim velike gore.«

Še pred odhodom v Nepal je ista skupina posnela film »Gimalaiske Sbory«, ki prikazuje dveletne skrbne priprave celotne skupine.

»DIRECTE AMÉRICAINÉ« V TREH URAH

Med senzacije bogatega alpinističnega poletja 1982 sodi tudi solo vzpon po »Directe Américaine« v severni steni Druja. Zmogel ga je »vse prosto« Christophe Proffit v vsega 3 urah in 10 minutah. Njegova celotna oprema je bilo ledno kladivo in vrečka magnezija, poleg tega pa je za povratek že prej spravlil v izstopu iz severne stene cepin in dereze. Smer je zelo dobro poznal, saj jo je že pred tem večkrat preplezal, enkrat celo z Benojem Grisonom v šestih urah in pol. Neposredno

pred svojim »solo integral« pa je posebej opravil še dve poizvedovalni plezariji, med katerimi je zlasti skrbno preučil obe ključni mesti — 45-metrski »Dülfer« (VI a — VI b) in 90-metrsko zajedo (VI b — VI c). Na vrhu ga je pričakal in objel njegov šef, poveljnik »Groupe Militaire Haute Montagne« Jean Claude Marmier, ki je bil tudi uradni pokrovitelj celotne pustolovščine. Profitovo poročilo s številnimi slikami je objavil časopis »Alpinisme et Randonnés« 10/1982. »Solo plezanje«, meni Profit, »ni za človeka nič manjše doživetje in ga nič manj ne obogati kot katerakoli druga oblika alpinizma.«

jn
(Prevod Z. Z.)

JETI V PAMIRJU?

Sovjetski časopis »Trud« je septembra 1982 objavil novico, da so odposlali v Pamir novo znanstveno odpravo, ki bi naj skušala poiskati sledove jetija. Številna dosedanja poizvedovanja sicer niso dala nobenih konkretnih dokazov o obstoju jetija, vendar so nekateri znanstveniki prepričani, da jeti ne živi samo v Himalaji, ampak tudi v pogorjih Sovjetske zveze, južne Mongolije in Kitajske. Baje so leta 1941 v neki visokogorski vasi v Tienshanu takšno bitje tudi ujeli, vendar so ga izpustili, ker ni hotelo jesti in je v ujetništvu zelo trpelo.

jn
(Prevod Z. Z.)

KAKO ZANIMIV JE LAHKO IZRAEL

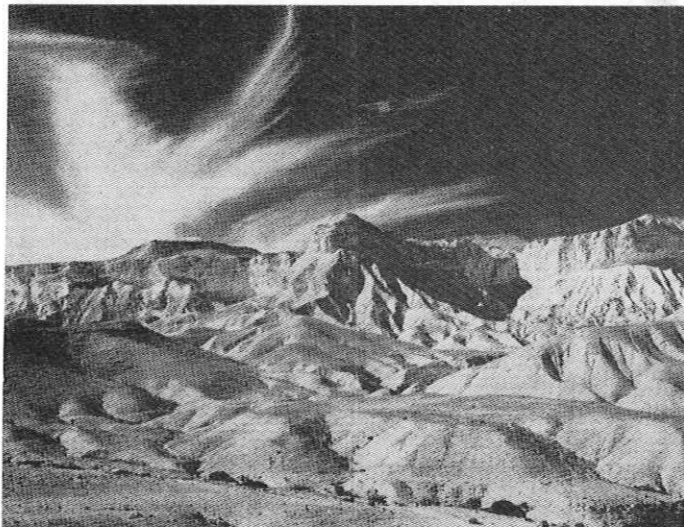
Pravijo, da je Izrael zanimiva, presenetljiva dežela za izlete. Tel Aviv kot vstopna vrata, je vse kaj drugega kakor eksotično

mesto: sivi beton ob sredozemski obali. Pred 75 leti je nekaj cionistov postavilo šotore na obali in se ni zmenilo za proteste Britancev, ki so bili tedaj mandatarji. Karavane so še hodile po starodavni poti tam mimo: Kairo—Bejrut, zdaj pa je mesto središče trgovine in ima 450 000 prebivalcev. »Dizengoff« je nekakšna Via Veneto tega mesta. Kar vrvi od ljudi, lokalov in poslovanja. Človek, ki sede k mizi, da bi se odžejal, ne ostane dolgo brez sobesednika. Mestni muzej dokaj nevsiljivo pripoveduje o zgodovini Židov.

Jaffa je mesto, ki je že skoraj zrastle s Tel Avivom. S svojimi bazarji že ponuja arabsko vzdušje. Ogleda vreden je predvsem restavrirani stari del mesta in pa obisk v restavraciji, kajti ves čas potovanja po Izraelu se ni mogoče več znebiti duha po arabski kuhinji. Izraelska hrana je povsem evropska, arabska pa je nekaj drugega, za celo stopnjo bolj eksotična, bolj začinjena.

Kdor hoče obiskati biblijske kraje Nazaret, Kafarnaum in Tiberias ob Genezareškem jezeru, se mora obrniti proti severu. V Nazaretu je cesar Konstantin leta 326. sezidal cerkev, ob kateri se je začela oblikovati tako imenovana velika politika. Od leta 615, ko so prvič pridrveli bojoviti Perzijci in do leta 1263, ko so divjaški Turki cerkev dokončno zravnali z zemljo, so se vrstila razdejanja in obnove te prastare bizantinske cerkve. Šele leta 1620 so znova prišli frančiškanski menihi in na zgodovinskem kraju postavili samostan in kapelo.

Tiberias ob Genezareškem jezeru leži 200 m pod morsko gladino, nekaj kilometrov severno pa leži Kafarnaum, od koder se odpre pot proti Jeruzalemu. Nobeno mesto na svetu nima podobne vloge v zgodovini, že zaradi tega, ker je stičišče

Ples oblakov nad
Simsko puščavo
je značilnost potovanja
po tem delu
Bližnjega vzhoda

treh veroizpovedi. Mošeja Al Aksa in Cerkev na skali sta trdnjavi islama, »zid joka«, ciklopski ostanek 50 let pred našim štetjem zgrajenega Salomonovega templja je sveti kraj Židov. Za kristjane pa je Jeruzalem mesto, v katerem je Kristus živel in umrl.

Kalvinisti in puristi imajo svoje težave z Betlehemom in Cerkvijo Božjega groba. Dnevna luč ne prodre v številne pečine, katakombe in grobnice, ki so si jih razdelile skoraj vse krščanske veroizpovedi. Vsaka ločina ima svojo lastno kapelo. V Jeruzalemu postane Izrael eksotična dežela. Evropski vpliv slabi, narašča pa arabski vpliv. Tudi pokrajina je takšna, kot bi človek prišel v drugačen svet: puščava. Vsako potovanje po Izraelu se mora nadaljevati: skozi puščavo Negev do Elijata, vendar mimo biblijske Jerihe, ob Mrtvem morju do trdnjave Masada, kjer je leta 73 po našem štetu naredilo samomor 900 preživelih Judov, ker niso hoteli v rimsko ujetništvo.

Sodobni izraelski ekspanzionizem med drugim temelji na geslu: »Nikoli več Masade.« V trdnjavi, 400 m visoko, tudi danes prisegajo mladi oficirji izraelske vojske. Pogled od zgoraj čez skalnato puščavo, čez Mrtvo morje v smeri Jordanije, je veličasten in brezčasen. Rimljani so naredili nasip do branilcev, da so jih lahko premagali, turistom pa je zdaj na voljo žičnica, ki jih »potegne« do trdnjave.

Taksisti pobirajo po 50 dolarjev od turista, ki se želi peljati skozi puščavo do Elijata. Ko je taksi natlačen, odpeljejo. Obisk v Elijatu poplača vse stroške in napor. Ta najjužnejša točka Izraela ima na voljo vse, kar si izletnik zaželi: plavanje, jadranje, deskanje, potapljanje, igrišča za golf in tenis, na voljo so kamele za jezdenje, vseppek ponujajo izlete po puščavi. Človek bi imel občutek, da je prišel v drug svet, če ga ne bi poskušala razvedriti izraelska popevkarica Aviva, pa čeprav se oglasi šele potem, ko začne sonce zahajati.

Za tiste, ki posebnosti še nimajo dovolj, je na voljo potapljaški zvon, iz katerega lahko občudujejo podvodno življenje — kontrast molčeči in neskončni puščavi.

fl

SKLADATELJ, NAVEZAN NA GORATO DEŽELO

Znano je, da je madžarski skladatelj Zoltán Kodály v svojem življenju že zelo zgodaj preživel marsikatero počitnice v gorati Švici. Njegova ljubezen do planin se je dopolnjevala s povezavo z dvema pomembnima osebnostima švicarskega glasbenega življenja: z Volkmarjem Andraeom v Zürichu in rnestom Ansermetom iz Ženeve. V pismu, ki ga je poslal Andreadeju leta 1929, je v zvezi s prvo

Madžarski skladatelj Zoltán Kodály je bil velik prijatelj Švice in ljubitelj njenih gora. Slika je bila posneta med enim njegovih izletov v švicarske gore

izvedbo svoje skladbe »Psalmus Hungaricus«, Kodály zapisal:

»...20 let je že minilo, odkar sem prvič stal na bregu Zürškega jezera, vendar je to modro oko neprenehno živelo v meni. Kadarkoli se vrnem, si naberem vesele in prijateljske vtise, narašča želja po snidenju. Saj se spomnite festivala leta 1910. Zürich je znova osvojil moje simpatije: najprej zadržan tako, kakor Švicarji, nato pa vedno več topline. Že prej se nisem čutil tujca v Švici, zdaj pa imam občutek, da sem postal neke vrste švicarski državljan in da je moja dolžnost nekaj dati tudi drugim ljudem...«

Iz pisma izhaja, da sta se Kodály in Andraea prvič srečala že leta 1910, ko so na priporočilo Bele Bartoka izvedli prvi Kodályjev godalni kvartet.

Leta 1947, ko se je vračal iz ZDA, se Kodály zanesljivo ni prvič srečal z Ansermetom. Tam je skladatelj dirigiral svoje Variacije za orkester in že pred enim letom v Chicagu izvedeni Koncert za orkester. Glasbenik in glasbeni kritik Willy Tappolet je ob tej izvedbi zapisal: »Odvč bi bilo govoriti, da je Kodályjeva glasba folklor v najlepšem in najboljšem pomenu besede, da je razumljiva vsakomur in da nima nobenih nepotrebnih okraskov.« Kodály je bil za Švico pomemben tudi kot glasbeni pedagog. Kot takšnega sta ga svojim rojakom predstavila dva velika švicarska pedagoga Heinrich Pestalozzi in Hans Georg Nägeli. Od šestdesetih let dalje poteka intenzivna glasbeno-pedagoška izmenjava med Švico in Madžarsko. Največ zaslug ima Willi Gohl, direktor konzervatorija v Winterthuru. Dejansko so Kodályjeve pedagoške metode poznali v Švici že leta 1950. V Bernu je bil učitelj Šandor Vereš. Njegova specialnost je bilo zborovsko petje, v Zürichu pa je njegove metode posredoval Ernst Hörler.

V žüriški »Tonhalle« so od leta 1911 do 1979 igrali 12 Kodályjevih del v skupno 32

izvedbah. V Bernu so v času od leta 1915 do 1965 igrali deset Kodályjevih simfoničnih del in priredili pet koncertov komorne glasbe.

Značilnost Kodályjeve metode sta — temeljna izobrazba in prilagoditev. Temeljna izobrazba je nekaj specifično madžarskega: ritmične vaje, razvijanje poslušanja, branje not, petje »na pogled«, poznavanje in razumevanje glasbenih oblik. Temeljno načelo je relativna solmizacija in metoda »Tonika do«. Metoda se izvrstno prilagaja tujim navadam in pogojem, pri čemer imajo socialni in jezikovni vidiki posebno vlogo. Na Madžarskem je nagnjenje do učenja glasbe povsem drugačno, kakor v Švici, tudi pogoji so drugačni. Glasbeni pouk kot predmet v osnovnih šolah omogoča veliko kolektivno disciplino. Pouk ne stane nič, potrebni pa so rezultati, dosežki! Kodályjeva glasba ima svoj izvor v kmečki glasbi. Reprezentira najpristnejšo in najbolj naravno madžarsko kulturo. V Švici pri tem poudarjajo, da gre za kmečko in ne ljudsko glasbo, kajti vse prepogosto se dogaja, da kot ljudsko glasbo ponujajo umetno glasbo. Ker je bila Madžarska zelo dolgo fevdalistična država, je bilo treba vse do našega stoletja čakati na razvoj meščanstva. Samo tako je bilo možno, da »napredek« dolgo časa ni motil madžarskih kmetov, zato so še kar živeli po svojih preprostih navadah. Edini stroj, ki je kdaj motil njihovo življenje in našel svoj odraz tudi v madžarski pesmi, je parni stroj — železniška lokomotiva.

Pomembno za razvoj madžarske kulture je, da se je glasbena oblika obdržala v prvotni obliki. Šele pred nekaj leti je benediktinski menih Kilian Szigeti našel v zazidani kleti škofije Kalocsa na Madžarskem, kasneje pa tudi v diacezijski knjižnici v Zagrebu več tisoč na Madžarskem spesnenih in zloženih gregorijanskih pesmi. Njihov nastanek sega v čas od 12. do 15. stoletja. Očitno je, da so skladbe zazidali zato, da bi jih zavarovali pred Turki. V teh pesmih se vedno znova ponavljajo motivi v pentatoniki, kar je še en dokaz, da so te liturgične pesmi v gregorijanskem stilu nastale na Madžarskem, saj nikjer drugje niso odkrili kaj podobnega.

Zbirke pesmi, ki sta jih uredila Bela Bartók in Zoltán Kodály pričajo, kako nedotaknjene so madžarske pesmi preživele viharo zgodovino svoje dežele. Po Bartókovi smrti je Kodály, kljub pogostim potovanjem po svetu in v švicarske gore, nadaljeval zbiranje narodnih pesmi in to delo v šestdesetih letih tudi uspešno končal.

fl

AMERIŠKE ODPRAVE V AZIJO — JESENI 1982

Kitajska: Odpravo na Gongga Šan, vodil jo je Joseph Murphy, so sestavljali člani: Douglas in Barbara Kelley, Dana Coffield,

Michael Lehner in Ned ter Sharon Andrews.

Po treh dneh hoda iz Baxianga so dne 16. septembra prispeli pod Gongga Gomba, do višine 3850 m. 19. 9. so postavili bazo na 4420 m pod SZ grebenom, kjer naj bi sledili pot ameriške odprave iz 1932 l. Po aklimatizaciji in nošnji proti vrhu, so dne 24. 9. 1982 postavili tabor I; tja sta prišla prva Coffield in Kelley. Da bi se izognili plazovom, so plezali proti taboru II samo ponoči do 9.30 dopoldan. Tabor II so postavili na višini 6000 m in sicer 26. 9. 1982. Tu so uredili snežno votlino, in so morali zaradi padavin čakati 5 dni. Murphy in Lehner sta v tabor II prišla 29. 9. 1982, a še isto noč je vihar odpihnil vso Murphyjevo opremo z gore in plezalca sta se umaknila. Kelley in Coffield sta potem napredovala proti taboru III na 6340 m na vzhodni strani gore navkljub hudemu viharju; oblačno vreme ju je oviralo, a sta naslednji dan le prišla v tabor. Po hudem neurju 1. 10. 82 sta plezala ob snežni razpoki vzdolž gore, se spustila 60 m na začetek ozke police in po strmem grebenu — razu plezala na vrh. Tabor IV sta 3. 10. 82 postavila v razpoko na višini 6700 m. Isti dan sta Kelley in Coffield ob 17. uri prišla na vrh. Za nevaren spust sta potrebovala v viharju 2 dni. Lehner je prišel v tabor III z namenom, da bi prišel na vrh, a ga je slabo vreme zavrnilo; z zmagovalcema se je vrnil v bazo. Celotno moštvo se je povzpelo na nekaj vrhov nad 5800 m.

Razen predmonsunske švicarske odprave je bila neuspešna še kanadska, ki jo je vodil Roger Griffith, ki pa ni dosegla niti višine vršnega raza. Švicarji so imeli smrtno nesrečo.

Pakistan, Tirič Mir. John Dasler in Dennis Olmstead, John Smolish in Allen Webb so vrh dosegli 10. 8. 82. Sledili so češki smeri iz 1967 l. Tabori so bili na 5275 m, 5900 m in 6550 m in zadnji na zahodnem sedlu. Pobočja pod taborom III so bila izredno strma, zato so napeli 400 m fiksni vrvi. Plezanje na vrh ni povzročalo večjih težav. Vodja je bil Bob Wilson.

Ostale odprave iz ZDA so bile manj uspešne. Moštvo pod Howardom Weaverjem na Broad Peaku po normalni smeri ni uspelo. 17. 7. sta Paul Briggs in Steve Strain prišla na 6280 m; viharji in globok svež sneg niso dovolili vzpona.

Odrava na Gašerbrum II, vodja Michael Clarke, tudi ni bila uspešna. Vreme je bilo vseskozi slabo. 2. 7. 82 so Glenn Brindero, Stephen Caselbolt in David Hambley postavili tabor IV na 7000 m. V globokem snegu so prišli do 7200 m. Tu je snežni plaz odnesel Hambleya in Caselbolta 15 m nižje, kjer sta se ustavila, a Brindeira je za vedno odneslo z gore. Gordon in Banks ter Soaper in Lyle Dean so želeli na Hidden Peak-Gašerbrum I. Plezali so do 7100 m na severno zah. ramo.

Tu so 6. 6. 82 počivali v upanju, da se bo vreme izboljšalo in bi nadaljevali po smeri Messner—Habeller. Vreme se je še poslabšalo in borili so se s hudimi vetrovi. Brata Banks sta se odločila za sestop. Dean in Soaper sta vztrajala. Sam Dean je moral na 7550 metrih le obrniti in sestopiti.

Prevedel: Dušan Dvoršek

FESTIVAL FRANCOSKEGA PLANINSKEGA FILMA V KATMANDUJU

Nepalci v svoji deželi ne srečujejo le alpinističnih odprav, v katerih navadno sodelujejo tudi filmski snemalci, ampak tudi goste filmske in televizijske ekipe z vsega sveta, ki izrabljajo čudovit dekor in za svoje načrte izkoriščajo čudovite panorame z gorami in svetišči. In tako smo priča čudnemu paradoksu — teh filmov, posnetih na njihovem ozemlju, ob administrativni pomoči njihove vlade in s pomočjo njihovih nepogrešljivih nosačev — domačinov in šerp — Nepalci skoraj nikoli ne vidijo. Zavaljo tega je francoska ambasada v Nepal organizirala v Katmanduju, med 10. in 14. marcem 1982, Festival francoskega planinskega filma. Ta manifestacija, na njej so prikazali 21 alpinističnih klasičnih filmov, na primer — Zmaga na Anapurni Marcela Ichaca, Osvajalec nekoristnega (Le Conquerant de l'inutile) Lionela Terraya, himalajske avanture Maurica Herzoga in Daniela Costella, Etoiles du midi (Opoldanske zvezde) Marcela Ichaca, itd. je doživela velik uspeh, saj si je predstave ogledalo okoli 2400 gledalcev, od katerih je bilo več kot 50 % Nepalcev.

B. B.
(La Montagne 3/82)

IN ŠE ENKRAT — TRENTO — TRIDESET LET KASNEJE

Zunaj je tistikrat snežilo na cvetoče jablane. Toda koga je tedaj to zanimalo? Trentski festival praznuje svojo tridesetletnico in v dvorani se vrte planinski filmi, sneg, ki je v tem trenutku zanimiv, pa je na filmskem platnu. Slike na ekranu — svet, ki je bolj resničen od prave resničnosti. Ubadamo se s podrobnostmi, pozabljamo na velike aktualne probleme, brez odnosa smo do vseh geografskih in časovnih razdalj, vrtinčimo se v podzemnih slapovih v čudovitem spletu jam, ki jih prikazuje film Sida Peroua, želimo si, da bi bili metulji med orhidejami v Sikkimu, v filmu Indijca Thapa, lebdimo med oblaki nad Karakorumom v filmu Jeana Afanassieffa in se pogrezamo v globine morja s Cousteaujevo ekipo v filmu »Vroča kri v morju«. Kaj se v letu 1982 res lahko tako živimo in upamo na srečen konec tragedije ob poizkusu

Hinterstoisserja in Mayerja, da bi zavzela Eiger leta 1936, ko gledamo rekonstrukcijo tega vzpona v izvrstnem filmu Gerharda Bauerja »Der Weg ist das Ziel?« Menimo, da je bil to najboljši film na festivalu, tako glede filmske montaže kot zaradi njegove humane vsebine, ko je čutili osupljivo filmsko virtuoznost. Da, v teh popoldnevih in večerih je čas zamenjalo zanimanje za filmska dogajanja, ko smo na ekranu gledali priletnega sira Edmonda Hillarya, kako se je peš vrnil pod Everest. V realni čas je mogoče postaviti šele dejstvo, da sta Birth in Franke, dva nemška filmarja, prikazala film, zaradi katerega se Italijani in Avstrijci divje pripravajo, to je film »Front im Eis und Fels«, ki govori o herojskih grozotah vojne v Alpah v letih 1915—1917.

Organizatorji festivala in še posebej njegov direktor Piero Zanotto poznajo vrednost preteklega časa in njegovo moč, ko lahko spremeni zgodovino v aktualne dogodke. Zato so organizirali 30. festival v Trentu v tem znamenju. 30. aprila so se zbrali k pogovoru, zvečer pa so se srečali slavni alpinisti. Seveda niso bili vsi »veliki« navzoči, so pa tudi ti, ki so se tega srečanja lahko udeležili, ustvarili izredno vzdušje. Avstrijo je zastopal Sepp Jöchler, Švico profesor Norman Dyhrenfurth in André Roch, Nemčijo Anderl Heckmair, Francijo André Contamine, Robert Gabriel in (član žirije) Marcel Ichac, Italijo Ricardo Cassin, Detassis, Vinatzer in tako naprej. Z veseljem smo poslušali Andréa Rocha, ko je dejal: »Živimo v svobodni deželi in biti v gorah pomeni, počutiti se še bolj svobodno.« Heckmair je pritrdil: »To, kar je vredno, ni plezalčeva moč, niti ni alpinistično dejanje, je le smisel, ki ga alpinistu pričara gora«; Steffe pa je dodal še humanistično idejo: »Najpomembnejše zanj (za alpinista) ni alpinizem, ampak življenje samo, tisto vsakdanje.«

O nagradah smo že poročali (PV 7/82 — 391—393) zato naj zaključimo tokrat s tole mislijo: Raznolikost dežel, ki sodelujejo in so bile nagrajene na XXX. festivalu v Trentu, dokazuje, da festival še vedno opravlja svoje pomembno poslanstvo.

B. B.
(La Montagne 3/82)

PRVI MEDNARODNI FESTIVAL PLANINSKEGA FILMA V HUARAZU

Julija lani so v Huarazu prvič organizirali festival planinskega filma. Med odličja Renéja Desmasona sodi tudi dvojna perujska premiera — njegov film Les Andes Vertigineuses (Vrtoglavi Andi). Dobil je prvo nagrado tega festivala.

B. B.
(La Montagne 3/82)

VEČ POTRESOV V YOSEMITIH?

Ameriški seizmologi napovedujejo, da bo v prihodnjih letih prišlo do številnejših potresov kot doslej na področju Yosemiteške doline, kjer je tudi slovito kalifornijsko področje za skalno plezanje. V zadnjih letih so se tla v Yosemiteh že nekajkrat kar močno zatresla, posebno značilno znamenje za to je orjaški skalni podor na strmih pobočjih Slonove skale. Yosemiteška dolina leži na enem izmed najbolj nevarnih potresnih področij našega planeta: prav v zemeljski razpoki Sv. Andreja, ki poteka vzdolž ameriške tihomorske obale.

M. A.

13. MEDNARODNI FESTIVAL GORSKEGA FILMA LES DIABLERETS (FIFAD)

Od 28. septembra do 3. oktobra 1982 so priredili v švicarskem smuškem središču Les Diablerets že 13. mednarodni festival gorskega filma. V konkurenci je sodelovalo vsega 29 filmov, zastopana pa so bila vsa področja od plezanja, smučanja, odprav v tuja gorstva, raziskovanja jam, turizma, etnografije do dokumentarnih filmov o ekologiji. Žirija je bila domala v enakih težavah kot sladokusec, ki mora izbrati iz razkošne obilice ponujenega »najboljšo jed«. Seveda so predvideli različne kategorije, toda številni filmi so prestopali postavljene omejitve v vseh možnih smereh. Dodatno k temu se je tokrat pojavila še ena težava: alpinisti ocenjujejo določen film po docela drugačnih vidikih kot filmski kritiki in tako je bilo med njimi tudi tokrat komaj mogoče doseči soglasje. Tako lahko o filmu, ki bi zadovoljil vse in vsakogar, še naprej le sanjamo. Vsem gorskim filmarjem pa bi bilo treba vendarle povedati: gledalci že dolgo zavračajo kičaste razglednice, enolično in zopno turistično propagando, patetične dialoge ali komentarje in dolgočasna predavanja. Vse to velja tudi za agresivno glasno spremljevalno glasbo. Gore pač kaže prikazovati v vsej njihovi veličini, vsekakor pa jim je treba pustiti njihovo tišino.

Seveda bi nas predaleč zavedlo, če bi hoteli analizirati vse prikazane filme. Zato se bomo omejili le na dva, ki sta spodbudila posebno razmišljanje. V obeh pri-

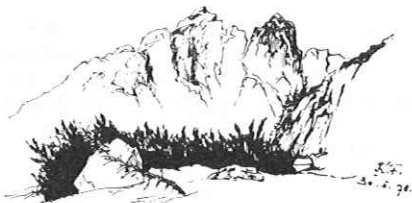
merih gre za filma, ki sta bila posneta po scenariju.

»SERAC« — to je naslov prvega filma, ki je po veliko obetajočem začetku komajda zadovoljil občinstvo. Gre za zgodbo žene gorskega vodnika, ki je bil pred leti padel v ledeniško razpoko in ga od takrat pogrešajo. Vdova ostane popolnoma sama, skrbi za svoje gospodinjstvo, ob večerih pa prebira možev dnevnik. Tako ostaja dolga leta z njim v stiku, dokler ne pride do usodnega preobrata: ledenik izpusti svojo žrtev z nepoškodovanim in mladostnim obrazom. Vdova v melodramatičnih okoliščinah umre in v pripravljeni grob pokopljajo oba skupaj. Očitno zelo zahtevna tema, ki pa je ponujala več pasti kot resničnih umetniških možnosti. Skratka ponesrečen film, ki pa je bil kljub temu boljši kot marsikateri drug tudi zato, ker je znal vseskozi pričarati v tem primeru zlovešči element tišine.

»POT JE CILJ« — je bil posnet kot rekonstrukcija drame v severni steni Eigerja v letu 1936. Film so posneli seveda na istem prizorišču, in to z igralci, ki so hkrati izvrstni alpinisti. Spomnimo se, da so se takrat smrtno ponesrečili štiri nemški plezalci (po številnih drugih). Realizacijo tega filma je mogoče zares občudovati, čeprav bi mu mogli očitati nekaj manjših spodrseljcev: na primer uporabo današnjih derez. Hkrati je film zelo prepričljiv, četudi je počlovečil takratne žrtve, ki jih je tako zelo izrabljala nasilna nacistična propaganda. Režiser tega filma Gerhard Baur je dobil na festivalu v Les Diablerets za ta film prvo nagrado, že prej pa je zanj prejel prav tako prvo nagrado tudi na festivalu gorskih filmov v Trentu.

Nadaljnje nagrade so ob tej priložnosti prisodili filmu »Pod očesom Čomolungme«, ki ga je o ponesrečeni francoski odpravi na Mount Everest posnel Denis Ducroz, in filmu »Podzemeljska jama 1455« Alaina Baptizeta o raziskovanju francoskih jamarjev. Nobene nagrade niso podelili v pomembni kategoriji »plezalstvo in smučanje«, in sicer z utemeljitvijo, da nobeden izmed predvajanih filmov ni prikazal najnovejših usmeritev, predvsem pa to velja za ekstremno plezanje. Prav tu je torej še dovolj možnosti za domiselne filmarje. (Die Alpen 11/1982 in Alpin 12/1982.)

M. A.

Otvoritev Prešernove
koče na Stolu 1910

Foto Alojzij Vengar

Majda Žontar, višji kustos Gorenjskega muzeja v Kranju, nam piše (pismu pa prilaga fotografijo) tole:

»Fotografija, ki jo objavljate v 12. številki (december 1982) Planinskega vestnika na strani 633, je nastala ob otvoritvi Prešernove koče na Stolu 31. julija 1910. Kočo je postavila kranjska podružnica Slovenskega planinskega društva. Obstaja še druga fotografija, ki je nastala istočasno in Vam jo prilagam. Avtor te druge fotografije je bil radovljiški fotograf Slavko Vengar. Domnevam, da je tudi fotografija, ki jo objavljate, njegovo delo.«

Hvala lepa za to informacijo, saj dopolnjuje tudi tisto, ki nam jo je v zvezi s tem poslal Janez Pretnar, član našega uredniškega odbora iz Radovljice. In če sestavimo še vsebino njegovega pisma, bomo o tem dogodku, ki se je odvijal le nekaj let po uradni ustanovitvi SPD, (ko je ideja vznikla prav na Stolu), še bolj obveščeni. Janez Pretnar piše: »Fotografija je bila napravljena leta 1910 ob otvoritvi Prešernove koče na Stolu. Avtor fotografije je Alojzij Vengar. Ploščo še danes hrani njegov sin (tudi fotograf), ki se je kot 9-letni otrok tudi udeležil otvoritve. Plošča ima format 18 × 24 cm.«

Kranjski gorski reševalci so na Sarajevskem letališču prvič v republiki BiH prikazali reševalne elemente reševanja s helikopterjem. Vaje so si ogledali predstavniki tamkajšnjega RSNZ, letalci in člani GRS PZ BiH

Foto F. Ekar

Ildrija, 20. dec. 1982

Spoštovano uredništvo!

Z zanimanjem in z veseljem sem prebral članek Luke Karničarja o smučanju z vrha Mont Blanca v dvanajsti številki Planinskega vestnika. Ne pišem zato, ker bi ga rad razočaral, pač pa zato, ker bi rad pojasnil, kako je to s smučanjem z Mont Blanca.

Z Radom Šerjakom, članom AO Lj.-matica, sva 23. 7. 1972. ubirala isto pot proti vrhu kakor skupina Luke Karničarja. Šerjak je s seboj nosil smučiči. Popoldan okoli pol petih sva bila na vrhu. Sama. Kakšno uro sva uživala v lepem razgledu, potem pa si je Rado nadel smučiči in se odpeljal navzdol. Smučal pa je bolj desno (gledano z vrha): med Mont Maudit in med zavetiščem Vallot. Vso pot z gore sem opazoval njegovo smučino in reči moram, da mi je bilo pošteno žal, da tudi sam nimam smučiči. Okoli pol devetih zvečer sva se našla pri zgornji postaji stare žičnice. Ker pa »gondola« s Plan de l'Aiguille zaradi pozne ure ni vozila več, sva se spustila skozi gozd do vhoda v montblanški predor. Ob enajstih sva z avtoštopom precej utrujena (turo sva opravila v enem dnevu) prišla v slovenski tabor pri cestnem skladišču v Chamonixu. Doživetje je bilo za oba tako lépo in se mi zdi primerno, da pojasnim, kako je ta podvig Rado opravil že pred desetimi leti in takorekoč sam. Tudi zato, ker na nekem mestu nisem mogel najti nadaljevanja smučičine pa sem klical in tulil njegovo ime — brez odziva. Seveda me ni mogel slišati, saj je bil že precej niže...

S tovariškimi in planinskimi pozdravi

Nejc Zupančič

SKOZI ZIV TAM

Planinsko društvo TAM nam je poslalo nekaj številčk glasila SKOZI ZIV TAM, ki ga izdajajo delavci delovnih organizacij združenih v ZIV TAM. V njih smo našli vrsto člankov s planinsko vsebino: Odprava na Kilimandžaro (33/82), ko pisec D. K. poroča o vzponu na Kilimandžaro, ki so ga posvetili 35-letnici DO TAM, 25-letnici PD TAM in 20-letnici njihovega AO. Že v 38. št. lahko beremo podrobno poročilo o tej odpravi (Po Kilimandžaru), ki ga Drago Kavnik objavlja v dveh delih (40/82).

FERRALIT 11/82

Glasilo delovnega kolektiva Ferralit iz Žalca tokrat objavlja kar dva sestavka o planinah. Prvi je — V planinah pobratene občine. V njem je govor o pobratenem planinskem društvu Jastrebac iz Kruševca, ki je planince iz Ferralita povabilo na »pohod po sledih rasinskih partizanov«. Naj

povemo, da so ta pohod tokrat organizirali že triindvajsetič, kar kaže na tradicionalnost prireditve. »Noč na Doliču« pa odslilkava tipično planinsko noč v prenatrpanem planinskem domu, saj je v visoki sezoni to povsem vsakdanji pojav. Predvsem v triglavskem pogorju.

PD »DRAGO BREGAR«,
LJUDSKA PRAVICA, LJUBLJANA,
NAM PIŠE:

Tudi v našem društvu s prostovoljnimi delom doživljamo lepe trenutke, ki nam jih pomagajo bogatiti s svojo neugnanostjo naši najmlajši.

Tako se je zgodilo tudi ob uspelem smučarskem tečaju na Komni v sezoni 81/82. Na zaključnem večeru so nas najmlajši tečajniki, pionirji, presenetili. Zapeli so nam pesem, ki so jo sami sestavili in tudi uglasbili.

PRELEPI ALPSKI SVET

Oj, gore ve prelepe,
kako ste krasne vse
in Triglav vaš vladar je,
očak Slovenije.

Planote so velike,
prekrasen gorski svet,
prijazne domačije,
prijaznejši ljudje.

Na Komni prelepo je,
saj v soncu vsa žari,
razgled po vsej Gorenjski
nas vselej veseli.

In kuharice dobre
se trudijo za nas,
vselej je dobra hrana,
pecivo, naša slast.

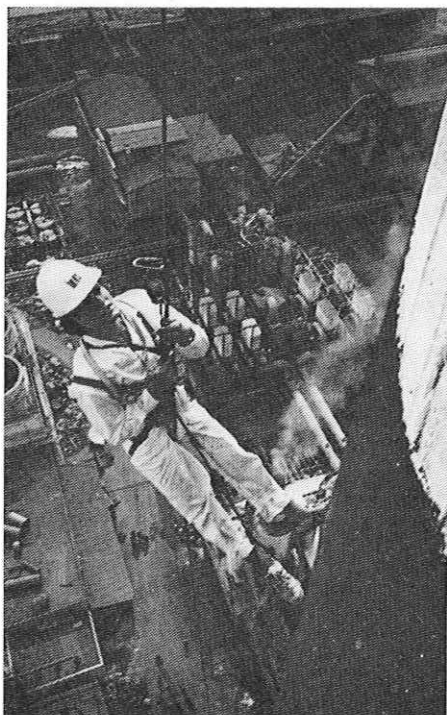
NOVICE 19, 20/82

V obeh številkah najdemo (kot je že navada) zapise na planinsko temo. V št. 19 je nadaljevanje zapisa po planinah Jugoslavije, ko se v naslednji, 20. številki to popotovanje zaključiči. Reči je treba, da je Stanko Jaki res natančno in tudi zanimivo opisal to planinsko popotovanje. Objavljeno je tudi poročilo s seje odbora za pot kurirjev in vezistov, ki ga je prispeval Jože Dobnik, prav tako fotografijo spomenika na Urhu pri Ljubljani.

SIGNALI 19/82

Po planinski poti osvoboditve — Planine Jugoslavije: Osvojili smo pet vrhov. Tako je naslovil sestavek o desetdnevnom pohodu pet planincev avgusta lani. In to je tudi vse kar tokrat Signali glasilo delavcev TOZD in DS SSS podjetja za PTT promet iz Ljubljane planinskega objavljajo.

Alpinist Aleš Stopar se pripravlja na barvanje našega dimnika

RODNA GRUDA 12/82

Že naslovna stran te lanske zadnje številke nas počasti z lepo barvno fotografijo Kamniških z Velike planine. Avtor je Peter Skoberne. V rubriki Po Sloveniji najdemo kratko poročilo o lanskem planinskem srečanju na Lisci ob Dnevu planincev, v Naravnih zakladih Slovenije pa Peter Skoberne predstavlja Planinsko jamo. Poročajo tudi o otvoritvi planinskega doma na Gori Oljki. (Dom je med prazniki ob Dnevu republike utrpel škodo zaradi požara.)

SREČNO, 11/82

Glasilo delavcev SOZD revirski energetski kombinat Edvarda Kardelja objavlja v tej številki (ki je mimogrede rečeno vsebinsko izredno bogata, saj poroča o vseh delovnih področjih v tem kombinatu) sestavek o 70-letnici PD Trbovlje. To svojo obletnico je PD Trbovlje slavilo 7. decembra, ko je bilo v ta namen pripravljenih več prireditev: V likovni galeriji v Delavskem domu je razstavljal ak. slikar Franc Kopitar, 7. decembra je bila v Delavskem domu osrednja proslava (sodelovali so — Moški zbor Zarja s planinskimi pesmimi, recitatorji), predsednik društva pa je orisal zgodovinski razvoj tega društva, podelili pa so tudi več društvenih priznanj in priznanja PZS.

CINKARNAR 9—10/82

To glasilo redno objavlja sestavke o planinstvu. Tokrat najdemo že na prvi strani sestavek »Celjski alpinisti se odpravljajo na Himalajo«. Sestavku je dodana slika alpinista Aleša Stoparja, ki se pripravlja na barvanje dimnika Cinkarne. Alpinisti so namreč prevzeli barvanje dimnika, visokega 100 m, z okoli 1 000 m² površine, od višine 40 m pa do vrha. Pri tem delu niso uporabljali visečega odra, pač pa opremo in tehniko, ki jo sicer uporabljajo pri plezanju. Poleg tega so alpinisti opravili čez 2000 ur v zelo zahtevnih razmerah pri sanaciji zbiralnikov za kisle odplake titanovega dioksida.

V tej številki je tudi zapis »Taborjenje v Logarski dolini« (Roman Pikel, 4. d. razred) in pesem »Čudovite planine«, ki jo je napisal »Marko«. O Taboru je govora še na zadnji strani, kjer zveemo, da je tabor organizirala planinska skupina ene izmed delovnih organizacij Cinkarne Celje, ki je mentor planinskega krožka na osnovni šoli Veljko Vlahovič Celje.

Franc Ježovnik

LAŠKI PIVOVAR 2/82

K številnim glasilom delavcev v proizvodnih podjetjih, v katerih najdemo redno tudi članke s planinsko vsebino, spada tudi Laški pivovar, glasilo delavcev HP »Pivovarne Laško«. V tej številki beremo na primer opis, kako so bili na Triglavu in so tam našli — zaklenjen Aljažev stolp, v katerem je bilo polno smeti in odpadkov (glej fotografijo PV 11/82-617). Fanika Lapornik (tudi naša redna sodelavka) svoj »triglavski vtis« takole zaključuje:

»Sama pa razmišljam še o nečem — zakaj ljudje ne hodijo v tako velikem številu tudi na Jalovec, Prisojnik, in drugam, kjer je tudi lepo in še lepše?«

BLOUDKOVA PRIZNANJA ZA LETO 1982

Ob 23-letnici smrti pionirja slovenskega športa ing. Stanka Bloudka so dne 26. novembra 1982 že osemnajstič podelili Bloudkova priznanja, nagrade in plakete, ki predstavljajo najvišja družbena priznanja za delo v telesni kulturi v SR Sloveniji. Odličja vsako leto podeljuje odbor za

podeljevanje Bloudkovih priznanj pri TKS Slovenije.

Med posamezniki in skupinami, ki so za lani (leto 1982), prejeli Bloudkovo nagrado ali plaketo, so tudi znani planinski delavci. Bloudkovo nagrado je prejel Stane Koblar z Jesenic za delo v planinski organizaciji in Smučarski zvezi.

Med dobitnike Bloudkovih plaket pa tokrat

lahko prištejemo — AO pri PD Celje (za vrhunske alpinistične storitve in uspehe pri vzgoji novih kadrov v več kot 30-letni dobi), Janeza Brojana iz Mojstrane (za uspešno delo v planinski organizaciji) in pa Albina Vengusta (za pomembno delo v planinski organizaciji, predvsem v GRS). Za ta najvišja odličja jim planinci in alpinisti iskreno čestitajo!

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE: 61000 LJUBLJANA, DVORŽAKOVA 9

Vam nudi

<i>Zemljevide:</i>	1. Julijske Alpe — Bohinj 1 : 20 000 (1981)	100,00	
	2. Julijske Alpe — Triglav 1 : 20 000 (1981)	100,00	
	3. Julijske Alpe — vzhodni del 1 : 50 000 (1981)	100,00	
	4. Julijske Alpe — zahodni del 1 : 50 000 (1980)	100,00	
	5. Karavanke 1 : 50 000 (1980)	120,00	
	6. Kamniške in Savinjske Alpe 1 : 50 000 (1979)	60,00	
	7. Kamniške in Savinjske Alpe 1 : 50 000, z Obirjem in Peco	130,00	
	8. Polhograjsko hribovje 1 : 50 000 (1977)	60,00	
	9. Pohorje — vzhodni del 1 : 50 000 (1975)	18,00	
	10. Kozjak 1 : 50 000 (1976)	25,00	
	11. Škofjeloško hribovje 1 : 40 000 (1981)	100,00	
	12. Zemljevidi občin: Crnomelj in Metlika, Ilir. Bistrica, Kočevje, Litija, Novo mesto, Slovenj Gradec, Titovo Velenje, Ribnica, Postojna, Cerknica, Murska Sobota — 1 : 50 000, 1 : 75 000 in 1 : 100 000		
	<i>Planinske vodnike:</i>	1. Julijske Alpe (1978)	100,00
		2. Vodnik po Zasavskem hribovju (1978)	120,00
3. Po gorah severovzhodne Slovenije (1980)		240,00	
4. Planine Hrvatske		350,00	
5. Blegoš (1980)		70,00	
6. Lubnik (1977)		70,00	
7. Ratišovec (1978)		70,00	
8. Dražgoše (1982)		100,00	
9. Šmarna gora (1981)		50,00	
10. Solčava (1982)		200,00	
11. Bil sem na Triglavu (1973)		12,00	
12. Durmitor (1979)		v tisku	
13. Kamniške in Savinjske Alpe, 3. popravljena izdaja (1982)		350 din	
14. Karavanke, 3. popravljena izdaja		v tisku	
<i>Vodnike in dnevnik po veznih poteh:</i>	1. Slovenska planinska pot (1979) Dnevnik	130,00 60,00	
	2. Od Drave do Jadrana E 6 YU (1977)	70,00	
	3. Vodnik po transverzali kurirjev in vezistov NOV Slovenije (1980) Dnevnik	150,00 25,00	
	4. Notranjska planinska pot (1977)	40,00	
	5. Loška planinska pot (1973)	30,00	
	6. Gorenjska partizanska pot	40,00	
	7. Bohinjska planinska pot (1978)	40,00	
	8. Jezerska planinska pot (1980)	50,00	
	9. Vodnik po poti NOB — Domžale (1980)	50,00	
	10. Vodnik po Badjurovi krožni poti (1974) Dnevnik	40,00 20,00	
	11. Šaleška planinska pot (1974) Dnevnik	60,00 10,00	
	12. Savinjska planinska pot (1980) — dnevnik	20,00	
	13. Bratska planinska pot Ljubljana—Zagreb (1980)	60,00	
	14. Dnevnik Pomurske poti	30,00	
	15. Dnevnik poti spominov NOB Hrastnik	30,00	
	16. Planine Jugoslavije (1977)	40,00	
	17. Transverzala PDŽ Jugoslavije (1980)	70,00	
	18. Kranjski vrhovi	60,00	
19. Dnevnik Snežnik-Snježnik	50,00		
20. Dnevnik Koroške mladinske poti	65,00		
21. Idrijsko-cerkljanska planinska pot	50,00		
22. Planinarski put po Ravnoj gori — Z. Smerke	150,00		
23. Ljubljanska mladinska pot (1975)	v tisku		
24. Transverzalni vodič po planinama Bosne i Hercegovine	v tisku		
<i>Alpinistične in druge vodnike:</i>	1. Bohinjske stene — plezalni vodnik	40,00	
	2. Ravenska Kočna (1977)	125,00	
	3. Paklenica (1979)	60,00	
	4. Stijene Hrvatske (1975)	120,00	
	5. Stijene Jugoslavije I (1977)	120,00	
	6. Stijene Jugoslavije II (1979)	225,00	
	7. Turnosmučarski vodnik treh dežel (1979) — trijezičen	90,00	
	8. Naš alpinizem (1932 faksimile izd. 1982)	590,00	
	9. Logarska dolina, Matkóv kot — peči (1982)	200,00	
	10. Kogel, 2094 m — plezalni vzponi (1982)	100,00	
<i>Vodnike v tujih jezikih:</i>	1. Die Slowenische Berg — Transverzale, 2. popravljena izdaja (1979)	70,00	
	2. Triglav — ein kurzer Führer (1980)	120,00	
	3. How To Climb Triglav (1979)	70,00	
	4. Triglav, v angleščini (1975)	5,00	
	5. Triglav, v italijanščini (1975)	5,00	
	6. Priloga za vodnik po E 6 YU, v nemščini	30,00	
	7. Paklenica 1982 (v nem., angl., ital. in francoščini)	110,00	

	8. Ravenska Kočna — Kletterführer (1978)	190,00
	9. Escursioni nelle Alpi Giulie Orientali (1973)	105,00
	10. Turnosmučarski vodnik treh dežel (1978), slovensko-nemško-italijanski	90,00
	11. Zaščitená območja treh dežel — Naturschutzgebiete-Zone Protette (1982), trijezični vodnik	300,00
<i>Vzgojno literaturo:</i>	1. Planinska šola (1980)	60,00
	2. Igre — taborniški priročnik	80,00
	3. Pravilnik o planinskem vodniku (1980)	25,00
	4. Oris zgodovine planinstva (1978)	35,00
	5. Jakob Aljaž (1980)	50,00
	6. Dr. Henrik Tuma (1976)	25,00
	7. Pesmi z gora (1980)	v tisku
	8. Nevarnosti v gorah (1978)	60,00
	9. Pozor plaz	30,00
	10. Prehrana v gorah (1978)	40,00
	11. Vremenslovlje za planince (1978)	30,00
	12. Dnevnik ciciban-planinec	14,00
	13. Dnevnik pionir-planinec	24,00
	14. Alpska flora (1980)	460,00
	15. Planinski dnevnik (s častnim kodeksom)	65,00
	16. Navodila za oskrbo in označevanje planinskih poti — Hoja in plezanje	70,00
	— Narava v gorskem svetu	v tisku
	17. Alpinistična šola I (1979)	v tisku
<i>in druge edicije:</i>	1. Ni zmage brez tveganja (1981), autobiografija Edmund Hillary	580,00
	2. Lepa si zemlja slovenska (Janko Ravnikar) trijezična	950,00
	3. Himalaja, rad te imam (1978)	445,00
	4. Pet stoletij Triglava (1979)	380,00
	5. Plakat »Triglav«	12,00
	6. Slovenske gore (1982)	180,00
	7. Grafika »Everest 79«	15,00
	8. Razgled s Triglava (1978)	40,00
	9. Razglednice s Triglava (1978)	20,00
	10. Everest (Tone Škarja) (1981)	800,00
	11. Življenje v naravi (1981)	800,00
	12. Trije Tominški planinci (1981)	100,00
	13. Gorska reševalna služba pri PZS — 1912—1982	200,00
	14. Alp. odprava obč. Domžale na Gselonar	60,00
<i>Znake, našitke:</i>	1. Planinska zveza Slovenije, našitek	25,00
	2. Planinska zveza Slovenije, samolepilni	5,00
	3. Gorska straža, GS, našitek	15,00
	4. Pionir-planinec, našitek	7,00
	5. Everest 79, samolepilni	10,00
	6. »stopalo«, našitek za odeje	5,00
<i>Značke:</i>	1. Triglav, ena iz serije treh	30,00
	2. Dan planincev 1975	15,00
	3. Andi 83	30,00
	4. Planinska zveza Slovenije	15,00
	5. Planinska zveza Jugoslavije	15,00
	6. Slovensko planinsko društvo Gorica	20,00
	7. Everest 79	60,00
	8. XI. planinski tabor MDO Ljubljana 1981	20,00
	9. Gorska straža (za člane GS)	25,00
	10. GRS — 70 let	50,00
	11. Dan planincev 1982	20,00
	12. Lhotse	20,00
	13. Obesek za ključce, Lhotse	50,00
<i>ter drugo blago:</i>	1. Zastava Planinske zveze Slovenije — velika	950,00
	2. Zastava Planinske zveze Slovenije — srednja	650,00
	3. Zastavice Planinske zveze Slovenije — male	70,00
	4. Vpisna knjiga za planinske postojanke	740,00
	5. Članske izkaznice	15,00
	6. Izkaznice GS	15,00
	7. Članska kartoteka	2,00
	8. Obrazec »Priznanje«	50,00
	9. Obrazec »Cenik za planinske postojanke«	40,00
	10. Obvezna navodila za planinske postojanke	5,00
	11. Blok »Nakaznice za prenočišče«	40,00

Rabat ob nakupu najmanj petih izvodov ene edicije oziroma dvajsetih kosov značk je 15 %/o. Naročila sprejemamo tudi pisno (z naročilnico) ali po telefonu (061) 312 553 in pošljemo po povzetju.

Vse navedeno lahko kupite ob ponedeljkih med 14. in 18. uro, ob torkih, sredah, četrtnih in petkih pa med 8. in 12. uro.